

โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานรากของไทย
ในทศวรรษหน้า

เอกสารประกอบการสัมมนา
เรื่อง“โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานรากของไทยในทศวรรษหน้า”
จัดโดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
วันพุธที่ 10 กันยายน 2551

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
ถนนพระราม 6 สามเสนใน พญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ 0-2273-9020 โทรสาร 0-2273-9987

www.fpo.go.th

คณะผู้จัดทำ

เวทาค์ พวงทรัพย์
สุธี เหลืองอร่ามกุล
ทวิศักดิ์ มานะกุล
วรรณ ศักดารัตน์
พีรกานต์ บุรณากาญจน์
กฤติกา โพธิ์ไทรย์
สิริมน กิจสุวรรณ
ธนกฤต ฉัตรภรณ์

กันยายน 2551

ความเห็นในบทความนี้เป็นของผู้เขียนอาจไม่สอดคล้องกับความเห็น
ของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ขอขอบคุณ

นางพรรณิ สดวโรดม นายกฤษฎา อุทยานิน นางสาวกรรณิการ์ เอกเผ่าพันธุ์
และดร.คณิต แสงสุวรรณ สำหรับข้อเสนอแนะและการสนับสนุนการศึกษานี้

และ

นายชินนทร์ มโนภินิเวส และนายณัฐพงษ์ พัฒนพงษ์
สำหรับการช่วยวิจัยและสนับสนุนการศึกษานี้

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	i
สารบัญตาราง	iv
สารบัญตารางภาคผนวก	vii
สารบัญภาพ	viii
สารบัญภาพภาคผนวก	x
บทสรุปผู้บริหาร	xi
Executive Summary	xiv
1. บทนำ	1-6
1.1 ความสำคัญ และที่มา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย	3
1.5 แผนการดำเนินการ	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
2. การทบทวนวรรณกรรม	7-26
2.1 แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง	7
2.2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
3. แบบจำลองการเคลื่อนย้ายเงินทุนและการวิเคราะห์ผลกระทบ	27-53
ต่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและการกระจายรายได้	
3.1 หลักการในการพัฒนาแบบจำลอง	27
3.2 บัญชีเมตริกซ์สังคม หรือ Social Accounting Matrix	28
3.3 แบบจำลอง CGE Model	30
3.4 ส่วนตัวแปรควบคุม หรือ Closure Rule	37

หน้า

3.5 การประเมินผลกระทบจากเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ ต่อเศรษฐกิจไทย กลุ่มผู้มีรายได้น้อยและการกระจายรายได้	51
4. สถานการณ์และแนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน	54-65
4.1 การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีแนวโน้มทวีความสำคัญต่อเนื่อง	54
4.2 การเพิ่มบทบาทในทางเศรษฐกิจและการส่งออกเงินทุนของ ประเทศ Emerging East Asia	57
4.3 การเพิ่มสำคัญของ Sovereign Wealth Funds และ Hedge Funds	61
4.4 การผันผวนของเงินทุนโลกยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง	63
5. โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและภาพรวมประเทศไทย	66-78
5.1 ความสำคัญของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ	66
5.2 การลงทุนในต่างประเทศ	69
5.3 การลงทุนจากต่างประเทศ	71
5.4 ความเสี่ยงของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ และการบริหารความเสี่ยง	75
5.5 สถานการณ์และประเด็นปัญหาด้านอื่น	76
6. สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจฐานราก	79-101
6.1 ปัญหาความยากจนมีแนวโน้มลดลง ยกเว้นช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540	79
6.2 การกระจายรายได้ยังเป็นปัญหาสำคัญโดยเฉพาะกลุ่มประชากร ที่จนที่สุดสัดส่วนรายได้มีแนวโน้มลดลง	81
6.3 จำนวนผู้มีอาชีพในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มอยู่ในระดับสูงต่อเนื่อง	85
6.4 ระบบการเงินของเศรษฐกิจฐานรากขยายตัวต่อเนื่องและมีบทบาท เพิ่มขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจ	88
6.5 ระบบการเงินเศรษฐกิจฐานรากมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น	97
6.6 โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนกับเศรษฐกิจฐานราก	100

หน้า

7. ความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและแนวทางรองรับ	102-111
ของเศรษฐกิจฐานราก	
7.1 ความท้าทายของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและผลกระทบ	102
ต่อเศรษฐกิจฐานราก	
7.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของเศรษฐกิจฐานราก	106
7.3 แนวทางรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนของเศรษฐกิจฐานราก	108
8. บทสรุป	112-115
บรรณานุกรม	116-117
ภาคผนวก	118-135

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตาราง 1.1 แผนการดำเนินการ	5
ตาราง 3.1 รูปแบบทั่วไปของบัญชีเมตริกซ์สังคม	29
ตาราง 3.2 ส่วนของราคา	30
ตาราง 3.3 ส่วนของการผลิต	31
ตาราง 3.4 ส่วนของรายได้	32
ตาราง 3.5 ส่วนของค่าใช้จ่าย	33
ตาราง 3.6 ส่วนของกลไกตลาด	34
ตาราง 3.7 รายละเอียดตัวแปรหลักที่เกี่ยวข้องกับ CGE Model	35-36
ตาราง 3.8 บัญชีเมตริกซ์สังคมด้านการเงิน (Financial SAM)	43
ตาราง 3.9 โครงสร้างการถือสินทรัพย์ของสถาบันต่าง ๆ	44
ตาราง 3.10 โครงสร้างการถือหุ้นสินของสถาบันต่าง ๆ	44
ตาราง 3.11 Household Portfolio	45
ตาราง 3.12 State-owned and Private Enterprises' Portfolio	45
ตาราง 3.13 Commercial Bank's Portfolio	46
ตาราง 3.14 Central Bank's Portfolio	46
ตาราง 3.15 Government's Portfolio	47
ตาราง 3.16 ROW's Portfolio	47
ตาราง 3.17 Asset Balance Conditions	47
ตาราง 3.18 Other Financial Conditions	48
ตาราง 3.19 Institutional Transfers	48
ตาราง 3.20 รายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับส่วน Financial Blocks ของ CFGE Model	49
ตาราง 3.21 ผลกระทบจากเงินทุนประเภทต่างๆ ต่อเศรษฐกิจและกลุ่มรายได้	51
ตาราง 3.22 ผลกระทบจากเงินทุนประเภทต่าง ๆ ต่อแต่ละกลุ่มรายได้ ในปี 2549	52

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
ตาราง 6.5	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ของรายได้ จำแนกตามภาค และจำแนกตามเขตพื้นที่ ปี 2531-2549	82
ตาราง 6.6	รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มประชากร ตามระดับรายได้ทั่วประเทศ (Quintile by Income) และพื้นที่ ปี 2531-2549	83
ตาราง 6.7	การเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตาม กลุ่มประชากร ตามระดับรายได้ทั่วประเทศ (Quintile by Income) และพื้นที่ ปี 2531-2549	83
ตาราง 6.8	รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน เฉพาะครัวเรือนยากจน ด้านรายจ่าย จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้และตามภาคปี 2549	84
ตาราง 6.9	รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ และตามภาค ปี 2549	85
ตาราง 6.10	จำนวนประชากรแยกตามสถานภาพกำลังแรงงานทั่วราชอาณาจักร ปี 2540 – 2549	86
ตาราง 6.11	ผู้มีงานทำ แยกตามอาชีพ ทั่วราชอาณาจักร ปี 2546 – 2549	87
ตาราง 6.12	แหล่งที่มาของเงินทุน	91
ตาราง 6.13	แหล่งใช้ไปของเงินทุน	92
ตาราง 6.14	ธุรกิจของสหกรณ์	93
ตาราง 6.15	หนี้สินและการออมของสมาชิกของสหกรณ์	95
ตาราง 6.16	เปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงิน ปี 2550 และปี 2549	98
ตาราง 6.17	การจัดลำดับคุณภาพของสหกรณ์	99

สารบัญตารางภาคผนวก

ตาราง	หน้า
ตาราง 1 รายชื่อของสถาบันที่จัดแสดงในตาราง Flow-of-Fund	127
ตาราง 2 ประเภทของสินทรัพย์ในตาราง Flow-of-Fund	127
ตาราง 3 แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้จัดสร้างตาราง Flow-of-Fund	129
ตาราง 4 รายการที่ทำหน้าที่เป็น residual ในการปรับตารางให้มีความสมดุลตามแนวนอน	130
ตาราง 5 ตาราง Flow-of-Fund	132-133
ตาราง 6 Financial SAM	134

สารบัญภาพ

แผนภาพ	หน้า
แผนภาพ 2.1 ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อเศรษฐกิจ	7
แผนภาพ 2.2 เงื่อนไขของการเกิดผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน	8
แผนภาพ 2.3 ความเชื่อมโยงระหว่างโลกาภิวัตน์และความยากจน	9
แผนภาพ 3.1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาฐานข้อมูลและแบบจำลอง ในรายงานฉบับนี้	28
แผนภาพ 3.2 โครงสร้างด้านการผลิตใน CGE Model	38
แผนภาพ 3.3 โครงสร้างวิเคราะห์ของ CFGE Model และ capital flows ประเภทต่าง ๆ	40 – 42
แผนภาพ 4.1 การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการเคลื่อนย้ายเงินทุน ระหว่างประเทศ	54
แผนภาพ 4.2 การลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว	55
แผนภาพ 4.3 ระดับการเชื่อมโยงทางการเงินของประเทศพัฒนาแล้วและ ประเทศกำลังพัฒนา	56
แผนภาพ 4.4 เอเชียตะวันออกเป็นกลุ่มที่ส่งออกเงินทุนสุทธิมากที่สุด ของโลก	57
แผนภาพ 4.5 เปรียบเทียบดุลบัญชีเดินสะพัดประเทศต่าง ๆ ปี 2523-2549	59
แผนภาพ 4.6 การเติบโตและประมาณการของ SWFs ปี 2549 – 2558 (2006 – 2015)	61
แผนภาพ 4.7 อัตราการเติบโตของกองทุนบริหารความเสี่ยง 2533 – 2549	62
แผนภาพ 5.1 สัดส่วนของเงินทุนไหลเข้าและไหลออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ ปี 2536 – 2550 (1993-2007)	66

สารบัญภาพ (ต่อ)

แผนภาพ		หน้า
แผนภาพ 5.2	สถานการณ์ลงทุนจากต่างประเทศ ขนาดตลาดทุน สินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์และขนาดเศรษฐกิจ ณ สิ้นปี 2549 (2006)	67
แผนภาพ 5.3	การลงทุนจากต่างประเทศประเภทต่าง ๆ และการลงทุน ภาคเอกชน ปี 2536 – 2550 (1993-2007)	68
แผนภาพ 5.4	การซื้อขายสุทธิของนักลงทุนประเภทต่าง ๆ ใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2538- 2550	69
แผนภาพ 5.5	เงินทุนส่งออก เทียบกับ GDP ในบางประเทศปี 2547 - 2549	70
แผนภาพ 5.6	ประเทศที่มีความโดดเด่นและนำลงทุน	73
แผนภาพ 5.7	สัดส่วนเงินลงทุนในตราสารทุนจากต่างประเทศต่อ เงินลงทุนในตราสารทุนโลกของประเทศไทยและสิงคโปร์	73
แผนภาพ 5.8	ตลาดตราสารหนี้ (Asia ex Japan)	75
แผนภาพ 5.9	หนี้ต่างประเทศลดลง ขณะที่เงินทุนสำรองระหว่างประเทศ เพิ่มสูงขึ้น	76
แผนภาพ 5.10	สัดส่วนการลงทุนของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2541	77
แผนภาพ 6.1	อาชีพของประชากรกลุ่มร้อยละ 20 ที่จนที่สุด	88
แผนภาพ 6.2	สัดส่วนของจำนวนกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ และ ชุมนุมสหกรณ์	90
แผนภาพ 6.3	เปรียบเทียบแหล่งที่มาของเงินทุน ปี 2550 และปี 2549	91
แผนภาพ 6.4	เปรียบเทียบแหล่งใช้ไปของเงินทุน ปี 2550 และปี 2549	92
แผนภาพ 6.5	เปรียบเทียบธุรกิจของสหกรณ์ ปี 2550 และปี 2549	93
แผนภาพ 6.6	ช่องทางการไหลเข้าของเงินทุนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่มีผลต่อเศรษฐกิจฐานราก	101
แผนภาพ 7.1	โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน และเศรษฐกิจฐานราก	103

สารบัญภาพภาคผนวก

แผนภาพ	หน้า
แผนภาพ 1 โครงสร้างของ Social Accounting Matrix (SAM)	118
แผนภาพ 2 โครงสร้างของ Financial Social Accounting Matrix (FSAM)	119
แผนภาพ 3 ขั้นตอนการจัดสร้าง Financial SAM	120
แผนภาพ 4 ตารางย่อยใน Standard SAM	121

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงนโยบายเพื่อเสนอแนวทางรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งยังไม่เคยมีการจัดทำขึ้นมาก่อน

การศึกษานี้มีเรื่องสำคัญ 3 เรื่อง คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน 2) การประเมินผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อเศรษฐกิจฐานราก โดยได้พัฒนาแบบจำลอง Computational General Equilibrium Capital Flow Model (CGE Capital Flow Model) เพื่อใช้ในการประเมินผลกระทบ และ 3) การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน พบว่า

1) กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องจากบรรยากาศที่ส่งเสริมทั้งข้อตกลงและความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระดับทวิภาคีและพหุภาคี การรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่างๆ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การเกิดธุรกรรมใหม่ ๆ ทางการเงิน การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจนการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลกอย่างต่อเนื่อง โดยการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 20 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.8 ในช่วงปี 2523 – 2533 (ค.ศ. 1980 – 1990) และสูงขึ้นเป็นเฉลี่ยร้อยละ 14.2 ในช่วงปี 2533-2549 (ค.ศ. 1990 – 2006)

2) เงินทุนของโลกยังอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และยุโรป โดยการลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปี 2533 -2549 (ค.ศ. 1990 – 2006) และคิดเป็นสัดส่วนที่สูงสุดของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเกือบตลอดช่วงเวลาดังกล่าว

3) ด้านภูมิภาคเศรษฐกิจ กลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) ที่ใช้นโยบายเปิดประเทศ มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นผ่านองค์กรความร่วมมือต่าง ๆ เช่น ASEAN และ ASEAN+3 มีการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้าสูง ตลอดจนมีการส่งออกเงินทุนสูง จึงทำให้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทในเวทีโลกมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในโลก และกลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) เมื่อรวมประเทศญี่ปุ่น ส่งออกเงินทุนสุทธิ (capital outflows – capital inflows) สูงที่สุดในโลก โดยในปี 2549 ส่งออกเงินสุทธิ 539 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 38.8 ของการส่งออกเงินทุนสุทธิของโลก

4) กลุ่มนักลงทุนประเภท Sovereign Wealth Funds และ Hedge Funds ที่มีความสำคัญในตลาดการเงินโลก

5) ความผันผวนในตลาดการเงินโลกมีอยู่ต่อเนื่องและจะสร้างปัญหากับประเทศต่าง ๆ ในโลกต่อไป และสามารถมีความรุนแรงถึงขั้นเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

6) เงินทุนโลกมีบทบาทสำคัญสำหรับประเทศไทย โดยเมื่อพิจารณาจากการลงทุนจากต่างประเทศคงค้างในปี 2549 มีมูลค่า 5.97 ล้านล้านบาท สูงกว่าขนาดของมูลค่าตลาดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Market capitalization) ที่มีมูลค่า 5.08 ล้านล้านบาท และการให้สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ ที่มีมูลค่า 5.84 ล้านล้านบาท ณ เวลาเดียวกัน

7) ประเทศไทยสร้างประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนได้ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับหลายประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในตราสารการเงินจากต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันมีการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในต่างประเทศที่ต่ำ ทั้งนี้ สาเหตุหนึ่งมาจากการขาดการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนนโยบายและจัดทำแผนในอดีต

ในส่วนของเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ ย่อมได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนเช่นเดียวกัน โดยมีนัยดังนี้

1) การลงทุนจากต่างประเทศ มีแนวโน้มสูงขึ้นและทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจประเทศรวมทั้งเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ การจ้างงานและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเศรษฐกิจฐานราก อย่างไรก็ตามเงินทุนโลกมีการเคลื่อนย้ายรวดเร็วขึ้น และมีแนวโน้มเป็นการลงทุนในตราสารทางการเงิน ซึ่งประเมินแล้วพบว่าสร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจฐานรากน้อยกว่าการลงทุนโดยตรง

2) การลงทุนจากต่างประเทศช่วยเพิ่มเงินทุนและมีส่วนช่วยการเข้าถึงเงินทุนของเศรษฐกิจฐานรากผ่านสถาบันการเงิน องค์กรการเงินชุมชน และแหล่งทุนในชุมชนที่ได้รับเงินทุนมากขึ้น อย่างไรก็ตามความผันผวนของเงินทุนโลกสามารถสร้างการชะลอตัวต่อเศรษฐกิจ ส่งผลให้สินเชื่อสำหรับเศรษฐกิจฐานรากลดลงในสัดส่วนที่สูงกว่าสินเชื่อของกลุ่มอื่น ๆ

3) การลงทุนจากต่างประเทศมีส่วนในการยกระดับการแข่งขันในด้านต่าง ๆ สูงขึ้น ตลอดจนมีการดำเนินธุรกิจและวิธีการผลิตรูปแบบใหม่ ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่ไม่มีความสามารถในการปรับตัว และผู้ที่ไม่มีความรู้ความชำนาญที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ได้รับผลกระทบในทางลบในระดับที่สูง โดยเฉพาะเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ

4) วิกฤติทางเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยเศรษฐกิจ

ฐานรากจะได้รับผลกระทบในระดับที่สูง

5) ความผันผวนของกระแสเงินทุนโลก และการเพิ่มขึ้นของรายได้ชั่วคราวมีผลลบต่อเศรษฐกิจฐานรากจากการคาดว่าจะมีรายได้สูงต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการใช้จ่ายเกินควรหรือกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่าย และหากเงินทุนโลกสร้างปัญหาให้เศรษฐกิจชะลอตัว กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากมักมีปัญหาการเงินใช้จ่าย

สำหรับการประเมินผลกระทบ โดย CGE Capital Flows Model พบว่ากลุ่มฐานรากโดยรวมได้ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ร้อยละ 6.7 ต่อปี และการลงทุนโดยตรงสร้างประโยชน์สูงสุดตามด้วยการให้สินเชื่อและการลงทุนในตราสารทุน

สำหรับโทษจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนประการหนึ่งคือเรื่องการกระจายรายได้ที่แย่งลง จากการใช้ CGE Capital Flow Model พบว่า กลุ่มที่รวยที่สุดร้อยละ 20 ได้ประโยชน์โดยเฉลี่ยมากกว่า 25 เท่า เมื่อเทียบกับกลุ่มจนที่สุดร้อยละ 20 อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อการกระจายรายได้ไม่สูงนัก จากผลการประเมินสำหรับระยะเวลา 10 ปี พบว่า สัดส่วนรายได้กลุ่มที่รวยที่สุดต่อกลุ่มจนที่สุด เพิ่มขึ้นจาก 14.7 เท่าในปีฐาน (ใช้ปี 2549 ที่ เป็นข้อมูลล่าสุด) เป็น 15.1 เท่าใน 10 ปี ข้างหน้า

สำหรับข้อเสนอแนะในการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมี 5 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 : การพัฒนาคนและตลาดแรงงาน

แนวทางที่ 2 : การสร้างประโยชน์จากเงินทุนระหว่างประเทศผ่านสถาบันการเงิน
ภาครัฐและสถาบันการเงินระดับฐานราก

แนวทางที่ 3 : การบูรณาการการทำงานของภาครัฐ/เอกชนทั้งในและต่างประเทศ
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

แนวทางที่ 4 : การสร้างสังคมสมดุลโดยมุ่งลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้
และช่องว่างระหว่างสังคมชนบทและสังคมเมือง

แนวทางที่ 5 : การสร้างกลไกป้องกันและลดผลกระทบทางลบสำหรับเศรษฐกิจ
ฐานรากจากปัญหาความผันผวนและวิกฤตเศรษฐกิจ

Executive Summary

This study aims to analyze the impact of financial globalization on Thai grass-root economy and provide related policy recommendations. The study focuses on 1) analyzing current situations and trends of financial globalization 2) assessing the impact of financial globalization on the grass-root economy by using Computational General Equilibrium Capital Flow Model (CGE Capital Flow Model) and 3) drafting related policy recommendations.

The main findings of current situation and trend analysis on financial globalization can be summarized as follows:

1) Financial globalization has become more important due to supporting factors ranging from bilateral and multilateral trade agreements, regional economic integration, technological advances, new financial products, policies that promote foreign direct investment, to growing world economy and trade. Global capital flows have grown very strongly in the 2000s, with the average growth running from 8.8% during 1980-1990 to 14.2% during 1990-2006.

2) Global capital flows are highly concentrated in industrialized countries, in particular, USA, UK, and Europe. Equity and debt securities have become more important and accounted for the largest share of Global capital flows in the period 1990-2006.

3) With impressive growth of economy, trade, and FDI outflows, Emerging East Asia countries have been one of the most influential economies in the world. Net capital flows (capital outflows – capital inflows) from Emerging East Asia economies including Japan in 2006 were US\$ 539 dollars which accounted for 38.8% of net world capital flows.

4) Sovereign Wealth Funds and Hedge Funds have gained more significant role in global financial markets.

5) The volatility of global financial market remains high which can cause macroeconomic problems and also lead to crises.

6) Capital flows are important to Thai economy. At the end of 2006, the stock of foreign investment accounted for 5.97 trillion Baht compared to 5.08 and 5.84 trillion Baht of SET market capitalization and bank credits, respectively.

7) Comparing to other emerging market economies, Thailand has not satisfactorily reaped the benefit from financial globalization. Our analysis indicates that Thailand is poor in attracting foreign direct investment and foreign portfolio investment as well as failing to utilize investment opportunity abroad. Partly, this is due to a lack of proper coordination between authorities.

For the grass-root economy, the implications of financial globalization can be summarized as follows:

- 1) Foreign investment continues to expand rapidly and has become more important to the economy including the grass-root level through increasing productivity, employment, and income. Nevertheless, capital flows in form of equity investment tend to be less productive for the grass-root economy as compare to the highest income group of the economy.
- 2) The grass-root economy can take benefits from capital flows through micro-financial institutions which receive and then channel additional funds to the grass-root level. However, the volatility of capital flows can deteriorate economic growth which will eventually affect the grass-root economy through decreasing credit for the poor. This negative effect will be greater for poorer group than for richer ones.
- 3) Foreign investment helps to promote competition, business operation, and a new way of production. However, the grass-root economy is likely to experience the adverse effects of these changes due to its low adaptive capability.
- 4) The effects of crises on the grass-root economy will be severe.
- 5) The volatility of global capital flows and temporary increase in income will have a negative impact on the grass-root economy through overspending problems due to expectations about increasing income in the future.

By using CGE Capital Flows Model, we find that the grass-root economy can benefit the most from foreign direct investment and then foreign credits and equity investment, respectively. From model simulation, one percent increase in capital flows to GDP will raise income for the grass-root level by 6.7%. However, financial globalization has its drawback on income distribution. We find that the richest group of people in the economy can benefit the most from capital flows, while the opposite is true for the poorest group. However, the effect of

financial globalization on income distribution is marginal. It is estimated that capital flows will affect the ratio of the richest group's income to the poorest group's income in the next ten years by changing the ratio from 14.7 in 2006 to 15.1 in 2016, increasing slightly.

Policy recommendations:

- 1) Developing human resource and labor market,
- 2) Strengthening state-own financial and micro-financial institutions,
- 3) Increasing cooperation between the public and private sectors in order to promote the grass-root economy,
- 4) Reducing income inequality and social gaps and
- 5) Developing mechanism to prevent and pacify the adverse impact of capital flows on the grass-root economy.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญ และที่มา

“The current process of globalization is generating unbalanced outcomes, both between and within countries. Wealth is being created, but too many people are not sharing in its benefits.Even in economically successful countries some workers and communities have been adversely affected by globalization.”

Report of World Commission on Social Dimension of Globalization, International Labor Office 2004.

กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในระบบเศรษฐกิจมากมาย ช่วยเพิ่มแหล่งเงินทุน พัฒนาตลาดทุน ตลอดจนทำให้เศรษฐกิจขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่เกิดขึ้นนี้มักเป็นไปอย่างไม่สมดุล กล่าวคือประโยชน์จะตกอยู่กับกลุ่มคนที่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนดังกล่าว ในขณะที่กลุ่มคนในระดับฐานรากแทบไม่ได้รับประโยชน์ และบ่อยครั้งเมื่อเกิดผลกระทบในเชิงลบจากกระแสเงินทุนดังกล่าว ผลกระทบในทางลบนี้มักตกสู่กลุ่มคนในระดับฐานราก ดังกรณีของวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในปี 2540 ที่ส่งผลให้เกิดคนยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากจำนวนผู้ยากจน 6.8 ล้านคน ในปี 2539 เป็น 9.9 ล้านคนในปี 2541 เพิ่มขึ้นกว่า 3.3 ล้านคน หรือกว่าร้อยละ 48

แม้ว่าเรื่องโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนนี้ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับโลก ระดับประเทศ จนถึงระดับครัวเรือนของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับเศรษฐกิจฐานราก¹ แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่เคยมีการศึกษาเรื่องโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นระบบมาก่อน

¹ เศรษฐกิจฐานรากในการศึกษานี้หมายถึงกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำ โดยวิเคราะห์ในภาพรวมของกลุ่มจากข้อมูลกลุ่มประชากรในระดับรายได้ 20% ที่จนที่สุดของประเทศ

เพื่อให้มีแนวทางการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก ภายใต้โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงมีความจำเป็นในการศึกษาทิศทางและผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน ตลอดจนจัดทำแผนการรองรับผลกระทบดังกล่าว สำหรับระยะเวลา 10 ปีข้างหน้า ซึ่งการศึกษานี้จะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน โดยช่วยพัฒนาแนวทางในการสร้างภูมิคุ้มกันและระบบบริหาร ความเสี่ยงของระบบเศรษฐกิจที่มีประสิทธิภาพ

กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องจากบรรยากาศที่ส่งเสริม ทั้งข้อตกลงและความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระดับทวิภาคีและพหุภาคี การรวมตัว ทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การเกิดธุรกรรมใหม่ ๆ ทางการเงิน การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจนการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้า โลกอย่างต่อเนื่อง

ความผันผวนในตลาดการเงินโลกมีอยู่ต่อเนื่องและจะสร้างปัญหากับประเทศต่าง ๆ ในโลกต่อไป และรุนแรงถึงการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

สำหรับประเทศไทยนั้น เงินทุนโลกมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจาก การลงทุนจากต่างประเทศคงค้างในปี 2549 มีมูลค่า 5.97 ล้านล้านบาท สูงกว่าขนาดของมูลค่า ตลาดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Market capitalization) ที่มีมูลค่า 5.08 ล้านล้านบาท และการให้สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ ที่มีมูลค่า 5.84 ล้านล้านบาท ณ เวลาเดียวกัน

กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบในวงกว้าง ต่อเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับโลก ระดับประเทศ จนถึงระดับครัวเรือนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับเศรษฐกิจฐานราก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางกรอบนโยบายเพื่อ รองรับผลกระทบของการเคลื่อนย้ายทุนดังกล่าว โดยเฉพาะสำหรับเศรษฐกิจฐานรากที่มี ภูมิคุ้มกันต่ำต่อกระแสดังกล่าว

ทั้งนี้ จากการศึกษาในเบื้องต้น คณะผู้วิจัยเห็นความท้าทายสำคัญใน 2 เรื่องคือ การสร้าง กลไกดึงประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน ให้สามารถสร้างและกระจายประโยชน์ สู่กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากมากขึ้น และการป้องกันและลดผลกระทบสำหรับเศรษฐกิจฐานราก

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

(1) เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการหาประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน สำหรับเศรษฐกิจฐานราก

(2) เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการลดผลกระทบในทางลบจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก

(3) เพื่อศึกษาและคาดการณ์แนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน

1.3 ขอบเขตของโครงการวิจัย

ศึกษาแนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน และระบุโอกาสและผลกระทบในทางลบต่อระบบเศรษฐกิจฐานราก ตลอดจนจัดทำแนวทางการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก

เศรษฐกิจฐานรากในการศึกษานี้หมายถึงกลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยวิเคราะห์ในภาพรวมของกลุ่มจากข้อมูลกลุ่มประชากรในระดับรายได้ร้อยละ 20 ที่จนที่สุดของประเทศ

โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน (Globalization of Capital หรือในบางครั้งถูกเรียกว่า Financial Globalization) มีความหมายอย่างกว้าง ๆ ว่าเป็นกระบวนการในการเชื่อมโยงและรวมตัวทางการเงินของโลก โดยมีเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ (International Capital Flows or Capital Flows) เป็นส่วนประกอบและเครื่องชี้อย่างหนึ่งถึงระดับการเชื่อมโยงหรือรวมตัวทางการเงินของโลก โดยโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนในการศึกษานี้ เน้นที่การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศที่สามารถแยกเป็นการลงทุนโดยตรง (Direct Investment) การลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) และการลงทุนอื่นๆ (Other Investment) โดยการลงทุนในหลักทรัพย์ประกอบด้วยการลงทุนในตราสารทุนและการลงทุนในตราสารหนี้ และการลงทุนอื่น ๆ ประกอบด้วย การกู้ยืม การฝากเงิน และสินเชื่อทางการค้าเป็นสำคัญ

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

(1) การศึกษา รวบรวม และพัฒนาฐานข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งข้อมูลจากการวิจัย บทความทางวิชาการ แผนแม่บทและแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูลสำหรับประกอบในการพัฒนาแบบจำลอง

(2) การคาดการณ์และประเมินผลกระทบเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ (Projection of Globalization of Capital and Assessing its Impact on Thai Economy) โดยการพัฒนาแบบจำลองให้สามารถวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจฐานราก

(3) การจัดทำแผนรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก

ทำการรวบรวมข้อมูลจากการวิจัย บทความทางวิชาการ แผนแม่บทและแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำการระดมสมองจากผู้รู้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอแนะ และมาตรการที่เกี่ยวข้อง

1.5 แผนการดำเนินการ

โครงการวิจัยมีแผนการดำเนินงาน 12 เดือนมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1.1 แผนการดำเนินการ

[illegible]

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) กระทรวงการคลังและผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจมีแนวทางที่เหมาะสมในการหาประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก
- (2) กระทรวงการคลังและผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจมีแนวทางที่เหมาะสมในการสร้างภูมิคุ้มกันและลดผลกระทบในทางลบจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก
- (3) มีองค์ความรู้ด้านกระแสโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจฐานราก

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้อง

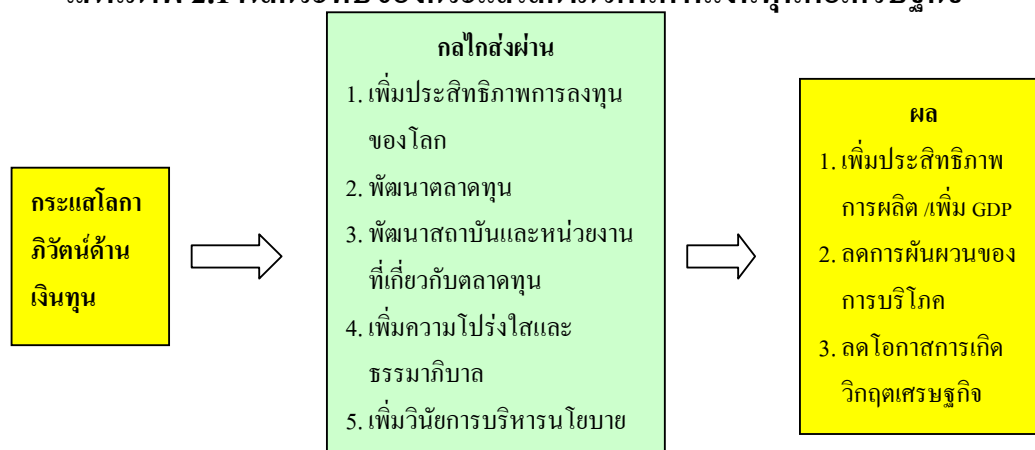
แนวคิดเรื่องกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมีอยู่มากหลายทฤษฎี แต่แนวคิดที่สำคัญที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ 1) ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อระบบเศรษฐกิจ และ 2) ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อเศรษฐกิจฐานราก สรุปได้ดังนี้

2.1.1 แนวคิดหลักเรื่องผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อระบบเศรษฐกิจ²

กลไกส่งผ่าน

กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน³ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของตลาดการเงินโลก พัฒนาตลาดการเงินในประเทศต่าง ๆ เพิ่มความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในตลาดการเงิน ตลอดจน เพิ่มวินัยในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ และยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การขยายตัวของเศรษฐกิจ และลดความผันผวนของการบริโภค ตลอดจนลดโอกาสในการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ดังแผนภาพ 2.1

แผนภาพ 2.1 ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อเศรษฐกิจ

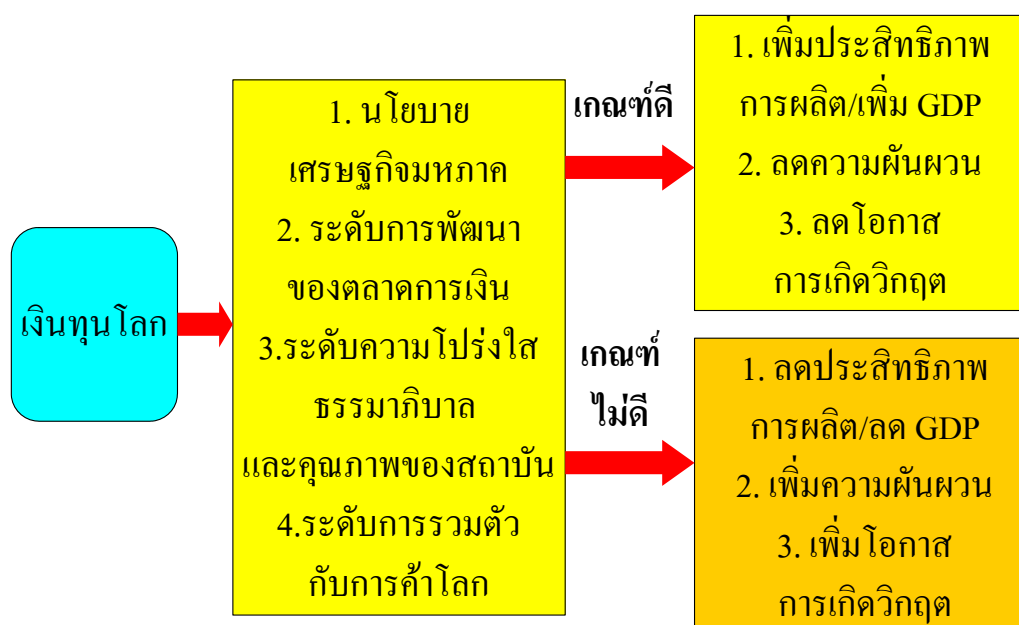
² ประชุมจาก Kose, Prasad, Rogoff, and Wei (2006) "Financial Globalization: A Reappraisal" IMF Working Paper, WP/06/189

³ เงินทุนนี้สามารถแยกเป็น การลงทุนโดยตรง (Direct Investment) การลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) และการลงทุนอื่นๆ (Other Investment)

เงื่อนไขของการเกิดผลกระทบ

หากประเทศที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ ยังมีระดับการพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับตลาดการเงินอยู่ในระดับต่ำ ขาดความโปร่งใสและขาดธรรมาภิบาลในตลาดการเงิน ขาดวินัยในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ ตลอดจนมีระดับการรวมตัวกับตลาดการค้าโลกที่ต่ำ กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมีแนวโน้มส่งผลกระทบในทางลบต่อประสิทธิภาพในการผลิต การขยายตัวของเศรษฐกิจและการบริโภค ตลอดจนเพิ่มโอกาสในการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ดังแผนภาพ 2.2

แผนภาพ 2.2 เงื่อนไขของการเกิดผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน

สำหรับผลกระทบในทางลบต่อเศรษฐกิจฐานรากดังที่กล่าวมาแล้วว่าส่งผลให้รายได้ลดลงและก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจที่ทำให้การว่างงานสูงขึ้น และมีการเพิ่มขึ้นของคนยากจนอย่างรวดเร็ว นั้น ยังมีผลกระทบในทางลบเพิ่มเติมสรุปได้ดังนี้⁴ 1) การเพิ่มขึ้นของทุนในประเทศอย่างฉับพลันส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้นชั่วคราว ส่งเสริมให้เกิดการบริโภคเกินความสามารถใน

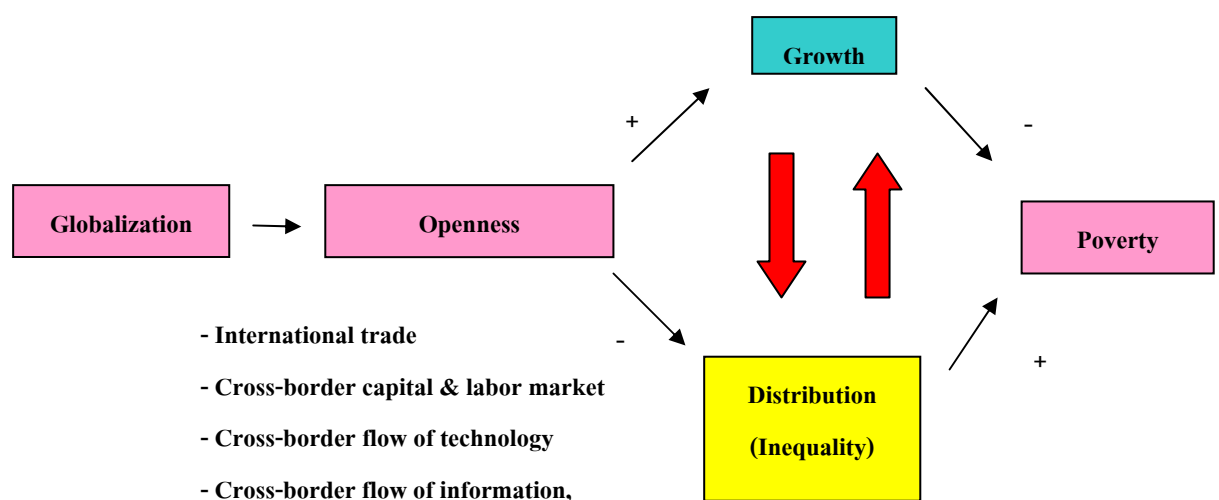
⁴ Agenor (2004), "Does Globalization Hurt the Poor?", International Economics and Economic Policy, Springer Berlin/Heidleberg, V.1, N.1, March 2004, page 21 - 51

การหารายได้ในระยะยาว และเมื่อเกิดการลดลงของเงินทุนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้เศรษฐกิจชะลอตัว รายได้ลด หนี้สินเพิ่มขึ้น ท้ายที่สุดต้องลดการบริโภค และ 2) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากกระแสโลกาภิวัตน์ มักจะเพิ่มขึ้นสำหรับบริษัทขนาดใหญ่ และกลุ่มผู้ส่งออกรายใหญ่ แต่มีแนวโน้มทำให้บริษัทขนาดย่อมได้รับทุนลดลง และโดยเฉพาะเมื่อเกิดการลดลงของเงินทุนอย่างฉับพลัน เงินทุนสำหรับบริษัทขนาดย่อม ตลอดจนกลุ่มผู้มีรายได้ปานกลางและกลุ่มผู้มีรายได้น้อยจะมีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว

2.1.2 แนวคิดหลักเรื่องผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อเศรษฐกิจฐานราก

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจฐานรากและโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนนั้น ไม่มีการศึกษาโดยตรง แต่มีการศึกษาผ่านความเชื่อมโยงระหว่างโลกาภิวัตน์และความยากจน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในกรณีของโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนที่มีต่อกลุ่มฐานราก โดยมี 2 มิติที่สำคัญ คือ ผลกระทบต่อความยากจน และการกระจายรายได้ อย่างไรก็ตามเป็นเรื่องค่อนข้างยากที่จะสรุปได้ว่าโลกาภิวัตน์ให้ประโยชน์แก่กลุ่มฐานรากอย่างสมบูรณ์ เพราะถึงแม้โลกาภิวัตน์นำมาซึ่งความมั่งคั่งและการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ก็อาจนำมาซึ่งผลเสียต่อการกระจายรายได้ของสังคมมากขึ้น ตามแผนภาพ 2.3

แผนภาพ 2.3 ความเชื่อมโยงระหว่างโลกาภิวัตน์และความยากจน⁵

⁵ ที่มา : “Impact of Globalization on the World’s Poor : Transmission Mechanisms” Edited by Machiko Nissanke and Erik Thorbecke December 2006, Palgrave Macmillan

ความสัมพันธ์ Globalization-openness-growth-inequality-poverty

ความเชื่อมโยง 1 Globalization-openness-growth

จากความเชื่อมโยงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า โลกาภิวัตน์ได้ส่งผ่านทางการเปิดเสรีด้านการค้าและเงินทุนระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการเพิ่มขึ้นของการส่งออก การนำเข้า และการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ (FDI ก่อให้เกิด productivity และการส่งผ่านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ใหม่ ๆ)

ความเชื่อมโยง 2 Globalization-openness-poverty

ความเชื่อมโยงของการเปิดเสรีสู่ความยากจนนั้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับความไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ในขณะที่กลุ่มฐานรากดูเหมือนจะได้รับประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ผลกระทบจากการลดลงของความยากจนนั้นจะขึ้นอยู่กับรูปแบบการเติบโตของเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อกระจายรายได้ว่าเป็นอย่างไร หากการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นได้ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันของรายได้สูงขึ้น กลุ่มฐานรากอาจจะได้รับประโยชน์เพียงเล็กน้อย หรืออาจได้รับความเสียหายจากกระบวนการโลกาภิวัตน์แทน ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันนี้จะส่งผลกระทบต่อเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทำให้ลดลงในอนาคต และความยากจนก็อาจเพิ่มขึ้นทำให้เกิดความขัดแย้งและความไม่เสถียรภาพในด้านสังคมและการเมืองนำไปสู่การลงทุนที่ลดลง

“อัตราการเติบโตของ GDP ส่งผลดีต่อการลดลงของความยากจน แต่ขณะเดียวกันทำให้ความไม่เท่าเทียมกันเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งความไม่เท่าเทียมกันนี้จะบั่นทอนประโยชน์ที่จะได้รับจากการเติบโตที่สูงขึ้นของความยากจนที่ลดลง” ดังนั้น ควรที่จะให้ความสำคัญกับรูปแบบหรือโครงสร้างของการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนามากกว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า ในขั้นต้นของการพัฒนา การเติบโตของภาคเกษตรกรรมมีความสำคัญและมีผลกระทบอย่างสูงต่อระดับความยากจนมากกว่าการเติบโตในภาคเศรษฐกิจอื่น

2.2 การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานรากไม่มีการศึกษาโดยตรงในต่างประเทศตลอดจนในกรณีของประเทศไทย อย่างไรก็ตามมีการศึกษาที่ใกล้เคียงตลอดจนการพัฒนาแบบจำลองที่เกี่ยวข้อง แยกได้ดังนี้คือ 1. โลกาภิวัตน์กับการเงินฐานราก

2. โลกาภิวัตน์กับความยากจน 3. การพัฒนาแบบจำลอง CGE การเคลื่อนย้ายเงินทุน และ
4. โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานรากกรณีของประเทศไทย มีดังนี้

2.2.1 โลกาภิวัตน์กับการเงินฐานราก

Littlefield และ Rosenberg (2004) ⁶ ได้กล่าวถึงเรื่องการเงินฐานราก (Microfinance) และส่วนที่เกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ ดังนี้

(1) ในระยะแรกเริ่มของการเกิดขึ้นของ Microfinance Institutions (MFI) จะเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรเป็นส่วนใหญ่ มีวัตถุประสงค์ให้คนจนได้เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น โดยจากตัวเลขที่ผ่านมา MFI จะเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของผู้หญิงและเด็กที่ไม่สามารถขอกู้จากสถาบันการเงินอื่น ๆ ได้ เนื่องจากจำนวนเงินที่ต้องการกู้เป็นจำนวนไม่มากนัก และไม่มีทรัพย์สินค้ำประกันเงินกู้

(2) การเปิดเสรีทางด้านการเงินทำให้มีทุนต่างชาติไหลเข้ามาในประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งเงินทุนที่ไหลเข้ามานี้ ถ้าหากไหลเข้ามาสู่ MFI จะทำให้ MFI มีปริมาณเงินที่จะปล่อยกู้ให้กับคนจนมากขึ้น ทั้งนี้ การที่ปริมาณเงินทุนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยลดลง ทำให้ต้นทุนในการกู้เงินลดลงตามไปด้วย

(3) หากวิเคราะห์ถึงสถานะความมั่นคงของ MFI พบว่า MFI ที่มีศักยภาพสูงจะสามารถทำกำไรได้มากกว่า Local Commercial Bank เสียอีก นอกจากนี้ จากประสบการณ์ของประเทศที่ประสบวิกฤติเศรษฐกิจ พบว่า MFI จะมีเสถียรภาพมากกว่า Commercial Bank (ลึมน้อยกว่า) แสดงให้เห็นว่า การเปิดเสรีทางการเงินส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจฐานรากน้อยกว่าเศรษฐกิจหลักของประเทศ

ทั้งนี้ Littlefield and Rosenberg เสนอว่า ควรผลักดันให้ MFI เป็นสถาบันทางการเงินหลักของประเทศกำลังพัฒนาเพื่อช่วยพัฒนาให้บริการทางการเงินมีประสิทธิภาพแทนที่จะเป็นเพียงส่วนเติมเต็มของระบบการเงินของประเทศนั้น ๆ เท่านั้น

Bernnasek, Phillips และ Ross (2005) ⁷ มีความเห็นว่าโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนจะส่งผลดีต่อการเงินฐานรากทั้งในแง่ของผู้กู้เงินและผู้ลงทุนผ่าน MFI กล่าวคือ MFI มีเงินทุนเพื่อ

⁶ Littlefield, Elizabeth and Rosenberg, Richard (2004), Microfinance and the Poor, Finance and Development

⁷ Bernnasek, Alexandra, Phillips, Ronnie J. , and Ross, Michael P.(2005) Globalization and the changing Relationship between economic development and capital markets: Innovations in funding for Microfinance , Capital Markets, Globalization, and Economic Development ,2005

Fischer (2000)⁸ เห็นว่า 1) การเปิดเสรีทางด้านเงินทุนกำลังแพร่กระจายได้ไปยังประเทศกำลังพัฒนา โดยการเปิดเสรีด้านเงินทุนจะส่งผลดีต่อการจัดสรรทรัพยากรทางด้านเงินทุนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสนับสนุนให้เกิดการออม และการผลิตในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเสรีทางด้านเงินทุนกับการเงินฐานราก ไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่า การเปิดเสรีทางด้านเงินทุน กระทบต่อกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในเศรษฐกิจฐานราก เช่น เกษตรกร คนยากจนมากนักน้อยเพียงใด

ทั้งนี้ Fischer ได้ตั้งสมมติฐานเบื้องต้นว่า การเปิดเสรีทางด้านเงินทุน จะส่งผลกระทบต่อเชิงลบ ทั้งในด้านปริมาณและต้นทุนของระบบการเงินของประเทศ แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาของ Jaramillo, Harris, Melo, and Tybont พบว่า การเปิดเสรีทางด้านเงินทุนไม่มีผลกระทบต่อ การกระจายความมั่งคั่งและธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กในประเทศแต่อย่างใด แต่ที่จะมีผลกระทบ คือการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์อันเนื่องมาจากการขยายตัวของตลาดโลก ซึ่งทำให้ SMEs ต้องปรับตัว เช่น ในเรื่องของเทคโนโลยีในการผลิต เป็นต้น

2.2.2 โลกาภิวัตน์กับความยากจน

Harrison and McMillan (2006)⁹ ได้ศึกษาข้อมูลของ World Bank พบว่า จำนวนประชากรโลกมากกว่า 1 พันล้านคนอยู่ในสภาวะยากจนและขาดแคลนขั้นร้ายแรง ซึ่งค่าใช้จ่ายเพื่อความอยู่รอดต่อวันต่อคนน้อยกว่า 1 ดอลลาร์ และในปี 2001กว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนประชากรในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนามีค่าใช้จ่ายเพื่อความอยู่รอดต่อวันต่อคนน้อยกว่า 2 ดอลลาร์ แต่ในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ร้อยละของประชากรโลกที่อยู่ในภาวะยากจนและขาดแคลนขั้นร้ายแรงได้ลดลงจากร้อยละ 33 มาที่ร้อยละ 17 ขณะที่อัตราความยากจนลดลงนั้น ประเทศกำลังพัฒนาได้เข้าสู่ระบบการค้าโลกเพิ่มขึ้น

⁸ Fischer, Klaus P.(2000) A Market Approach to Microfinance: a deserving research agenda, CREFA, Laval University

⁹ Harrison, Ann and McMillan, Margaret (2006) On the links between globalization and poverty , Springer Science and Business Media B.V.

ทั้งนี้ ถ้าหากพิจารณาสัดส่วนการส่งออกต่อ GDP ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับโลกาภิวัตน์ของประเทศก็จะพบว่า ในปัจจุบัน ประเทศกำลังพัฒนา มีการเปิดตัวสู่โลกาภิวัตน์มากกว่าประเทศ ที่มีรายได้ในระดับสูง ซึ่ง “โลกาภิวัตน์” ในที่นี้จะหมายถึง 1. การค้าระหว่างประเทศ 2. การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ โดยรวมการลงทุนของต่างชาติ ตราสารทุน และเงินช่วยเหลือต่าง ๆ

นอกจากนี้ จากผลการศึกษา 15 การศึกษาของ NBER ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการคาดการณ์ในอดีตเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างโลกาภิวัตน์กับความยากจนยังไม่ถูกต้อง สิ่งที่ประชาชนยากจนได้รับการค้ำหนุน มีความไม่เท่าเทียมกันในระดับสูง และไม่เสมอไปที่กลุ่มคนยากจน (ฐานราก) จะได้รับประโยชน์จากโลกาภิวัตน์

ทั้งนี้ Harrison and McMillan ได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างโลกาภิวัตน์และฐานราก ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 6 ประเด็นดังนี้

(1) กลุ่มฐานรากในประเทศที่แรงงานไม่มีฝีมือจำนวนมาก จะไม่ได้รับประโยชน์จาก trade reform เสมอไป

- จากข้อพิสูจน์ทางคณิตศาสตร์ของ Stolper-Samuelson ที่พัฒนามาจาก Heckscher-Ohlin (HO) model พบว่า แรงงานที่ไม่มีฝีมือในประเทศกำลังพัฒนาจะได้รับประโยชน์จากการเปิดตลาดการค้ามากที่สุด เช่นเดียวกับการศึกษาของ Anne Krueger , Jagdish Bhagwati และ T.N. Srinivasan ที่ให้ความเห็นว่า Trade reforms ในประเทศกำลังพัฒนาเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนคนยากจน (pro-poor) เนื่องจากประเทศเหล่านี้จะได้รับประโยชน์จากการได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ขณะที่ Don Davis และ Prachi Mishra ได้แย้งว่า การเปิดเสรีมากขึ้นของประเทศกำลังพัฒนาที่มีแรงงานที่ไม่มีฝีมือจำนวนมาก จะส่งผลให้ค่าจ้างของแรงงานที่ไม่มีฝีมือนั้นมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นอันตรายต่อระบบเศรษฐกิจได้ นอกจากนั้น การศึกษา HO model นั้น ค่อนข้างเป็นไปได้ในโลกลงความเป็นจริง แม้ว่าประเทศจะได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานที่ไม่มีฝีมือก็ตาม แต่การที่จะเคลื่อนย้ายทุนมนุษย์หรือแรงงานจากภาคเศรษฐกิจหนึ่งสู่อีกภาคเศรษฐกิจหนึ่งทันทีนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากมีอุปสรรค สัญญาและข้อกำหนดต่าง ๆ ในการเข้าและออกของแรงงานในบริษัทต่าง ๆ

- จากข้อมูลในอดีตยืนยันว่า ประเทศกำลังพัฒนามีนโยบายป้องกันภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานที่ไม่มีฝีมือ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ และอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม แต่ trade reforms

(2) กลุ่มฐานรากจะได้รับประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้อง

- การศึกษาในประเทศอินเดียและกัมพูชาพบว่า โลกาภิวัตน์จะให้ประโยชน์แก่ฐานราก หาก trade reforms ถูกใช้ร่วมกับนโยบายที่จะลดอุปสรรคการเคลื่อนย้ายของแรงงานด้วย

- ประเทศเอธิโอเปีย ซึ่งขาดแคลนอาหารอย่างมาก หากยังไม่ได้รับความช่วยเหลือด้านอาหารที่เพียงพอ โลกาภิวัตน์ก็ไม่มีความหมาย

- อาจสรุปได้ว่า ในความเป็นจริงแล้ว นโยบายอื่น ๆ ส่วนมีความจำเป็นต่อการที่จะสนับสนุนให้ได้รับประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ ซึ่งหากจะพึ่งพาแต่ trade reforms เพียงประการเดียว ก็จะไม่สามารถลดความยากจนลงได้

(3) การเติบโตของการส่งออกและการลงทุนจากต่างประเทศสามารถช่วยลดภาวะความขาดแคลนและยากจนได้

- จากการศึกษาพบว่า ความยากจนมีแนวโน้มลดลงในประเทศที่มีการเติบโตด้านการส่งออก หรือการลงทุนจากต่างชาติ เช่น ประเทศอินเดีย การไหลเข้ามาของเงินทุนจากต่างประเทศมีผลให้ความยากจนลดลง ประเทศแซมเบีย ผู้บริโภคฐานรากได้รับประโยชน์จากการซื้อสินค้าได้ถูกลง เนื่องจากราคาลดลง ขณะที่ผู้ผลิตฐานรากในภาคการส่งออกได้รับประโยชน์จาก trade reforms ผ่านทางราคาสินค้าที่ผลิตรายสูงขึ้น

(4) วิฤตการณ์ด้านการเงินส่งผลกระทบต่อกลุ่มฐานรากในระดับสูง

- ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อประสบวิกฤตเศรษฐกิจด้านการเงินในปี 1997 อัตราความยากจนเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 50

- การรวมตัวกันทางการเงินของประเทศต่าง ๆ นำไปสู่การบริโภคที่สูงขึ้น และการผลิตที่อ่อนไหวง่ายในประเทศที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งประเทศเหล่านี้จะได้รับประโยชน์ ก็ต่อเมื่อมีสถาบันการเงินที่เข้มแข็งและมีนโยบายมหภาคที่มั่นคง รวมทั้งนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่ยืดหยุ่นได้

- การลงทุนจากต่างชาติมีความแตกต่างจากเงินทุนเคลื่อนย้ายประเภทอื่น ๆ กล่าวคือ เงินทุนเคลื่อนย้ายอื่น ๆ ที่ไหลเข้ามามีความเป็นไปได้ที่จะก่อให้เกิดภาวะความยากจนในระบบเศรษฐกิจ แต่ FDI จะช่วยลดภาวะความยากจนได้

(5) โลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดผู้ได้รับประโยชน์และผู้สูญเสียในระหว่างกลุ่มฐานรากด้วยกันเอง

- ภายในประเทศหรือภูมิภาคเดียวกัน trade reforms อาจนำไปสู่การสูญเสียรายได้สำหรับเกษตรกรในชนบท ขณะที่ผู้บริโภคนในชนบทและในเมืองอาจได้รายได้เพิ่มขึ้นจากสินค้าชนิดเดียวกัน

(6) การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโลกาภิวัตน์ที่แตกต่างกันต้องทำควบคู่ไปกับผลลัพธ์ของความยากจนที่แตกต่างกัน

- จากประสบการณ์ของประเทศโคลัมเบียที่ศึกษาโดย Penny Goldberg และ Nina Pavcnik พบว่า ผลกระทบจากการลดภาษีนำเข้าอย่างมากของโคลัมเบีย ระหว่างปี 1984-1998 ส่งผลต่อตลาดแรงงานในเมืองหลายประการ เช่น โอกาสที่จะว่างงานเพิ่มมากขึ้น ภาวะจำยอมต่อค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ, การจ้าง แรงงานนอกระบบ และการเกิดภาวะยากจนและขาดแคลน เป็นต้น แรงงานในแต่ละภาคเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่อยู่ในภาวะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน การนำเข้าที่สูงมีแนวโน้มที่จะจนมากขึ้น ขณะที่หากแรงงานอยู่ในภาวะเศรษฐกิจที่มีการส่งออกเติบโตดีมีแนวโน้มที่จะจนลดลง

Ryman และ Kean (2002)¹⁰ ความเห็นว่า Globalization ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน และภาวะความยากจนเพิ่มขึ้น เนื่องจากการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ TNCs และประเทศที่ร่ำรวยมีการเอารัดเอาเปรียบมากขึ้น นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความไม่เสมอภาคระหว่างคนรวยและคนจน ซึ่งเห็นได้จากสิ้นปี 1990 ประเทศที่ร่ำรวยมีรายได้คิดเป็น 2 ใน 3 ของรายได้ทั้งหมดของโลก นอกจากนี้ ประเทศกำลังพัฒนาได้รับประโยชน์จากการใช้แรงงานและทรัพยากรของประเทศตนเป็นสัดส่วนที่น้อย เช่น ทุกๆ 1 เหรียญสหรัฐที่ได้รับจากการส่งออก มีเพียง 0.03 ดอลลาร์เท่านั้นที่ประเทศยากจนจะได้รับ

Green (2005)¹¹ พบว่า ในปัจจุบันประชากร 1.3 พันล้านคนทั่วโลกสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยใช้เงิน 70 เพนซ์ ต่อวัน ขณะที่อีก 800 ล้านคนไม่มีเงินเพียงพอที่จะซื้ออาหาร

¹⁰ Ryman, Helen & Kean, Stuart (2002) Globalisation : the poor must come first, World Vision internal paper

¹¹ Green, Duncan (2005) The rough guide to globalization, , CAFOD's Public Policy Unit

ยิ่งไปกว่านั้น โลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของฐานราก กล่าวคือ แม้ว่าจะก่อให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น แต่การแข่งขันระหว่างประเทศที่จะดึงดูด FDI ทำให้รัฐพยายามกำหนดอัตราค่าจ้างให้อยู่ในระดับต่ำ เพื่อเป็นข้อได้เปรียบในการจูงใจนักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุน ซึ่งเรียกว่า “race to the bottom” นอกจากนั้น รัฐจะพยายามไม่ให้มีสหภาพแรงงาน หรือองค์กรที่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการลงทุน รวมทั้งยังลดภาษีประเภทต่าง ๆ เพื่อเอื้อแก่การลงทุนของต่างชาติอีกด้วย ซึ่งผลของการดำเนินนโยบายเช่นนี้จะทำให้ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดแก่ประเทศและแรงงานภายในประเทศจะลดน้อยลง ตัวอย่างเช่น ในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ประเทศอังกฤษมีต้นทุนในการผลิตเสื้อผ้าและรองเท้าลดลง โดยเฉพาะในส่วนของค่าจ้างแรงงานที่ถูกกลง เสื้อ Jacket ของ Nike ราคา 100 ปอนด์ในอังกฤษ แต่จะมีเพียง 51 เพนซ์เท่านั้นที่คืนสู่บังกลาเทศที่เป็นประเทศผู้ผลิต ส่วนในประเทศอินโดนีเซีย คนงานผลิตเสื้อผ้า ต้องใช้เวลาถึง 10 ชั่วโมงต่อวันถึงจะได้ค่าจ้างแรงงาน 57 เพนซ์ ซึ่งภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ มีทั้งผู้ชนะและผู้สูญเสียซึ่งเกิดขึ้นระหว่างคนรวยกับคนจน และประเทศที่ร่ำรวยกับประเทศที่ยากจน

Bardhan (2004)¹² กล่าวว่า โลกาภิวัตน์สามารถนำไปสู่ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ฐานราก ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสใหม่ ๆ ให้คนจนได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หากแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐบาลที่จะสามารถใช้ประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ อย่างไรก็ตามมักจะถูกจำกัดด้วยการเมืองภายในประเทศ และสถาบันทางเศรษฐกิจอาจนำมาซึ่งความยากลำบากที่เพิ่มขึ้นของคนจนได้บ่อยครั้ง โลกาภิวัตน์ไม่ใช่ต้นเหตุหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็ไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาหลักที่จะนำมาซึ่งการแก้ปัญหาทุกอย่างได้ ดังเช่นการกล่าวอ้างกัน โดยเฉพาะปัญหาความยากจน

¹² Bardhan, Pranab (2004) The impact of globalization on the poor, BREAD Policy Paper

ในงานวิจัยได้อ้างถึงงานวิจัยของ Stolper-Samuelson พบว่า แรงงานที่ไม่มีฝีมือจำนวนมากในประเทศยากจนมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้าที่เน้นใช้แรงงานที่ไม่มีฝีมือเป็นหลัก ซึ่งทำให้ได้ประโยชน์จากการค้าเสรีมากขึ้น ในความเป็นจริงพบว่า ประเทศกำลังพัฒนา (Brazil or Mexico or Turkey) นำเข้าสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลักจากประเทศที่ยากจนกว่า (China or Indonesia or Bangladesh) เพื่อว่ากลไกของตลาดจะนำไปสู่การลดลงของค่าจ้างแรงงานในประเทศกำลังพัฒนานั้นเอง อย่างไรก็ตาม หากประเทศยากจนมีปัจจัยการผลิตอื่นจำนวนมาก เช่น ที่ดิน หรือทรัพยากรธรรมชาติ การค้าเสรีอาจจะไม่ให้ประโยชน์อย่างเต็มที่แก่ภาคเศรษฐกิจที่ใช้แรงงานเป็นหลัก

นอกจากนั้น ยังพบว่า ค่าจ้างแรงงานในประเทศกำลังพัฒนาที่มีแรงงานไม่มีฝีมือจำนวนมาก มีแนวโน้มที่จะได้ค่าจ้างต่ำลง เมื่อมี TNCs หรือบริษัทข้ามชาติได้เข้ามาตั้งโรงงานที่เรียกว่า Sweatshop และแรงงานเหล่านั้นก็อยากจะเข้าทำงานที่นั่น ซึ่งเป็นการเพิ่มการผูกขาดให้กับ TNCs ค่าจ้างแรงงานก็ยิ่งจะต่ำลงมากเท่านั้น หรือไม่อีกประการเป็นการเพิ่มแรงกดดันให้กับ Firms ภายในประเทศที่จะต้องหาทางแข่งขันกับ TNCs ให้ได้ ซึ่งทางออกก็คือ การลดต้นทุน จึงนำไปสู่การลดค่าจ้างของแรงงานลง แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้ทำให้แรงงานเหล่านั้นมีความเป็นอยู่ที่เลวลง เพราะคนจนหรือแรงงานส่วนใหญ่มีงานทำมากขึ้นหลังจากที่ตกงานมาก่อนหน้านี้เอง จึงทำให้รายได้เฉลี่ยของแรงงานเพิ่มมากขึ้น

หากประเทศร่ำรวยได้คิดค้นเรื่องเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้นมามากเท่าไร ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อการทำงานไปทั่วโลก ส่งผลต่อค่าจ้างแรงงานที่อาจจะยิ่งลดลงไปอีก หรือไม่ก็ทำให้เกิดการว่างงานมากขึ้นไปอีก เพราะเครื่องจักรสมัยใหม่จะเข้ามาแทนแรงงานสำหรับประเทศร่ำรวยแล้วนั้นภาครัฐจะสามารถประสานนโยบายภายในประเทศกับนโยบายด้านการค้าเสรีในเรื่องค่าชดเชยแก่แรงงานในต้นทุนที่ต่ำที่สุด แต่สำหรับประเทศยากจนแล้วนั้นด้าน Social safety มีน้อยมาก เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่แม้ว่าเหตุการณ์นี้อาจจะได้รับการคลี่คลายไปแล้วก็ตาม ก็อาจจะสร้างความกังวลใจให้กับแรงงานได้ในเรื่องความมั่นคงในหน้าที่การงานในอนาคตต่อไปได้

สำหรับเรื่องสภาพแวดล้อมธรรมชาติ การเปิดเสรีทำให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างค่อนข้างสิ้นเปลือง ส่งผลกระทบต่อคนจนที่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้น ๆ ซึ่งการทำลายทรัพยากรธรรมชาตินั้นขึ้นอยู่กับการใช้พื้นที่เพาะปลูก, การบุกรุกพื้นที่ป่า, วิธีการผลิต (ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจชนบทเป็นหลัก) ส่วนกฎหมาย

ค่าธรรมเนียมหรือภาษีมลพิษก็เป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง บรรษัทข้ามชาติอาจจะทำให้ประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้นเป็นแหล่งสะสมสารพิษก็เป็นได้ จากการเข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อลงทุนของบรรษัทข้ามชาติ ซึ่งเป็นผลของโลกาภิวัตน์บรรษัทข้ามชาติเหล่านั้นก็จะเอาผลประโยชน์จากประเทศยากจน หรือกำลังพัฒนาเหล่านั้นหลอหลวมกับมาตรการการดูแลสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ จากการศึกษพบว่า บรรษัทข้ามชาติมีแนวโน้มการทำลายทรัพยากรและการสร้างมลพิษน้อยกว่าบริษัทหรืออุตสาหกรรมของประเทศนั้น ๆ เอง

สำหรับผู้รับบริการสาธารณะจากภาครัฐ โดยเฉพาะฐานรากและคนจน จะได้รับบริการหรือการป้องกันจากสาธารณะได้อย่างไม่เต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับกระทบจากความผันผวนอันเกิดจากการแข่งขันกันระหว่างประเทศ การให้บริการพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาและสุขภาพ เพราะงบประมาณจะถูกตัดเพื่อการสนับสนุนโลกาภิวัตน์ (หรือเป็นไปเพื่อรักษาเสถียรภาพ) ทำให้ด้านงบประมาณสำหรับสวัสดิการของคนจนนั้นลดลง

สำหรับผู้ประกอบการรายย่อยเป็นการยากที่จะทำให้การผลิตและการบริการนั้น ๆ มีชื่อเสียง มี brand คุณภาพของสินค้า และส่งไปได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีต้นทุนสูงและเสียเวลามาก ส่วนเรื่องสินเชื่อ เรื่องการตลาด การขยายบริการที่จะเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่รัฐบาลควรจะดำเนินการ ซึ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายภายในประเทศ ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็จะไม่มีการปรับเปลี่ยนทางด้านเทคโนโลยี อาจจะเป็นการยากถ้าผู้ผลิตรายเล็ก ๆ โดยเฉพาะกับการผลิตที่ไปเกี่ยวข้องกับภาคการส่งออกที่จะต้องไปแข่งขันกับทั้งต่างชาติและจากรายใหญ่ในประเทศเดียวกัน ทั้งจากประเทศพัฒนาแล้วที่ค่อนข้างมีการป้องกันโดยใช้ข้ออ้างทางความปลอดภัยของสินค้า (ว่าถูกลักษณะที่พวกเค้าต้องการหรือไม่) จึงเป็นการขัดขวางในส่งออกประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้น และการอุดหนุนสำหรับฟาร์มเล็กๆ ในประเทศพัฒนาแล้วด้วย ยังเป็นการยากขึ้นไปอีกที่จะไปแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์เช่นนี้ จากเหตุการณ์ดังกล่าว จึงจำเป็นที่ประเทศกำลังพัฒนาต้องการบรรษัทข้ามชาติเข้ามาจัดการเรื่องการตลาดของสินค้าให้ เพราะบรรษัทข้ามชาติเหล่านี้จะสามารถประสานงานด้านกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้ได้ดีกว่าผู้ผลิตรายเล็ก ๆ จากประเทศยากจนได้ ซึ่งก็แน่นอนว่าการจัดการด้านการตลาดดังกล่าวก็ย่อมต้องแลกกับค่าใช้จ่าย

ที่เพิ่มขึ้น (และฟาร์มเล็ก ๆ ก็เห็นชอบที่จะเลือกให้มีมากกว่าไม่มีบริษัทข้ามชาตินี้ด้วย)

Harrison (2006)¹³ ได้รวบรวมบทความที่ทำการศึกษาและสำรวจถึงความเชื่อมโยงระหว่างกระแสโลกาภิวัตน์และความยากจน โดยมีข้อสรุปที่สำคัญคือ 1) กระแสโลกาภิวัตน์ไม่จำเป็นว่าจะช่วยเหลือกลุ่มประเทศยากจนและกลุ่มคนยากจนเสมอไป 2) กระแสโลกาภิวัตน์จะช่วยคนยากจนก็ต่อเมื่อรัฐบาลมีนโยบายเหมาะสมและหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องมีความสามารถพอเพียง โดยเฉพาะมีนโยบายการรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจ การส่งเสริมการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนความช่วยเหลือด้านวิชาการและสินเชื่อให้กับกลุ่มคนยากจนที่เกี่ยวข้อง 3) กระแสโลกาภิวัตน์จะเกิดประโยชน์กับคนบางกลุ่มและผลลบต่ออีกบางกลุ่มจึงมีความจำเป็นในการออกแบบระบบการรองรับสำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ 4) กลุ่มที่ได้ประโยชน์คือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกและการลงทุนจากต่างประเทศ และ 5) วิกฤตเศรษฐกิจจะกระทบกลุ่มคนยากจนอย่างรุนแรง

Agenor (2004)¹⁴ พัฒนาแบบจำลองและทำการทดสอบทางสถิติในการวิเคราะห์ผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อกลุ่มคนยากจนโดยศึกษาทั้งกลไกส่งผ่านและผลกระทบของทั้งด้านการค้าและเงินทุน และพบว่ากระแสโลกาภิวัตน์สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบหากมีระดับการรวมตัว (Integrated) กับตลาดโลกในระดับต่ำแต่ผลกระทบในเชิงลบมีแนวโน้มลดลงหากมีการรวมตัวในระดับที่สูง

Brusky (2004)¹⁵ ได้ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรการเงินฐานราก (Microfinance Institutions) กับตลาดการเงินในลาตินอเมริกา โดยศึกษาจากกรณี Inter-American Development Bank (IDB) ช่วยองค์กรการเงินฐานรากในลาตินอเมริกาเชื่อมโยงด้านเงินทุนกับตลาดเงิน ซึ่งพบว่า IDB มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างตลาดทุนกับองค์กรการเงินฐานรากอย่างยิ่ง โดยการใช้ตราสารทางการเงินเป็นเครื่องมือ ซึ่งตราสารทางการเงินเป็นสิ่งที่ใหม่ต่อองค์กรการเงินฐานราก คือ “Equity Investment Fund” ที่เรียกว่า ProFund ซึ่งในเดือนธันวาคม 2003 ได้มีเงินทุนกว่า 22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ไหลไปยังองค์กรการเงินฐานราก

¹³ Harrison, Ann editor (2006) Globalization and Poverty, University of Chicago Press for NBER

¹⁴ Agenor (2004) “Does Globalization Hurt the Poor?”, International Economics and Economic Policy, Springer Berlin/Heidelberg,

¹⁵ Brusky, Bonnie, (2004) Case Studies in Donor Good Practices, CGAP

นอกจากนี้ ยังได้ศึกษากรณี Agence française de development (AFD) ให้บริการทางการเงินแก่คนยากจนในสาธารณรัฐ Guinea โดยผ่านช่องทางธนาคารหมู่บ้าน สรุปได้ว่าการสนับสนุนทางการเงินของ AFD โดยใช้เครือข่ายธนาคารหมู่บ้านเป็นกลไกหลักเพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ยากจน ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับธนาคารหมู่บ้าน และทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นแหล่งทุนที่ยั่งยืน

2.2.3 การพัฒนาแบบจำลอง CGE การเคลื่อนย้ายเงินทุน

Cohen (2005)¹⁶ ได้ศึกษาว่าการจัดการให้แก่กลุ่มผู้ยากจนเข้าถึงแหล่งทุนทางการเงิน จะส่งผลให้เกิดประโยชน์ทางสังคมดีกว่าการพยายามยกระดับความยากจนในรูปแบบอื่นหรือไม่ ซึ่งพบว่าบริการทางการเงินมีส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิต โดยส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้นและเพิ่มขีดความสามารถในการจ่ายค่าบริการทางสังคมให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเงินระดับฐานรากจะมีส่วนสำคัญในการลดระดับความยากจน แต่ก็ไม่ใช่ยาวิเศษเนื่องจากการหนีออกจากความยากจนยังค่อนข้างเชื่องช้าและไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการเงินระดับฐานรากจึงเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุน แต่ไม่สามารถมาทดแทนสำหรับการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม เช่น การสาธารณสุข การศึกษา ระบบสาธารณูปโภค การพัฒนาแบบจำลอง CGE และการเคลื่อนย้ายเงินทุน

David Roland-Holst (2001)¹⁷ ศึกษาผลกระทบจากการลงทุนต่างชาติที่มีต่อเศรษฐกิจรายภาคการผลิต รวมทั้งภาคครัวเรือนและการกระจายรายได้มีความซับซ้อน ซึ่งการสร้างแบบจำลอง CGE ทางด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้สร้างแบบจำลองอย่างมาก เนื่องมาจากความยากในการกำหนดโครงสร้างพฤติกรรม

¹⁶ Cohen, Monique, (2005) The impact of Microfinance, CGAP

¹⁷ David Roland-Holst (2001), "Capital Flows and Economy-wide Modeling", Handout prepared for the international symposium on "Impacts of Trade Liberalization Agreements on Latin America and the Caribbean", sponsored by the Inter-American Development Bank and the Centre d' Etudes Prospectives et d'Information Internationales, November 5-6, Inter-American Development Bank, Washington, D.C.

ตลาดทุนได้อย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลให้การกำหนดตัวแปรที่อยู่ทั้งในรูปสมการเชิงพฤติกรรม (Behavioral equation) และสมการเอกลักษณ์ (Identity) ทำได้อย่างมากก็เป็นไปตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เท่านั้น

Maldonado Tourinho และ Valli (2006)¹⁸ สร้างแบบจำลอง CGE ทางด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ได้ใช้กรณีศึกษาของประเทศบราซิล โดยพยายามสร้างสมการที่สามารถอธิบายพฤติกรรมการเคลื่อนย้ายเงินทุนต่างประเทศ (Endogenous) ซึ่งเป็นการต่อยอดจากการศึกษาก่อนหน้าที่กำหนดให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเป็นตัวแปรภายนอก (Exogenous) ทั้งนี้ หลักการมีอยู่ว่า การตัดสินใจในการลงทุนใด ๆ นั้นมีความเสี่ยงซึ่งเป็นตัวแปรตามที่ถูกกำหนดโดยการคาดการณ์ถึงอัตราผลตอบแทนจากการบริหารเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ (Expected rate of foreign reserves loss) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินทุนสำรองระหว่างประเทศจะช่วยลดความเสี่ยงจากการลดมูลค่าลงของสินทรัพย์ที่ลงทุนในรูปของสกุลเงินตราต่างประเทศ (Devaluation) ดังนั้น การเพิ่มขึ้นของปริมาณเงินทุนสำรองระหว่างประเทศจึงส่งผลให้ความเสี่ยงจากการลงทุนลดลงและเพิ่มการลงทุนตามไปด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองจะสามารถอธิบายได้ดีในช่วงเวลาปกติที่ไม่มีวิกฤตการณ์เกี่ยวกับทุนสำรองระหว่างประเทศ นอกจากนี้ การศึกษาดังกล่าวได้พิจารณาผลกระทบจากการทำข้อตกลงทางการค้ากับสหรัฐอเมริกาและยุโรปต่อเศรษฐกิจมหภาค โดยเปรียบเทียบผลจากแบบจำลอง CGE ที่ให้ตัวแปรการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายได้กับผลจากแบบจำลองที่ให้ตัวแปรการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเป็นตัวแปรภายนอก พบว่า แบบจำลองที่ให้ตัวแปรการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายได้ให้ผลที่มีนัยสำคัญมากกว่า กล่าวคือ การทำข้อตกลงทางการค้ากับสหรัฐอเมริกาและยุโรปจะส่งผลให้ GDP ของบราซิล (ในรูปสกุลเงินตราต่างประเทศ) เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.3 ซึ่งสูงกว่าผลที่ได้จากแบบจำลองที่ให้ตัวแปรการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเป็นตัวแปรภายนอกถึงประมาณร้อยละ 0.04

¹⁸ Wilfredo Leiva Maldonado, Octavio Augusto Fontes Tourinho and Marcos Valli (2006), "Endogenous foreign capital flow in a CGE model for Brazil: The role of the foreign reserves", Journal of Policy Modeling 29 (2007) 259-276

Yeldan (1997)¹⁹ ได้พยายามศึกษาผลกระทบจากการเปิดเสรีทางการเงินต่อเศรษฐกิจตุรกี โดยใช้เครื่องมือแบบจำลอง CGE ที่ครอบคลุมถึงภาคการเงิน เพื่อต้องการดูผลกระทบระหว่างกันของตัวแปรภาคเศรษฐกิจจริงและภาคการเงินของเศรษฐกิจตุรกีในแต่ละขั้นตอนของการเปิดเสรีทางการเงิน โดยโครงสร้างของแบบจำลอง CGE แบ่งออกเป็น 2 แบบจำลองย่อย ได้แก่ แบบจำลองภาคเศรษฐกิจจริง และแบบจำลองภาคการเงิน ซึ่งเชื่อมโยงผ่านช่องทางการไหลเวียนของเงินทุน (Flow of funds) ธนาคารพาณิชย์ และการดำเนินนโยบายการคลังของรัฐบาลผ่านการกู้ยืมเงิน ทั้งนี้ จุดเด่นของการใช้แบบจำลอง CGE คือแบบจำลองสามารถครอบคลุมถึงปัญหาทั้งทางการเงินและการคลัง โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาที่ข้อมูล Time series ยังไม่เพียงพอ ซึ่งมักจะเป็นปัญหาในการนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้กับเทคนิคทางเศรษฐมิติต่าง ๆ

2.2.4 โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานรากกรณีของประเทศไทย

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2550)²⁰ ได้ศึกษาและจัดทำร่างแผนรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ ระบุถึงประโยชน์และผลกระทบในเชิงลบ ตลอดจนพัฒนาแผนการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ โดยมีหลักการสำคัญในการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์คือ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจไม่ให้ผันผวนไปกับเงินทุนระยะสั้นและการเก็งกำไร ในขณะที่เดียวกันควรสนับสนุนเงินทุนระยะยาวเพื่อการพัฒนาประเทศและธุรกิจ สำหรับแนวทางในการรองรับแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือ แนวทางในการรองรับและแนวทางเชิงรุก

สำหรับแนวนโยบายในการรองรับการเคลื่อนย้ายทุนนั้น จำเป็นต้องมีการบริหารเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเสถียรภาพเศรษฐกิจในระยะสั้น ได้แก่ 1) ควบคุมบัญชีเดินสะพัดสมดุลในระยะยาว หากขาดดุลในช่วงการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของภาครัฐ Mega projects) การขาดดุลสูงสุดไม่ควรเกินร้อยละ 2.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ 2) เงินสำรองระหว่างประเทศ มากกว่า 3.5 เท่าของหนี้ต่างประเทศระยะสั้น 3) การจัดอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศ (Credit rating) ไม่ลด และเพิ่ม 2 อันดับ และ 4) ควบคุมการคลังสมดุล

¹⁹ A. Erinc Yeldan (1997), “Financial Liberalization and Fiscal Repression in Turkey: Policy Analysis in a CGE Model With Financial Markets”, Journal of Policy Modeling 19(1):79-117 (1997)

²⁰ ร่างแผนรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ (2550) คณะนักวิจัยสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

สำหรับแนวนโยบายเชิงรุกเพื่อดึงประโยชน์จากทุนโลกนั้น มีหลักการสำคัญ เพื่อดึงเงินทุนระยะยาวมาสนับสนุนการลงทุนของประเทศ พร้อมปรับโครงสร้างระบบการเงิน ไปพร้อมกัน การเพิ่มบทบาทของทุนไทยในการสนับสนุนการค้าและการลงทุนในต่างประเทศ และการเพิ่มโอกาสทางการเงินของเศรษฐกิจระดับฐานรากและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ เป้าหมายของเงินทุนจะมุ่งไปที่เงินทุนระยะยาว ซึ่งจะช่วยสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าเงินทุนระยะสั้น โดยมีแนวยุทธศาสตร์เพื่อดึงประโยชน์จากทุนระยะยาว ดังนี้

- (1) การดึงเงินทุนระยะยาวโดยเฉพาะเงินทุนจากเอเชีย
- (2) การเพิ่มบทบาทของทุนไทยตามการค้าการลงทุนของไทยไปต่างประเทศ
- (3) การปรับปรุงกลไกตลาดเงินและตลาดทุนในประเทศ
- (4) การสร้างกลไกดึงประโยชน์จากทุนสู่เศรษฐกิจฐานราก โดยให้สถาบัน

การเงินเฉพาะกิจต้องมีศักยภาพในการระดมทุนต่างประเทศเพื่อเพิ่มทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและ SMEs โดยเฉพาะการบริหารความเสี่ยง การมีองค์กรตรวจสอบดูแล

กระทรวงการคลัง (2008)²¹ ได้ศึกษาและจัดทำแผนแม่บทการเงินระดับฐานราก โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) กำหนดและเสนอแนวนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมให้องค์กรการเงินระดับฐานรากเป็นเครื่องมือหลักของชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการสืบสานศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมของท้องถิ่นอันเป็นสิ่งมีคุณค่ายิ่งของชาติ โดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางและเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนา 2) มีกรอบในการดำเนินงานที่ชัดเจนสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนองค์กรการเงินในระดับฐานรากให้สามารถกำหนดแนวนโยบายในทิศทางที่สอดคล้องกันและลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนของภาครัฐ และ 3) มุ่งส่งเสริมการช่วยเหลือกันระหว่างองค์กรการเงินระดับฐานราก โดยมีจุดประสงค์เพื่อร้อยรัดเครือข่ายความมั่นคงและยั่งยืนระดับชาติในที่สุด

ทั้งนี้ ปทานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้คำจำกัดความของคำว่าเศรษฐกิจฐานรากไว้ว่า การดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสร้างโอกาส รายได้ และการพึ่งตนเองภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

²¹ กระทรวงการคลัง (2551) แผนแม่บทการเงินระดับฐานราก

แผนแม่บทการเงินระดับฐานรากมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

- (1) องค์การการเงินระดับฐานรากมีคุณภาพและสามารถจัดการระบบการเงินและสวัสดิการชุมชนแก่ชุมชน เป็นกลไกในการรณรงค์ให้ประชาชนมีวินัยในการออมและการบริโภค ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการเข้าสู่แหล่งเงินทุนได้อย่างทั่วถึง
- (2) องค์การการเงินระดับฐานรากสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองและบูรณาการด้านการเงินอย่างยั่งยืน
- (3) เกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เพื่อให้มีการเกื้อกูลกันระหว่างกลุ่มและสู่ระดับชาติในทิศทางที่เหมาะสม

(4) เครือข่ายองค์การการเงินระดับฐานรากมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

(5) ระบบการเงินระดับฐานรากมีความมั่นคงก้าวหน้า สามารถเป็นรากฐานและองค์ประกอบให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวมมีความเจริญอย่างสมดุลและยั่งยืน

จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค สถานะปัจจุบัน รวมทั้งบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาพบว่า ความต้องการในการพัฒนาการเงินระดับฐานรากของประชาชนนั้นต้องมีการดำเนินการอย่างครบวงจรกล่าวคือ ควรดำเนินการส่งเสริมจุดแข็งและโอกาสไปพร้อมกับการขจัดและป้องกันจุดอ่อนและอุปสรรค โดยสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ได้ 3 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

- (1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนและส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรและระบบการเงินฐานราก
- (2) ยุทธศาสตร์เพื่อบูรณาการการทำงานของภาครัฐ/ภาคีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาองค์กรและการเงินระดับฐานราก
- (3) ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการจัดการและขยายผล

กระทรวงการคลัง (2008/2)²² ยังได้ศึกษาและจัดทำร่างแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เสนอแนะและกำหนดแนวทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนาให้สังคมสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน มีภูมิคุ้มกันและมีคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจและสังคมระดับประเทศ โดยใช้เครื่องมือทางการเงินการคลัง

²² กระทรวงการคลัง (2551) ร่างแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม

รวมทั้ง การมีส่วนร่วมของภาครัฐและภาคีต่าง ๆ 2) เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสังคมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อน และเป็นไปอย่างบูรณาการ

ร่างแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคมมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อให้สมาชิกในสังคมสามารถพึ่งตนเองได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และมีขีดความสามารถในการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น
- (2) เพื่อให้สมาชิกในสังคมมีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพ และมีหลักประกันที่เหมาะสมพอเพียงในการดำรงชีวิต
- (3) เพื่อให้สังคมเป็นสังคมที่มีคุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดี มีธรรมาภิบาล มีศูนย์รวมทางจิตใจที่เข้มแข็ง และครอบครัวมีความอบอุ่น
- (4) เพื่อให้สังคมมีความสมดุล ลดช่องว่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท
- (5) เพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (6) เพื่อให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการใช้องค์ความรู้ในแต่ละท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ร่างแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ 4 ยุทธศาสตร์ 11 กลยุทธ์ ดังนี้ วิสัยทัศน์ “สังคมมีความสุข มีภูมิคุ้มกัน และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน”

ยุทธศาสตร์ที่ 1: การพัฒนาให้เป็นสังคมพึ่งตนเองได้อย่างพอเพียงและยั่งยืน

1.1 กลยุทธ์ ส่งเสริมให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) และสังคมฐานความรู้ (Knowledge Based Society)

1.2 กลยุทธ์ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาอาชีพ รวมทั้งเพิ่มทักษะและความรู้เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการประกอบอาชีพ ภายใต้กรอบเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2: การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคม

2.1 กลยุทธ์ สนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพและสวัสดิการรักษายาบาลของประชาชน

2.2 กลยุทธ์ สนับสนุนสวัสดิการสำหรับ ผู้ชราภาพ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ใช้แรงงาน รวมถึงผู้ประสบภัยธรรมชาติ

2.3 กลยุทธ์ สนับสนุนด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย

2.4 กลยุทธ์ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของสมาชิกและภาคีในสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 3: การสร้างสรรค์สังคมที่มีวัฒนธรรมที่ดี

3.1 กลยุทธ์ เสริมสร้างบรรทัดฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึก และธรรมาภิบาล รวมทั้งอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

3.2 กลยุทธ์ ส่งเสริมการสร้างความเข้มแข็งสถาบันที่เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4: การสร้างสังคมสมดุล

4.1 กลยุทธ์ ลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้

4.2 กลยุทธ์ ลดช่องว่างระหว่างสังคมชนบทและสังคมเมือง

4.3 กลยุทธ์ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้กล่าวถึงกระแสโลกาภิวัตน์กับการพัฒนาประเทศสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์นั้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ที่สำคัญพอสรุปได้ 5 ประการ คือ การรวมตัวของกลุ่มเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงในตลาดการเงินของโลก การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนย้ายของแรงงาน และเงินทุนอย่างเสรี สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนินนโยบายการค้าในเชิงรุก เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการเคลื่อนย้ายแรงงานที่มีฝีมือไปยังประเทศที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า การแพร่ขยายของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนทำให้การดูแลป้องกันเด็กและวัยรุ่นจากค่านิยมที่ไม่พึงประสงค์เป็นไปได้ยากลำบากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ ยังมีปัญหาการก่อการร้าย การระบาดของโรคพันธุกรรมใหม่ ๆ และการค้ายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง ส่งผลให้เกิดการแปรปรวน

บทที่ 3

แบบจำลองการเคลื่อนย้ายเงินทุนและการวิเคราะห์ผลกระทบ ต่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและการกระจายรายได้

ตามแนวคิดที่สำคัญเรื่องโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานราก ผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนที่สำคัญมี 2 ด้าน²³ คือ ผลกระทบต่อความยากจนและการกระจายรายได้ ผ่านการขยายตัวของเศรษฐกิจและการจ้างงาน และเพื่อประเมินผลกระทบดังกล่าว จึงทำการพัฒนาแบบจำลอง Computable General Equilibrium Capital Flow Model หรือ CGE Capital Flow Model ที่สามารถวิเคราะห์ผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ในรูปการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment) การลงทุนในตราสารทุนจากต่างประเทศ (Foreign Equity Investment) และ การให้สินเชื่อจากต่างประเทศ (Foreign credits) ต่อเศรษฐกิจ แยกตามกลุ่มรายได้ต่าง ๆ เพื่อใช้ประเมินผลกระทบต่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและการกระจายรายได้ของประเทศ

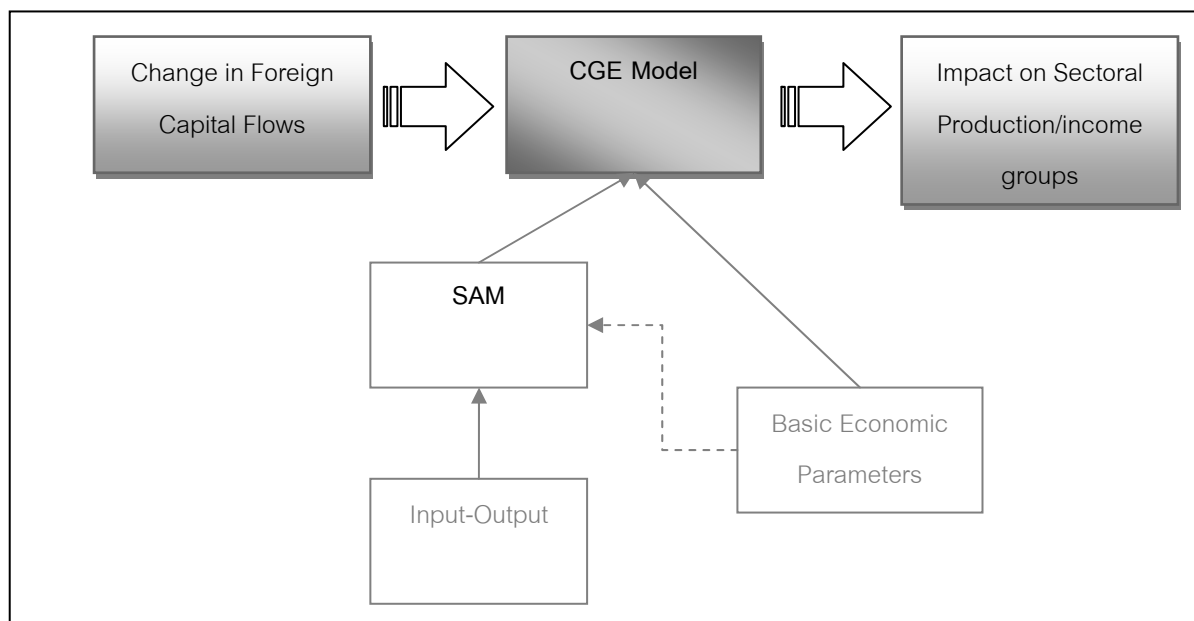
3.1 หลักการในการพัฒนาแบบจำลอง²⁴

เพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศที่มีต่อเศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาแบบจำลอง CGE Capital Flow Model) จะทำตามกรอบแนวคิดดังที่แสดงในแผนภาพ 3.1 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกรอบแนวคิดในการพัฒนาฐานข้อมูลและแบบจำลองในรายงานฉบับนี้

²³ นอกจากนี้ยังมีเรื่องอื่นอีก รายละเอียดในบทที่ 2

²⁴ สำหรับแหล่งข้อมูลและการพัฒนา Financail Socail Accounting Matrix อยู่ในส่วนเอกสารประกอบ

แผนภาพ 3.1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาฐานข้อมูลและแบบจำลอง

การทำแบบจำลอง CGE Model มีส่วนสำคัญด้วยกันอยู่ 3 ส่วนหลักๆ คือ บัญชีเมตริกซ์สังคม หรือ Social Accounting Matrix (SAM), ตัวแบบจำลอง CGE Model, และ ส่วนตัวแปรควบคุม หรือ Closure Rule

3.2 บัญชีเมตริกซ์สังคม หรือ Social Accounting Matrix

บัญชีเมตริกซ์สังคมเป็นส่วนหลักของแบบจำลอง โดยที่ข้อมูลในบัญชีเมตริกซ์สังคม ประกอบด้วยการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ ทั้งในด้านสินค้าและบริการ และการเคลื่อนไหวด้านค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลนั้นครอบคลุมทั้งด้านภาคการผลิตต่างๆ ด้านปัจจัยการผลิต รวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ในเศรษฐกิจ ยกตัวอย่างเช่น ภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคประชาชนและครัวเรือน ภาคต่างประเทศ เป็นต้น อีกทั้งข้อมูลดังกล่าวบันทึกการลงทุนและการออมในรูปแบบของบัญชีทุน

บัญชีเมตริกซ์สังคมที่จะจัดทำขึ้นอาจอยู่ในลักษณะที่มี 16 ภาคการผลิต 2 ปัจจัยการผลิต 4 กลุ่มครัวเรือน ภาครัฐบาล ภาคเอกชน ภาคการเงิน ภาคต่างประเทศ และภาคการลงทุน ดังจะเห็นได้จากรูปแบบทั่วไปของบัญชีเมตริกซ์สังคมในตาราง 3.1

ตาราง 3.1: รูปแบบทั่วไปของบัญชีเมตริกที่สังคม

	Productions	Factors	Households	Government	Firms	ROW	Tariffs	Taxes	Subsidy	Capital			
Productions	Intermediate Inputs		Private Consumption	Government Consumption		Exports			Sectoral Subsidies	Investment Expenditure			
Factors	Value Added												
Households			Institutional Transfers										
Government		Factor Income						Tariff Revenue	Tax Revenue				
Firms													
ROW	Imports												
Tariffs	Tariffs												
Taxes	Indirect Taxes		Income Taxes		Corporate Taxes								
Subsidy				Subsidy Expenditure									
Capital			Household Savings	Government Budget Surplus/Deficit	Enterprise Saving	Net Capital Inflow							

3.3 แบบจำลอง CGE Model

แบบจำลอง CGE model นั้นพัฒนามาบนพื้นฐานของข้อมูลจากบัญชีเมตริกซ์สังคม สมการในแบบจำลองนั้นแบ่งเป็น 5 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนของราคา ส่วนของการผลิต ส่วนของรายได้ ส่วนของค่าใช้จ่าย และส่วนของกลไกตลาด ดังที่ได้เห็นในตาราง 2 ถึงตาราง 3.6 (โดยที่รายละเอียดของตัวแปรต่าง ๆ อยู่ในตาราง 3.7)

ตาราง 3.2 ส่วนของราคา

$$(2.1) \quad PM_{im} = PWM_{im} EXR(1 + TM_{im} - MSUB_{im})$$

$$(2.2) \quad PE_{ie} = PWE_{ie} EXR(1 - TE_{ie})$$

$$(2.3) \quad PQ_i Q_i = PD_i D_i + PM_i M_i$$

$$(2.4) \quad PX_i X_i = SUB_i + (1 - TI_i) PD_i D_i + PE_i E_i$$

$$(2.5) \quad PV_i VA_i = PX_i X_i - PINT_i INT_i$$

$$(2.6) \quad PINT_i = \sum_j aa_{j,i} PQ_j$$

$$(2.7) \quad PK_i = \sum_j PQ_j b_{j,i}$$

$$(2.8) \quad PINDEX = \frac{GDP}{RGDP}$$

ตาราง 3.3 ส่วนของการผลิต

$$(3.1) \quad X_i = ax_i \left[bx_i VA_i^{-\rho_i^x} + (1 - bx_i) INT_i^{-\rho_i^x} \right]^{-\frac{1}{\rho_i^x}}$$

$$(3.2) \quad INT_i = VA_i \left[\left(\frac{PV_i}{PINT_i} \right) \left(\frac{1 - bx_i}{bx_i} \right) \right]^{-\frac{1}{1 + \rho_i^x}}$$

$$(3.3) \quad VA_i = av_i \left[\sum_f bv_{if} FACTD_{if}^{-\rho_i^v} \right]^{-\frac{1}{\rho_i^v}}$$

$$(3.4) \quad FACTD_{if} = VA_i \left[\frac{bv_{if} PV_i}{WF_f WFDIST_{if} av_i^{\rho_i^v}} \right]^{-\frac{1}{1 + \rho_i^v}}$$

$$(3.5) \quad WAGE_i = PINDEX^{vp_i} \left(\frac{PV_i}{PV0_i} \right)^{(1 - vp_i)} \left(\frac{X_i PDL0_i}{FACTD_{i, LABOR}} \right)^{phi_i}$$

$$(3.6) \quad WF_{labor} = WF0_{labor} \sum_i WAGE_i wshare_i$$

$$(3.7) \quad Q_{im} = aq_{im} \left[bq_{im} D_{im}^{-\rho_{im}^q} + (1 - bq_{im}) M_{im}^{\rho_{im}^q} \right]^{-\frac{1}{\rho_{im}^q}}$$

$$(3.8) \quad M_{im} = D_{im} \left[\left(\frac{PD_{im}}{PM_{im}} \right) \left(\frac{1 - bq_{im}}{bq_{im}} \right) \right]^{-\frac{1}{1 + \rho_{im}^q}}$$

$$(3.9) \quad X_{ie} = ac_{ie} \left[bc_{ie} D_{ie}^{\rho_{ie}^c} + (1 - bc_{ie}) E_{ie}^{\rho_{ie}^c} \right]^{-\frac{1}{\rho_{ie}^c}}$$

$$(3.10) \quad E_{ie} = D_{ie} \left[\left(\frac{PE_{ie}}{(1 - TI_{ie}) PD_{ie}} \right) \left(\frac{1 - bc_{ie}}{bc_{ie}} \right) \right]^{-\frac{1}{\rho_{ie}^c - 1}}$$

$$(3.11) \quad XINT_i = \frac{\sum_j aa_{ij} PINT_j INT_j}{PQ_j}$$

ตาราง 3.4 ส่วนของรายได้

-
- (4.1) $YFACTF_f = \sum_i WF_f WFDIST_{if} FACTD_{if}$
- (4.2) $INC_{din} = \sum_f FSHARE_{din,f} YFACTF_f + \sum_{ins} TRANS_{din,ins}$
- (4.3) $DIRTAX = \sum_{din} TAX_{din} INC_{din}$
- (4.4) $INDTAX = \sum_i TI_i PD_i D_i$
- (4.5) $TARIFF = \sum_{im} TM_{im} PWM_{im} EXR \cdot M_{im}$
- (4.6) $SUBSIDY = \sum_i SUB_i + \sum_{im} MSUBDY_{im}$
- (4.7) $MSUBDY_{im} = MSUB_{im} PWM_{im} EXR \cdot M_{im}$
- (4.8) $GREV = INC_{gov} + DIRTAX + INDTAX + TARIFF$
- (4.9) $GEXP = \sum_i PQ_i GD_i + \sum_{in} TRANS_{in,gov} + SUBSIDY$
- (4.10) $GBUD = SAV_{gov} - GOVINV$
- (4.11) $SAV_{gov} = GREV - GEXP$
- (4.12) $SAV_{hh} = MPS_{hh} INC_{hh} (1 - TAX_{hh})$
- (4.13) $SAV_{entg} = INC_{entg} - \sum_{in} TRANS_{in,entg}$
- (4.14) $SAV_{entp} = INC_{entp} (1 - TAX_{entp}) - \sum_{in} TRANS_{in,entp}$
- (4.15) $SAV_{bank} = INC_{bank} (1 - TAX_{bank}) - \sum_{in} TRANS_{in,bank}$
- (4.16) $SAV_{row} = FSAV \cdot EXR$
- (4.17) $SAVING = \sum_{inhe} SAV_{inhe} + SAV_{gov} + SAV_{row}$

ตาราง 3.5: ส่วนของค่าใช้จ่าย

$$(5.1) \quad PQ_i CD_i = \sum_{hh} \left[CLES_{i,hh} [(1 - MPS_{hh}) INC_{hh} (1 - TAX_{hh})] - \sum_{in} TRANS_{in,hh} \right]$$

$$(5.2) \quad CDH_{i,hh} = \left[CLES_{i,hh} [(1 - MPS_{hh}) INC_{hh} (1 - TAX_{hh})] - \sum_{in} TRANS_{in,hh} \right] / PQ_i$$

$$(5.3) \quad GD_{ir} = GLER_{ir} \cdot GDTOTR$$

$$(5.4) \quad DST_i = DSTR_i \cdot X_i$$

$$(5.5) \quad PK_i DK_i = KSHR_i \cdot FIXINV$$

$$(5.6) \quad ID_i = \sum_j B_{ij} DK_j$$

$$(5.7) \quad INVEST = FIXINV + \sum_i DST_i PQ_i$$

$$(5.8) \quad FIXINV = DOMINV + GOVINV + FORINV + OTHINV$$

$$(5.9) \quad FORINV = FINV \cdot EXR$$

$$(5.10) \quad DOMINV = \sum_i (DOMPINV_i) + SOEINV$$

$$(5.11) \quad DOMPINV_i = \lambda 0_i VA_i^{\lambda 1_i} (1 + RLoan)^{\lambda 2_i}$$

ตาราง 3.6 ส่วนของกลไกตลาด

$$(6.1) \quad Q_i = XINT_i + CD_i + GD_i + ID_i + DST_i$$

$$(6.2) \quad \sum_i FACTD_{i,kap} = FS_{kap}$$

$$(6.3) \quad \sum_i FACTD_{i,labor} + UNEMP = FS_{labor}$$

$$(6.4) \quad \sum_{im} EXR \cdot PWM_{im} M_{im} + \sum_{in} TRANS_{ROW,in} = \sum_{ie} EXR \cdot PWE_{ie} E_{ie} + \sum_{in} TRANS_{in,ROW} + SAV_{ROW}$$

$$(6.5) \quad GDP = \sum_i PVVA_i + IND TAX - SUBSIDY + TARIFF$$

$$(6.6) \quad RGDP = \sum_i [CD_i + DST_i + ID_i + GD_i] + \sum_{ie} E_{ie} - \sum_{im} [(1 - TMREAL_{im}) M_{im}]$$

$$(6.7) \quad UTILITY = \sum_i CLEU_i \log(CD_i)$$

ตาราง 3.7 รายละเอียดตัวแปรหลักที่เกี่ยวข้องกับ CGE Model

$PWM_{im} \rightarrow$ world import price $PWE_{ie} \rightarrow$ world export price $EXR \rightarrow$ exchange rate $PM_{im} \rightarrow$ domestic price of import $PE_{ie} \rightarrow$ export prices $PQ_i \rightarrow$ price of composite goods $PX_i \rightarrow$ output price $PK_i \rightarrow$ price of capital $PD_i \rightarrow$ price of domestic production $PV_i \rightarrow$ prices of value-added $PINT_i \rightarrow$ price of intermediate inputs $PIINDEX \rightarrow$ price index $SUB_i \rightarrow$ sectoral subsidy $SUBSIDY \rightarrow$ total subsidy $MSUB_{im} \rightarrow$ import subsidy rate $MSUBDY_{im} \rightarrow$ import subsidy $TI_i \rightarrow$ function of the indirect tax rate $TM_{im} \rightarrow$ tariff rate $TE_{ie} \rightarrow$ export tax rate $Q_i \rightarrow$ composite goods $M_i \rightarrow$ import $X_i \rightarrow$ output $D_i \rightarrow$ domestic production $E_i \rightarrow$ export $VA_i \rightarrow$ value-added composite $INT_i \rightarrow$ intermediate inputs $aa_{j,i} \rightarrow$ matrix of input-output coefficients $b_{j,i} \rightarrow$ capital composition matrix $GDP \rightarrow$ nominal GDP $RGDP \rightarrow$ real GDP $ax_i \rightarrow$ technological parameter $bx_i \rightarrow$ parameter in production function $-\rho_i^x \rightarrow$ elasticity of substitution between the value-added and the intermediate input $av_i \rightarrow$ coefficient in value-added function $bv_{if} \rightarrow$ parameter in value-added function $WF_f \rightarrow$ price of labor	$GREV \rightarrow$ government's total revenue $GEXP \rightarrow$ Government total expenditure $INC_{din} \rightarrow$ incomes of domestic institutions $INC_{gov} \rightarrow$ government income $INC_{hh} \rightarrow$ income of household $INC_{entp} \rightarrow$ income of enterprise $INC_{bank} \rightarrow$ income of bank $TARIFF \rightarrow$ tariff $GD_i \rightarrow$ government spending $GBUD \rightarrow$ government budget balance $GOVINV \rightarrow$ government investment $GDTOTR \rightarrow$ total government spending $DST_i \rightarrow$ change in inventory $DSTR_i \rightarrow$ Rate of change in inventory $SAV_{gov} \rightarrow$ government saving $SAV_{hh} \rightarrow$ saving of household $SAV_{entg} \rightarrow$ saving of "entg" $SAV_{entp} \rightarrow$ saving of enterprise $SAV_{bank} \rightarrow$ saving of bank $SAV_{row} \rightarrow$ saving of ROW $MPS_{hh} \rightarrow$ HH marginal propensity to save $TAX_{hh} \rightarrow$ income tax rate of household $TAX_{entp} \rightarrow$ income tax rate of enterprise $TAX_{bank} \rightarrow$ income tax rate of bank $FSAV \rightarrow$ foreign saving or net capital flow $CD_i \rightarrow$ consumption demand $CDH_{i,hh} \rightarrow$ consumption demand of household $ID_i \rightarrow$ investment demand $B_{ij} \rightarrow$ capital matrix $DK_j \rightarrow$ demand for capital $INVEST \rightarrow$ investment $DST_i \rightarrow$ change in inventory $PQ \rightarrow$ price of composite goods
--	---

ตาราง 3.7 รายละเอียดตัวแปรหลักที่เกี่ยวข้องกับ CGE Model

$WFDIST_{if} \rightarrow$ factor's sectoral proportionality constants $FACTD \rightarrow$ factor demands $WAGE_i \rightarrow$ sectoral average wage $wlshare_i \rightarrow$ sectoral wage share $aq_{im} \rightarrow$ composite function coefficient $bq_{im} \rightarrow$ composite function parameter $\rho_{im}^q \rightarrow$ elasticity of substitution in composites $ac_{ie} \rightarrow$ output function coefficient $bc_{ie} \rightarrow$ output function parameter $\rho_{ie}^c \rightarrow$ elasticity of substitution in output function $YFACTF_f \rightarrow$ factor income equation $TRANS_{din,ins} \rightarrow$ inter-institutional transfers $DIRTAX \rightarrow$ direct tax $TAX_{din} \rightarrow$ income tax rate $INDTAX \rightarrow$ indirect tax	$FIXINV \rightarrow$ fixed investment $DOMINV \rightarrow$ domestic investment $DOMPINV \rightarrow$ domestic private investment $SOEINV \rightarrow$ public enterprise investment $GOVINV \rightarrow$ government investment $FORINV \rightarrow$ foreign investment $OTHINV \rightarrow$ other investment $FINV \rightarrow$ foreign investment in U.S. dollar $\lambda 0_i \rightarrow$ domestic investment coefficient $\lambda 1_i \rightarrow$ domestic investment parameter $\lambda 2_i \rightarrow$ domestic investment parameter $RLoan \rightarrow$ loan interest rate $FS_{kap} \rightarrow$ capital supply $FS_{labor} \rightarrow$ labor supply $UNEMP \rightarrow$ unemployment $CLEU_i \rightarrow$ elasticity of consumption in Utility
--	--

3.4 ส่วนตัวแปรควบคุม หรือ Closure Rule

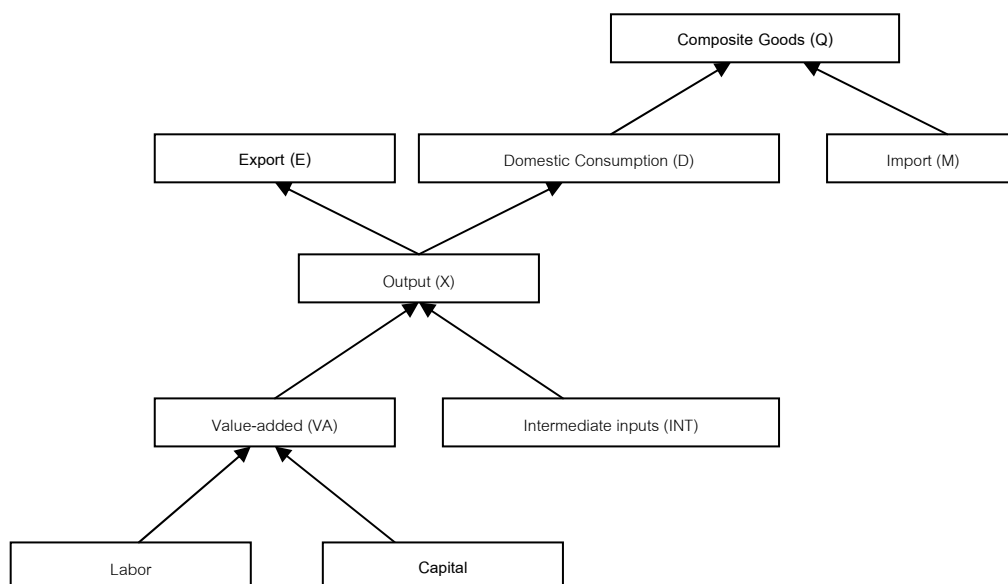
ในการทำแบบจำลอง CGE Model นั้น ต้องมีส่วนตัวแปรควบคุม หรือ closure rule ซึ่งเป็นส่วนที่เจาะจงตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยนโยบายที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งในส่วนตัวแปรควบคุมในแบบจำลองที่จะใช้ จะประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

- เงินสนับสนุนจากรัฐบาล (SUB_i)
- การโอนเงินระหว่างสถาบัน ($TRANS_{in,ins}$)
- การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศสุทธิ หรือ การออมของภาคต่างประเทศสุทธิ (FSAV)
- marginal propensity to save (MPS_{hh}) ของภาคครัวเรือน
- การลงทุนของสถาบันต่างๆ (i.e. GOVINV, OTHINV, SOEINV, FINV)
- การใช้จ่ายภาครัฐ ($GDTOTR_{ir}$ and GD_{clean})
- อุปทานของปัจจัยการผลิต (FS_p)
- สัดส่วนราคาของปัจจัยการผลิต หรือ factor price sectoral proportionality constants ($WFDIST_{i,p}$)
- ราคาในตลาดโลกต่างๆ (PWM_i, PWE_i)

ตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอกส่วนใหญ่นั้นมักจะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินนโยบายของรัฐบาล อาทิเช่น การใช้จ่ายภาครัฐ และเงินสนับสนุนจากรัฐบาล ในภาคการผลิตต่าง ๆ อย่างไรก็ตามค่าพารามิเตอร์อื่น ๆ เช่น อัตราภาษีต่าง ๆ ยังสามารถนับรวมเป็นนโยบายที่วิเคราะห์โดยใช้แบบจำลองนี้อีกด้วย การลงทุนนั้นอาจถูกกำหนดให้เป็นปัจจัยภายนอก หรือมีพฤติกรรมตามสมการที่กำหนดไว้ แล้วแต่จุดประสงค์ของการวิเคราะห์ ทั้งนี้การออมจะปรับตามการลงทุนโดยอัตโนมัติ ตามทฤษฎีของ กฎแห่งวอลราส (Walras' Law)

ตัวแบบจำลอง CGE Model จะสามารถจำลองสถานการณ์เสมือนจริง (counterfactual scenarios) เพื่อที่จะแสดงผลกระทบจากการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจ (policy shock) ว่านโยบายใด ถ้าทำแล้ว สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ดีที่สุดเมื่อเทียบกับสถานการณ์จริง (baseline scenario) ยกตัวอย่างเช่น ผลกระทบแยกราชการการผลิตจากการที่เงินทุนต่างประเทศไหลเข้ามากขึ้น ซึ่งผลกระทบต่อรายกลุ่มครัวเรือนก็สามารถแสดงได้จากแบบจำลองดังกล่าว แผนภาพ 3.2 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างด้านการผลิตใน CGE Model

แผนภาพ 3.2 โครงสร้างด้านการผลิตใน CGE Model

แบบจำลอง CFGE Model เพื่อการวิเคราะห์ผลกระทบด้านการเงินและการเคลื่อนย้ายเงินทุน

ในการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศในลักษณะต่าง ๆ เช่น ในรูปแบบของการลงทุนโดยตรง (FDI) การซื้อขายตราสารทุน (Equity) หรือการซื้อขายตราสารหนี้ (Debt) นั้นจะต้องวิเคราะห์ผ่านแบบจำลอง CGE Model ที่มีการขยายความด้านการเงิน หรือเรียกได้ว่าเป็นแบบจำลอง Computable Financial General Equilibrium (CFGE) Model ซึ่งมีการขยายความในด้านโครงสร้างและพฤติกรรมการลงทุนของสถาบันต่าง ๆ อาทิเช่น พฤติกรรมการลงทุนของภาคครัวเรือนและภาครัฐ เป็นต้น

โครงสร้างของแบบจำลอง CFGE จะถูกออกแบบให้มีรายละเอียดในส่วนของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศในลักษณะต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อที่จะให้แบบจำลองนั้นสามารถวิเคราะห์ผลกระทบต่าง ๆ ตามที่ต้องการ ซึ่งแผนภาพ 3.3 แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างวิเคราะห์ของ CFGE Model

แผนภาพ 3.3 แสดงถึงโครงสร้างพื้นฐานของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปประกอบด้วย ส่วนของภาคการผลิต และส่วนของภาคการเงินเป็นหลัก โดยที่ทั้งสองภาคนั้นเชื่อมโยงกันผ่าน ส่วนที่เกี่ยวกับการลงทุนและการออม

ภาคการเงินนั้น ในเมื่อประกอบด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน และทุน ของสถาบันทางเศรษฐกิจ ต่างๆ การออมของแต่ละสถาบัน จึงเป็นส่วนหนึ่งของทุนไปด้วย ในขณะที่เดียวกัน การลงทุนจาก แต่ละสถาบันทางเศรษฐกิจก็นับเป็นสินทรัพย์ของสถาบันนั้น ๆ

ในรายงานฉบับนี้ การเคลื่อนย้ายเงินทุน เข้า-ออก นั้นย่อมส่งผลกระทบกับการลงทุนของ ประเทศโดยรวมในที่สุด ทั้งนี้ลักษณะของการเคลื่อนย้ายเงินทุน ไม่ว่าจะเป็น การลงทุนโดยตรง (FDI) การซื้อขายตราสารทุน (Equity) หรือตราสารหนี้ที่รวมการให้กู้ยืม (Debt or loans) มีผลกระทบแตกต่างกัน

แผนภาพ 3.4 แสดงถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) จะมีผลกระทบกับการลงทุนทั้งหมดโดยตรง เมื่อมีการลงทุนเพิ่มขึ้นในภาคการผลิตที่เกี่ยวข้อง อุปทานของวัตถุดิบ แรงงาน และสินค้าทุนที่เกี่ยวข้องก็เพิ่มขึ้นไปด้วยตามโครงสร้างการผลิตและวิทยาการที่มีอยู่ในปัจจุบัน เจ้าของทุนและแรงงานย่อมได้รายได้ที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งมีการบริโภคเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติและราคาสินค้าก็เพิ่มขึ้นตามอุปทาน และมูลค่าทางเศรษฐกิจต่างๆ จะเข้าสู่ จุดดุลยภาพทั่วไปในที่สุด

ถ้ามองจากภาคต่างประเทศ การไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศจะส่งผลให้เงินบาท แข็งค่าขึ้น แต่การส่งออกและนำเข้าก็จะปรับตัวตามการแข็งค่าของเงินบาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ จุดประสงค์ของการลงทุนว่าเป็นภาคการผลิตเพื่อส่งออกหรือไม่อีกด้วย

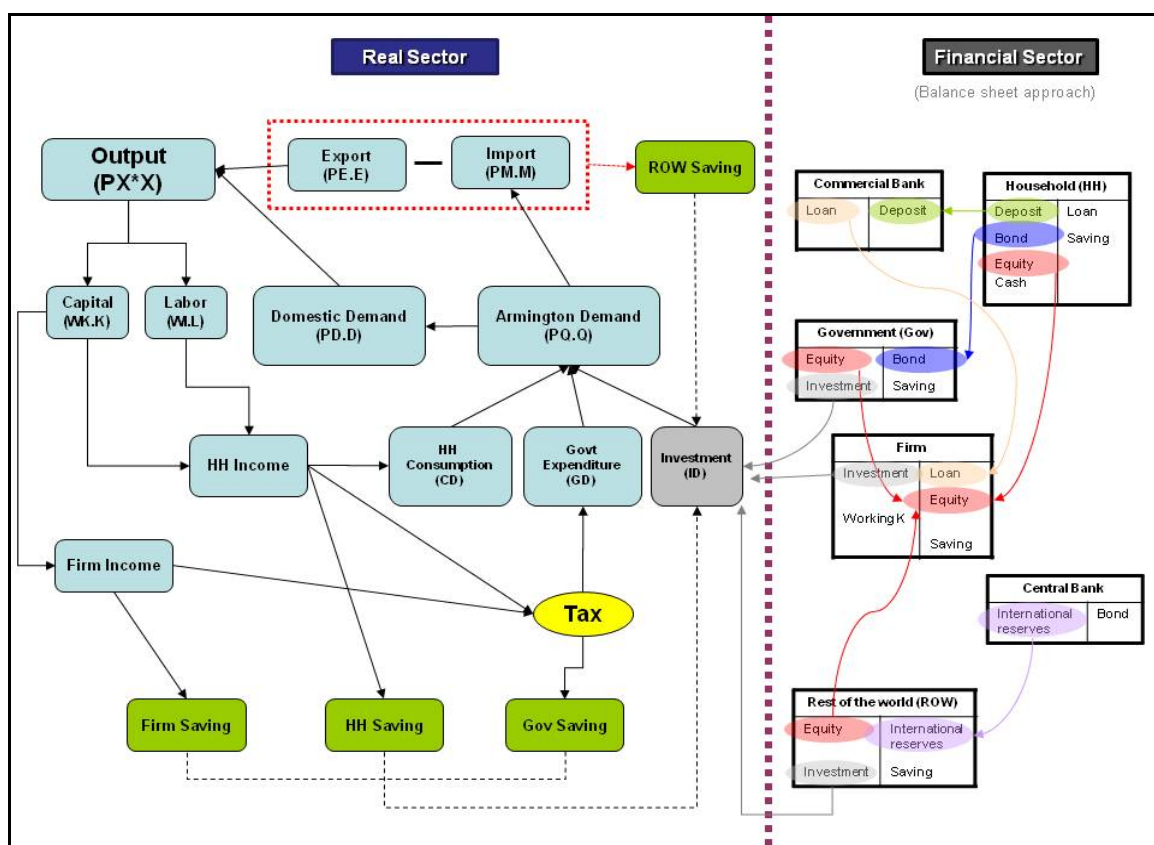
แผนภาพ 3.5 ในส่วนของการซื้อขายตราสารทุน (Equity) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการลงทุน แบบ portfolio การเคลื่อนย้ายเงินทุนจากต่างประเทศเพื่อที่จะลงทุนในหุ้นนั้นมีผลกระทบกับ ราคาสินค้าอีกด้วย เพราะฉะนั้นการเคลื่อนย้ายเงินทุนลักษณะนี้จะทำให้มูลค่าของการลงทุนสูงขึ้น อย่างรวดเร็ว แต่ทว่าการไหลออกของเงินทุนลักษณะนี้เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว และยังมี ผลกระทบในทางลบกับมูลค่าของหุ้นอีกด้วย รวมทั้งเงินทุนที่ลงทุนในตราสารทุนนั้นไม่ จำเป็นต้องแปรสภาพเป็นการลงทุน (investment) ทั้งหมดเสมอไป บางส่วนนั้นอาจถูกใช้ในการ ดำเนินการของธุรกิจอื่นๆ

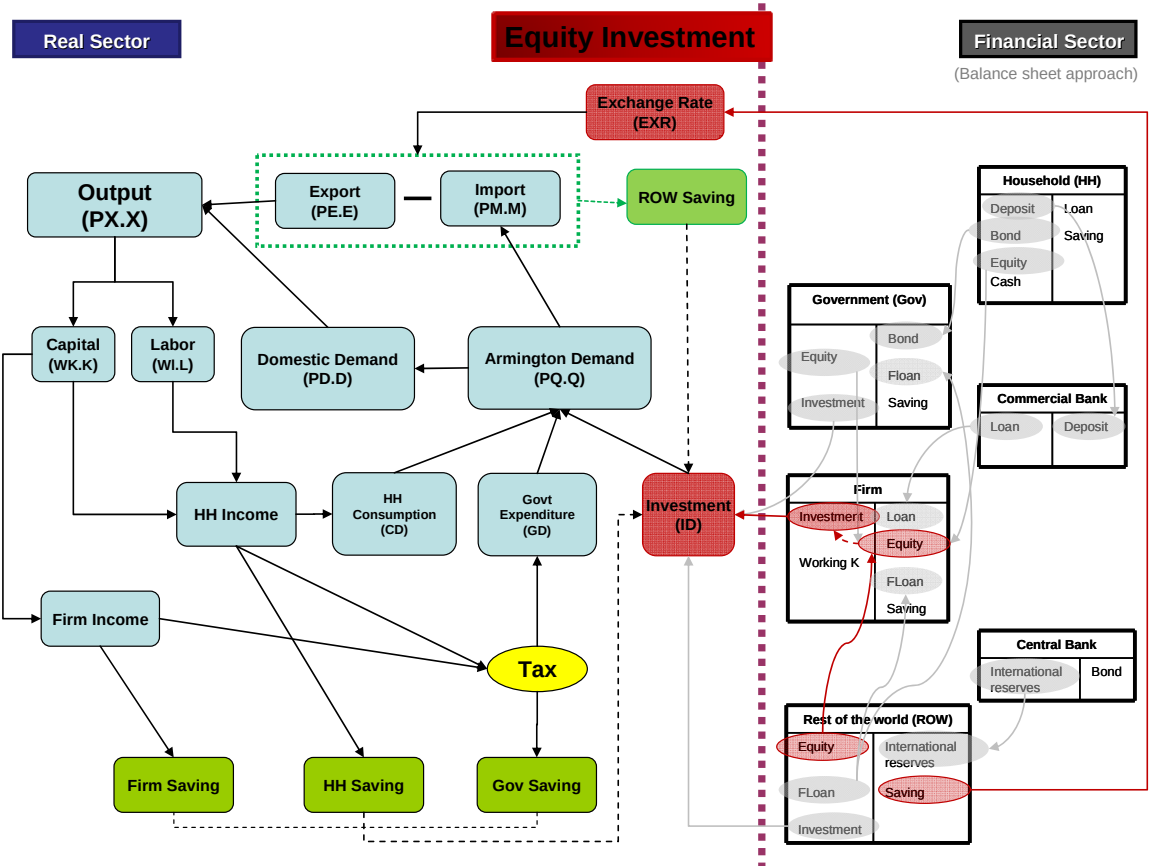
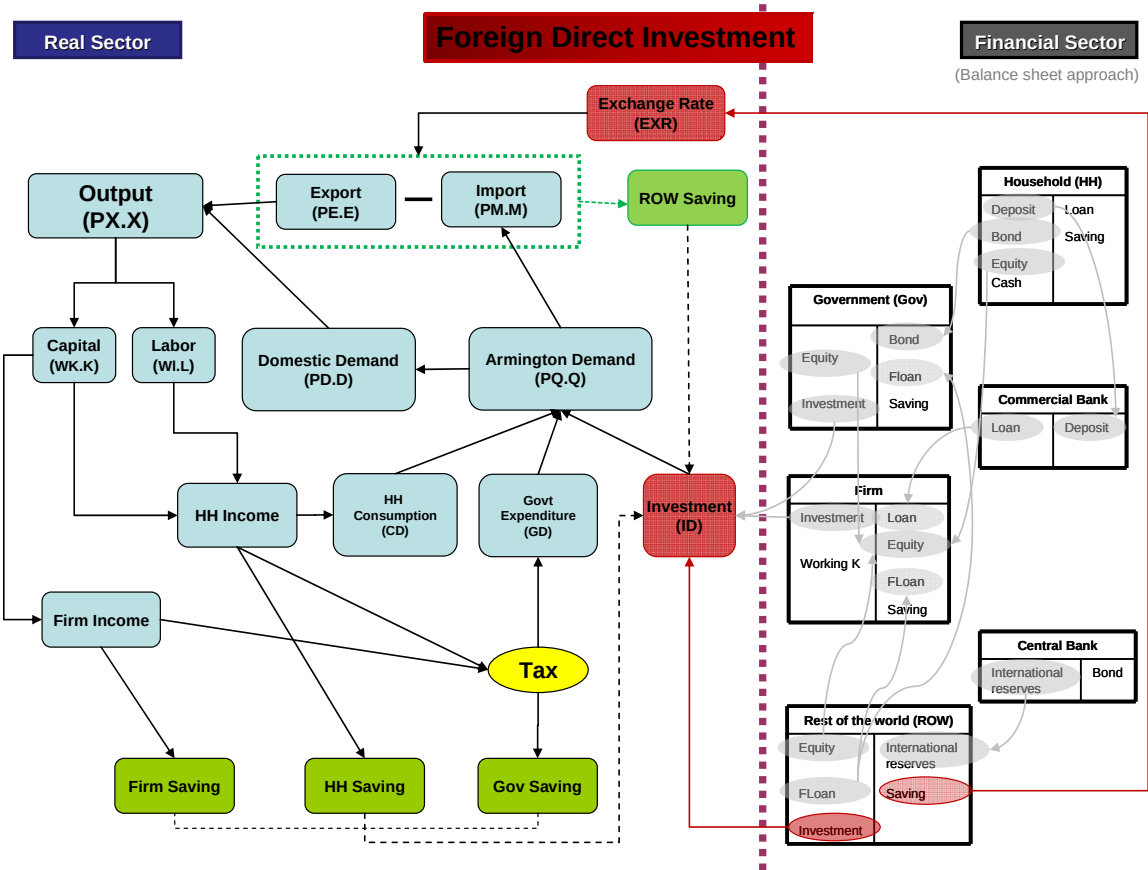
แผนภาพ 3.6 ในด้านตราสารหนี้ (Debt) ผลกระทบจะมีความคล้ายคลึงกับตราสารทุน ในลักษณะที่ว่าบางส่วนอาจแปรเป็นการลงทุน และบางส่วนอาจไม่นำไปสู่การลงทุน ข้อแตกต่าง คือ การไหลเข้าไหลออกอย่างรวดเร็วของทุนในลักษณะนี้นั้นไม่กระทบส่วนของ ราคา ก็จะทำให้ความผันผวนของมูลค่าทุนนั้นน้อยกว่าตราสารทุน

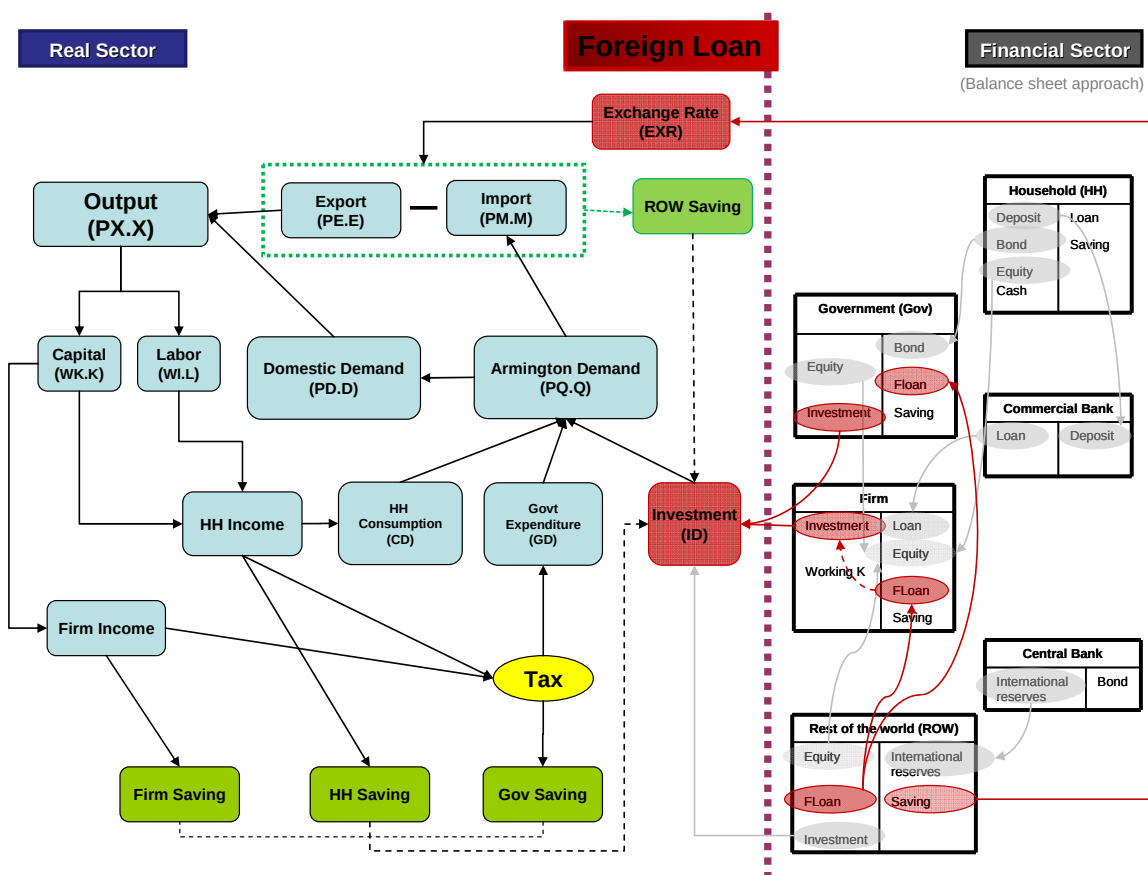
การเคลื่อนย้ายทุนทั้งสามลักษณะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านขนาดของผลกระทบและความผันผวนที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ผลกระทบสุดท้ายที่มีต่อการลงทุนรวมของประเทศ เมื่อหักลบปัจจัยด้านผลกระทบและความผันผวนดังกล่าวแล้ว ก็จะส่งผลต่อเศรษฐกิจตามกลไกที่ได้กล่าวมาข้างต้น

โดยย่อแล้ว การลงทุนจะกระทบอุปทานด้านการผลิตในสาขาที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ผู้ผลิตและเจ้าของปัจจัยการผลิตมีรายได้เพิ่มขึ้น บริโภคและออมเพิ่มขึ้น แม้ราคาต่าง ๆ จะเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติโดยรวมก็เพิ่มขึ้น ไปด้วย กลไกของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปนั้นสามารถจำลองความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในระดับภาคการผลิตและระดับครัวเรือนได้ และสามารถใช้เป็นข้อมูลสนับสนุน ประกอบกับข้อมูลด้านอื่นๆ ในการกำหนดนโยบายอีกด้วย

แผนภาพ 3.3 โครงสร้างวิเคราะห์ของ CFGE Model และ capital flows ประเภทต่าง ๆ

นอกจากนี้ จากข้อมูลบัญชีเมตริกซ์สังคม (SAM) จะต้องมีการเพิ่มเติมข้อมูลด้านพฤติกรรมด้านการเงินของสถาบันต่างๆ เข้าไปด้วย ดังนั้นการสร้างฐานข้อมูลที่จะใช้จะเป็นไปตาม Financial SAM (FSAM) ดังที่แสดงในตาราง 3.8 ซึ่งสถาบันต่าง ๆ จะถือสินทรัพย์ และหนี้สินตามโครงสร้างพื้นฐานดังที่เห็นในตาราง 3.9 และตาราง 3.10

ยกตัวอย่าง เช่น ภาคธุรกิจมีสินทรัพย์เป็นเงินสด (cash) เงินฝาก (deposits) สินทรัพย์ถาวร (fixed asset) และ สินทรัพย์อื่น ๆ (other assets) ในส่วนของหนี้สิน หรือส่วนของการระดมทุน จะเป็นเงินกู้ทั้งในและนอกประเทศ (loan & foreign loan) และส่วนของผู้ถือหุ้น (equity) เป็นหลัก ภาครัฐมีสินทรัพย์เป็นเงินสด (cash) เงินฝาก (deposits) หนี้ (equity) สินทรัพย์ถาวร (fixed asset) และ สินทรัพย์อื่น ๆ (other assets) และภาครัฐจะสามารถระดมทุนจากการออกพันธบัตร (bond) หรือกู้จากในและนอกประเทศ (loan & foreign loan) เป็นต้น ซึ่งสินทรัพย์ถาวร (fixed asset) นั้นหมายถึงการลงทุน (investment) นั่นเอง

ตาราง 3.8 บัญชีเมตริกซ์สังคมด้านการเงิน (Financial SAM)

	Productions	Factors	Households	Government	Enterprises	ROW	Tariffs	Taxes	Subsidies	KA.HH	KA.GOV	KA.ENT	KA.ROW	Fixed Assets	Financial Assets
Productions	Intermediate Inputs		Private Consumption	Government Consumption		Exports			Sectoral Subsidies					Total Investment	
Factors	Value Added														
Households															
Government		Factor Income			(Enhanced) Institutional Transfers										
Enterprises															
ROW															
Tariffs	Imports Tariffs														
Taxes	Indirect Taxes		Income Taxes		Corporate Taxes										
Subsidies				Subsidy Expenditure											
KA.HH			Household Savings												HH Liabilities
KA.GOV				Government Saving											GOV Liabilities
KA.ENT					Enterprise Saving										ENT Liabilities
KA.ROW						ROW Saving									ROW Liabilities
Fixed Assets										Personal Investment	Public Investment	Private Investment	Foreign Investment		
Financial Assets										HH Asset Portfolio	GOV Asset Portfolio	ENT Asset Portfolio	ROW Asset Portfolio		

ตาราง 3.9 โครงสร้างการถือสินทรัพย์ของสถาบันต่าง ๆ

	Households	Firm	Gov't	Bank	Central Bank	RoW
International Reserve					☐	
Currency	☐	☐	☐	☐		☐
Deposits	☐	☐	☐			☐
Bond	☐			☐		☐
Equity	☐		☐			☐
Loan				☐		
Foreign Loan						☐
Other Assets (net)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fixed assets	☐	☐	☐			☐

ตาราง 3.10 โครงสร้างการถือหุ้นสินของสถาบันต่าง ๆ

	Households	Firm	Gov't	Bank	Central Bank	RoW
International Reserve						☐
Currency					☐	
Deposits				☐		
Bond			☐		☐	
Equity		☐		☐		
Loan	☐	☐	☐		☐	
Foreign Loan		☐	☐		☐	

ในส่วนของสินทรัพย์อื่น ๆ (other assets) นั้น เป็นการรวมสินทรัพย์และหนี้สินที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ เพื่อความกระชับของแบบจำลอง นอกจากนี้รายได้และรายจ่ายจากการถือครองทรัพย์สิน ยกตัวอย่างเช่น ดอกเบี้ยเงินฝากที่ธนาคารต้องจ่ายให้ลูกค้า จะต้องได้รับการบันทึกลงใน FSAM ในส่วนของ institutional transfers ซึ่งจะสมการเพิ่มเติมเพื่อการนี้ในแบบจำลองอีกด้วย

การกำหนดพฤติกรรมการบริหารการเงินในสถาบันต่าง ๆ ในส่วนของ Financial Blocks นั้นขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของการวิเคราะห์ วิจัย ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดตัวแปรควบคุมไปด้วย ตาราง 3.11 ถึง ตาราง 3.19 แสดงถึงตัวอย่างหนึ่งของสมการใน Financial Blocks ซึ่งเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการถือครองทรัพย์สิน พฤติกรรมการก่อหนี้และการระดมทุนของสถาบันต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจ ส่วนตาราง อธิบายถึงความหมายของตัวแปรต่าง ๆ นั้น

ตาราง 3.11 Household Portfolio

$$\begin{aligned}
 (11.1) \quad MD_{hh} &= \alpha 1_{hh} INC_{hh}^{\alpha 2_{hh}} rnh1_{hh}^{-\alpha 3_{hh}} \\
 (11.2) \quad AssetS_{cu, hh} &= cush_{hh} MD_{hh} \\
 (11.3) \quad AssetS_{dd, hh} &= (1 - cush_{hh}) MD_{hh} \\
 (11.4) \quad rnh1_{hh} &= \frac{rn_{td} AssetSLag_{td, hh} + rn_{eq} AssetSLag_{eq, hh} + rn_{gb} AssetSLag_{gb, hh}}{AssetSLag_{td, hh} + AssetSLag_{eq, hh} + AssetSLag_{gb, hh}} \\
 (11.5) \quad \frac{gh1_{hhf}}{1 - gh1_{hhf}} &= thtah1_{hhf} \left(\frac{1 + rn_{td}}{1 + rn_{eq}} \right)^{sigmah1_{hh}} \\
 (11.6) \quad AssetS_{td, hhf} &= gh1_{hhf} OAssetS_{hhf} \\
 (11.7) \quad AssetS_{eq, hhf} &= (1 - gh1_{hhf}) OAssetS_{hhf}
 \end{aligned}$$

ตาราง 3.12 State-owned and Private Enterprises' Portfolio

$$\begin{aligned}
 (12.1) \quad MD_{ent} &= wk1_{ent} \sum_i PX_i X_i \\
 (12.2) \quad Asset_{cu, ent} &= msh_{ent} MD_{ent} \\
 (12.3) \quad Asset_{dd, ent} &= (1 - msh_{ent}) MD_{ent} \\
 (12.4) \quad Liab_{eq, entp} &= \sum_{in} Asset_{eq, in} \\
 (12.5) \quad PEQ \cdot EQQ &= Liab_{eq, entp} \\
 (12.6) \quad Liab_{loan, entp} &= pp0 \left(\frac{AssetS_{gbank} + AssetS_{recapbank} + AssetS_{depbank}}{\sum_{as} AssetS_{asbank}} \right)^{pp1} (Wealth_{entp})^{pp2} (1 + rn_{loan})^{pp2} \\
 (12.7) \quad Liab_{fl, entp} &= EXR \cdot FLENTp
 \end{aligned}$$

ตาราง 3.13 Commercial Bank's Portfolio

$$(13.1) \quad AssetS_{cu,bank} = cubank(LiabS_{dd,bank} + LiabS_{td,bank})$$

$$(13.2) \quad AssetS_{dep,bank} = reserv(LiabS_{dd,bank} + LiabS_{td,bank})$$

$$(13.3) \quad LiabS_{dd,bank} = \sum_{in} AssetS_{dd,in}$$

$$(13.4) \quad LiabS_{td,bank} = \sum_{in} AssetS_{td,in}$$

$$(13.5) \quad AssetS_{loan,bank} = \sum_{in} LiabS_{loan,in}$$

$$(13.6) \quad Asset_{fa,bank} = EXR \cdot FABANK$$

$$(13.7) \quad Liab_{fl,bank} = EXR \cdot FLBANK$$

ตาราง 3.14 Central Bank's Portfolio

$$(14.1) \quad M2D = \sum_{in} (AssetS_{cu,in} + Asset_{td,in} + Asset_{td,in})$$

$$(14.2) \quad M2S = MULT \cdot RM$$

$$(14.3) \quad RM = LiabS_{cu,BOT} + AssetS_{dep,bank}$$

$$(14.4) \quad MULT = \frac{LiabS_{cu,BOT} + LiabS_{dd,bank} + LiabS_{td,bank}}{LiabS_{cu,BOT} + reserv(LiabS_{dd,bank} + LiabS_{td,bank})}$$

$$(14.5) \quad M2S = M2D$$

$$(14.6) \quad LiabS_{dep,bot} = \sum_{in} AssetS_{dep,in}$$

$$(14.7) \quad LiabS_{gb,gov} = \sum_{in} AssetS_{gb,in}$$

$$(14.8) \quad Asset_{fa,bot} = EXR \cdot FABOT$$

$$(14.9) \quad Liab_{fl,bot} = EXR \cdot FLBOT$$

ตาราง 3.15 Government's Portfolio

$$(15.1) \quad LiabS_{recapB,gov} = AssetS_{recapB,bank}$$

$$(15.2) \quad Liab_{fl,gov} = EXR \cdot FLGOV$$

ตาราง 3.16 ROW's Portfolio

$$(16.1) \quad Liab_{fa,row} = \sum_{in} Asset_{fa,in}$$

$$(16.2) \quad Asset_{fl,row} = \sum_{in} Liab_{fl,in}$$

$$(16.3) \quad Liab_{fa,row} = EXR \cdot FAROW$$

$$(16.4) \quad Asset_{fl,row} = EXR \cdot FLROW$$

ตาราง 3.17 Asset Balance Conditions

$$(17.1) \quad WEAL_{in} = SAV_{in}$$

$$(17.2) \quad Wealth_n = WealthLag_n + WEAL_{in}$$

$$(17.3) \quad AssetS_{as,in} = AssetSLag_{as,in} + Asset_{as,in}$$

$$(17.4) \quad LiabS_{as,in} = LiabSLag_{as,in} + Liab_{as,in}$$

$$(17.5) \quad \sum_i DOMPINV_i + \sum_i DST_i PQ_i = Asset_{fix,entp}$$

$$(17.6) \quad SOEINV = Asset_{fix,entg}$$

$$(17.7) \quad GOVINV = Asset_{fix,gov}$$

$$(17.8) \quad FINV = Asset_{fix,row} / EXR$$

$$(17.9) \quad OTHINV = \sum_{hh} Asset_{fix,hh} + Asset_{fix,bank}$$

$$(17.10) \quad \sum_{as} Asset_{as,in} = \sum_{as} Liab_{as,in} + WEAL_{in}$$

ตาราง 3.18 Other Financial Conditions

$$(18.1) \quad rn_{loan} = rn_{fl} + \left(\frac{EXPEXR}{EXR} - 1 \right) + POLRISK$$

$$(18.2) \quad EXPEXR = EXRC$$

$$(18.3) \quad rn_{td} = rn_{loan} - GAP$$

$$(18.4) \quad rn_{loan} = RLoan$$

$$(18.5) \quad Debserv_{din} = rn_{fl} LiabSLag_{fl,din} / EXR$$

$$(18.6) \quad DSRatio = \frac{\sum_{din} Debserv_{fl,din}}{\sum_{ie} E_{ie} PWE_{ie}}$$

$$(18.7) \quad RISKP = R0 + R1 \cdot DSRatio$$

ตาราง 3.19 Institutional Transfers

$$(19.1) \quad TRANS_{in,ins} = RTRAN_{in,ins} + OTRAN_{in,ins}$$

$$(19.2) \quad RTRAN_{in,ins} = RN_{as} AssetSLag_{as,in}$$

$$(19.3) \quad RTRAN_{in,ins} = RN_{as} LiabSLag_{as,ins}$$

ตาราง 3.20 รายละเอียดเพิ่มเติมในส่วนของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับส่วน Financial Blocks ของ CFGE Model

“as” → Type of asset (e.g. cash, deposit, equity) “in” → Type of institution (e.g. govt, household) $Asset_{as,in}$ → asset flow “as” held by “in” $AssetS_{as,in}$ → asset stock “as” held by “in” $AssetSLag_{as,in}$ → last-period asset stock $Liab_{as,in}$ → liability flow “as” held by “in” $LiabS_{as,in}$ → liability stock “as” held by “in” $LiabSLag_{as,in}$ → last-period liability stock $WEAL_{in}$ → flow of wealth $Wealth_{in}$ → wealth of an institution $WealthLag_{in}$ → beginning-of-period wealth rn_{as} → rate of return on “as” GAP → loan rate – deposit rate MD_{hh} → household’s money demand $\alpha1_{hh}$ → HH money demand coefficient INC_{hh} → income level $rnh1_{hh}$ → weighted-average rate of return on other assets $cush_{hh}$ → fixed share of the money demand MD_{hh} → household’s money demand $\frac{gh1_{hhf}}{1 - gh1_{hhf}}$ → ratio of time deposit to equity $thetah1_{hhf}$ → elasticity parameter $wk1_{ent}$ → working capital ratio msh_{ent} → fixed share of money demand	PEQ → price of equity EQQ → quantity of equity $FLENTF$ → foreign loan to firm in U.S. dollar $FABANK$ → foreign asset of bank in U.S. dollar $FLBANK$ → foreign liab on bank in U.S. dollar $FABOT$ → central bank’s foreign asset in U.S. dollar $FAROW$ → ROW’s foreign asset in U.S. dollar $cubank$ → ratio of total deposit $reserv$ → reserve requirement $FLGOV$ → foreign liab on govt in U.S. dollar $M2S$ → central bank money supply $M2D$ → central bank money demand $MULT$ → money multiplier RM → reserve money $EXPEXR$ → expected exchange rate $EXRC$ → last-period exchange rate $POLRISK$ → non-economic risk $Debserv_{din}$ → value of debt service $DSRatio$ → debt service ratio $RISKP$ → risk premium $TRANS_{in,ins}$ → total institutional transfer $RTRAN_{in,ins}$ → interest transfers $OTRAN_{in,ins}$ → other transfers
--	---

สุดท้ายในส่วนของส่วนตัวแปรควบคุม หรือ Financial Closure Rule ต้องมีการกำหนดให้ตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยนโยบายที่ต้องการวิเคราะห์ ซึ่งในส่วนตัวแปรควบคุมด้านการเงินในแบบจำลองที่จะใช้เพิ่มเติมจากเดิม ตัวแปรด้านการเงิน สินทรัพย์ และหนี้สิน ส่วนใหญ่จะถูกตั้งค่าให้คงที่ โดยเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวกับการไหลเข้าและออกของเงินทุนต่างประเทศ อาทิเช่น การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (*FORINV*) เงินกู้ต่างประเทศ ($Liab_{fa,row}$) หรือ เงินลงทุนในตลาดทุนจากต่างประเทศ ($Asset_{row,eq}$) เป็นต้น

การกำหนดตัวแปรควบคุมนั้นจะต้องสะท้อนความเป็นจริงในเศรษฐกิจมากที่สุด ยกตัวอย่างเช่น เมื่อภาครัฐมีงบประมาณขาดดุล ($Sav_{gov} < 0$) รัฐสามารถระดมทุนผ่านพันธบัตรรัฐบาล ($Liab_{bond,gov}$) ดังนั้น ตัวแปรอื่นๆ ใน balance sheet ของภาครัฐอาจถูกตั้งให้คงที่ เพื่อให้งบประมาณที่ขาดดุลนั้นได้สะท้อนออกมาในรูปของการระดมทุนผ่านพันธบัตรรัฐบาล

3.5 การประเมินผลกระทบจากเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศต่อเศรษฐกิจไทย

กลุ่มผู้มีรายได้ต่ำและการกระจายรายได้

จากการใช้แบบจำลอง CGE Capital Flow Model พบว่าประโยชน์ที่ได้จากการเคลื่อนย้ายเงินทุนจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ และเพิ่มรายได้กับทุกกลุ่มรายได้ อย่างไรก็ตามผลดีของการเคลื่อนย้ายเงินทุน ต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ ขึ้นกับประเภทของเงินทุน

การลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment) ส่งผลดีต่อเศรษฐกิจมากที่สุดทั้งนี้เกิดจากข้อสมมติฐานที่การ spillover ของ technology ส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ระดับราคาลดลง และเกิดการส่งออกที่สูงขึ้นมากกว่านำเข้าที่เพิ่ม สมมติฐานที่เงินทุนประเภทต่าง ๆ ไหลเข้าสู่สุทธิเป็นร้อยละ 1 ของ GDP ส่งผลให้ GDP เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.6 0.8 และ 1.4 ตามลำดับ สำหรับการลงทุนโดยตรง การลงทุนในตราสารทุน และการให้สินเชื่อ ตามตาราง 3.21

ตามตาราง 3.22 การลงทุนโดยตรงส่งผลทางลบต่อการกระจายรายได้ คือกลุ่มรายได้ที่ 5 (รายที่สุด) ได้รับรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มรายได้ที่ 1 (จนที่สุด) 24.3 เท่า (หรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มที่ 5/ รายได้ที่เพิ่มขึ้นของกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 24.3 เท่า) อย่างไรก็ตาม การลงทุนโดยตรงส่งผลต่อการกระจายรายได้ ในทางลบน้อยกว่า การลงทุนในตราสารทุนและการให้สินเชื่อ ที่กลุ่มรายได้ที่ 5 (รายที่สุด) ได้รับรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มรายได้ที่ 1 (จนที่สุด) มี 26.3 และ 26.0 เท่า

ตาราง 3.21 ผลกระทบจากเงินทุนประเภทต่าง ๆ ต่อเศรษฐกิจและกลุ่มรายได้

	Direct Investment การลงทุนโดยตรง	Equity การลงทุนในตราสารทุน	Credits การให้สินเชื่อ
GDP	1.6%	0.8%	1.4%
Consumption	1.2%	0.6%	1.2%
Investment	3.0%	1.5%	1.6%
Export	2.1%	0.6%	1.7%
Import	1.9%	0.8%	1.5%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	1.0%	0.4%	1.0%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 2	1.2%	0.6%	1.2%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 3	1.3%	0.6%	1.3%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 4	1.4%	0.7%	1.5%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 5 (รายที่สุด)	1.7%	0.8%	1.7%

หมายเหตุ ผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของเงินทุนแต่ละประเภทมีขนาดเท่ากับร้อยละ 1 ของ GDP

ตาราง 3.22 ผลกระทบจากเงินทุนประเภทต่าง ๆ ต่อแต่ละกลุ่มรายได้

	Direct Investment การลงทุนโดยตรง	Equity การลงทุนในตราสารทุน	Credits การให้สินเชื่อ
สัดส่วนรายได้ที่เพิ่มขึ้น กลุ่มที่ 5 (รวยที่สุด)/กลุ่มที่ 1 (จนที่สุด) หน่วย : เท่า	24.3	26.3	26.0

หมายเหตุ สมมติผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของเงินทุนแต่ละประเภทมีขนาดเท่ากับร้อยละ 1 ของ GDP

จากการวิเคราะห์โดยใช้ CGE Capital Flow Model²⁵ พบว่า กลุ่มที่มีรายได้รวยที่สุด 20% ได้รับรายได้มากกว่า 24.3 – 26.3 เท่าขึ้นกับประเภทของเงินทุน เมื่อเทียบกับกลุ่มรายได้จนที่สุด 20% ตามตาราง 3.22 ซึ่งส่งผลกระทบต่อกระจายรายได้ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบนี้ไม่สูงนัก จากผลการประเมินสำหรับ 10 ปี พบว่า สัดส่วนรายได้กลุ่มที่รวยที่สุดต่อกลุ่มจนที่สุด เพิ่มขึ้นจาก 14.7 ในปีฐาน (2549) เป็น 15.1 ใน 10 ปีข้างหน้า ตามตาราง 3.24

ตาราง 3.23 ผลกระทบจากเงินทุนประเภทต่างๆ ต่อแต่ละกลุ่มรายได้ ใช้ข้อมูล

เงินทุนประเภทต่าง ๆ ของปี 2549 เป็นปีฐาน

		FDI/GDP	EQUITY/GDP	LOANS/GDP	All Flows/GDP
ปีฐาน (2549)	%	4.63%	2.93%	0.73%	8.29%
		ผลกระทบ FDI	ผลกระทบ Equity	ผลกระทบ LOANS	ผลกระทบ All Flows
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	%	4.66%	1.32%	0.72%	6.69%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 2	%	5.68%	1.68%	0.89%	8.25%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 3	%	6.16%	1.86%	0.99%	9.01%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 4	%	6.64%	2.03%	1.06%	9.73%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	%	7.71%	2.36%	1.27%	11.34%

หมายเหตุ ผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของการลงทุนโดยตรง การลงทุนในตราสารทุนและการให้สินเชื่อ ร้อยละ 4.63 2.93 และ 0.73 ของ GDP

²⁵ รายละเอียดในบทที่ 3

ตาราง 3.24 ผลกระทบจากเงินทุนประเภทต่างๆ ต่อแต่ละกลุ่มรายได้ใน 10 ปี จากปีฐาน (2549)

		สัดส่วนรายได้ ปีฐาน (2549)	สัดส่วนรายได้ 10 ปี (ฐาน 2549)
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	%	3.8%	3.7%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 2	%	7.7%	7.6%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 3	%	12.1%	12.0%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 4	%	20.1%	20.0%
กลุ่มรายได้ 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	%	56.3%	56.7%
สัดส่วนรายได้ กลุ่ม 5/กลุ่ม 1	เท่า	14.66	15.15

หมายเหตุ สมมติ การขยายตัว real GDP, Inflation and Capital flows เท่ากับร้อยละ 5.0, 3.0, และ 14.2 ตามลำดับ 10 ปีต่อเนื่อง โดย Capital flows 14.2 มาจากสถิติการขยายตัวของ World Capital flows เฉลี่ยปี 1991 - 2006

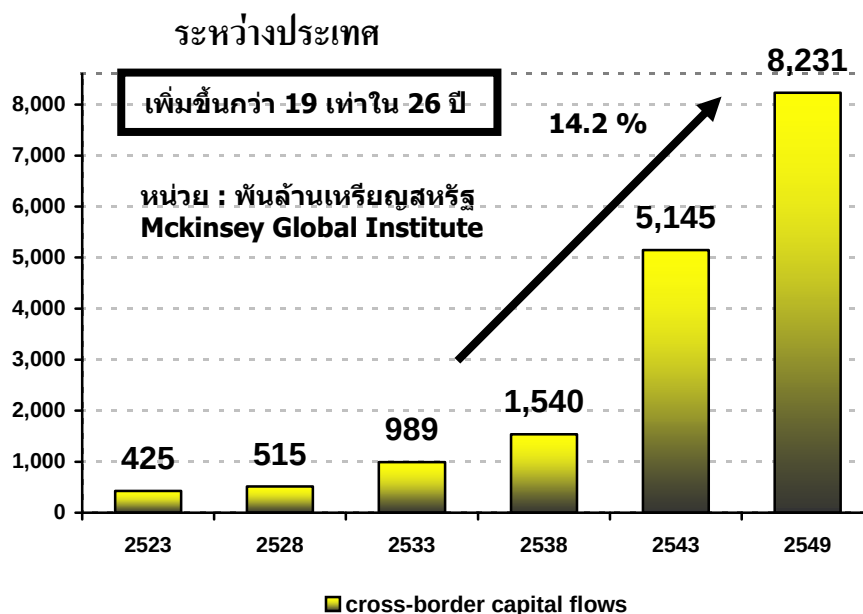
บทที่ 4

สถานการณ์และแนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน²⁶

4.1 การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีแนวโน้มทวีความสำคัญต่อเนื่อง

การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 20 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.8 ในช่วงปี 2523 – 2533 (1980 – 1990) และสูงขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 14.2 ในช่วงปี 2533 - 2549 (1991 - 2006) อย่างไรก็ตาม เงินทุนของโลกยังอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และยุโรป โดยมีสัดส่วนร้อยละ 80 ช่วงปี 2539 - 2549 (1996 - 2006)²⁷

แผนภาพ 4.1 การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการเคลื่อนย้ายเงินทุน

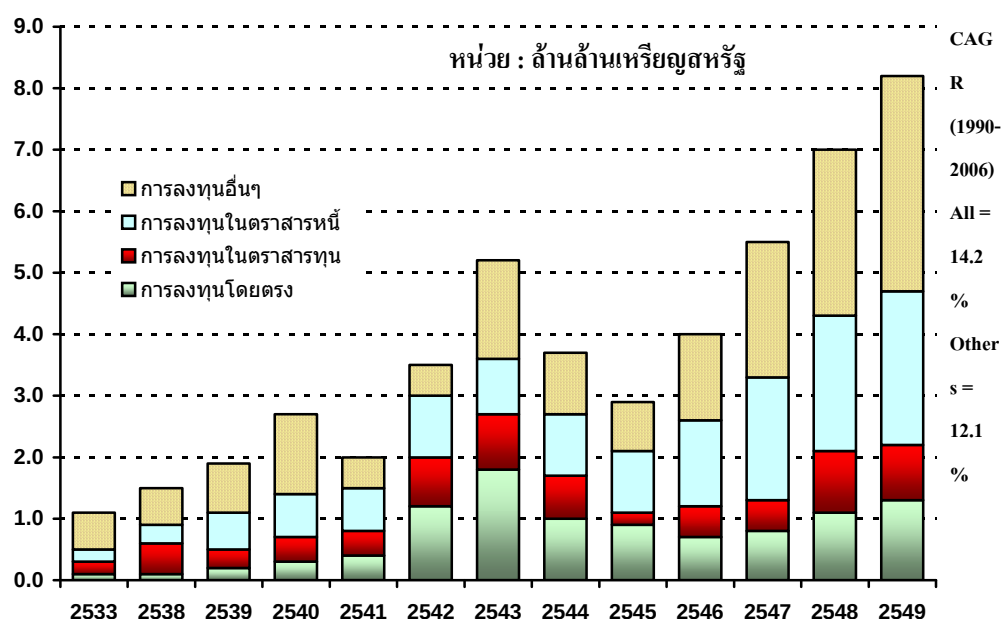

²⁶ โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน (Globalization of Capital หรือในบางครั้งถูกเรียกว่า Financial Globalization) มีความหมายอย่างกว้าง ๆ ว่าเป็นกระบวนการในการเชื่อมโยงและรวมตัวทางการเงินของโลก โดยมีเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ (International Capital Flows or Capital Flows) เป็นส่วนประกอบและเครื่องชี้อย่างหนึ่งถึงระดับการเชื่อมโยงหรือรวมตัวทางการเงินของโลก โดยเงินทุนนี้สามารถแยกเป็น การลงทุนโดยตรง (Direct Investment) การลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) และการลงทุนอื่นๆ (Other Investment) โดยการลงทุนในหลักทรัพย์ประกอบด้วย การลงทุนในตราสารทุนและการลงทุนในตราสารหนี้ และการลงทุนอื่นๆ ประกอบด้วย การกู้ยืม การฝากเงิน และสินเชื่อทางการค้า เป็นสำคัญ เนื้อหาในบทนี้ประยุกต์มาจากเวทาค์และคณะ (2550)

²⁷ Mckinsey Global Institute (2008)

การลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยขยายตัวร้อยละ 15.2 และ 15.5 ช่วงปี 2533 - 2549 (1990 – 2006) ตามลำดับ และคิดเป็นสัดส่วนที่สูงสุดของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเกือบตลอดช่วงเวลาดังกล่าว จนถึงปี 2549 (2006) ที่การลงทุนอื่น ๆ มีสัดส่วนสูงกว่า²⁸

แผนภาพ 4.2 การลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ที่มา : Mckinsey Global Institute (2008)

ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ คือ

- ข้อตกลงและความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระดับทวิภาคีและพหุภาคี

การรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่างๆ การผ่อนคลายและการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ²⁹

28. Mckinsey Global Institute (2008)

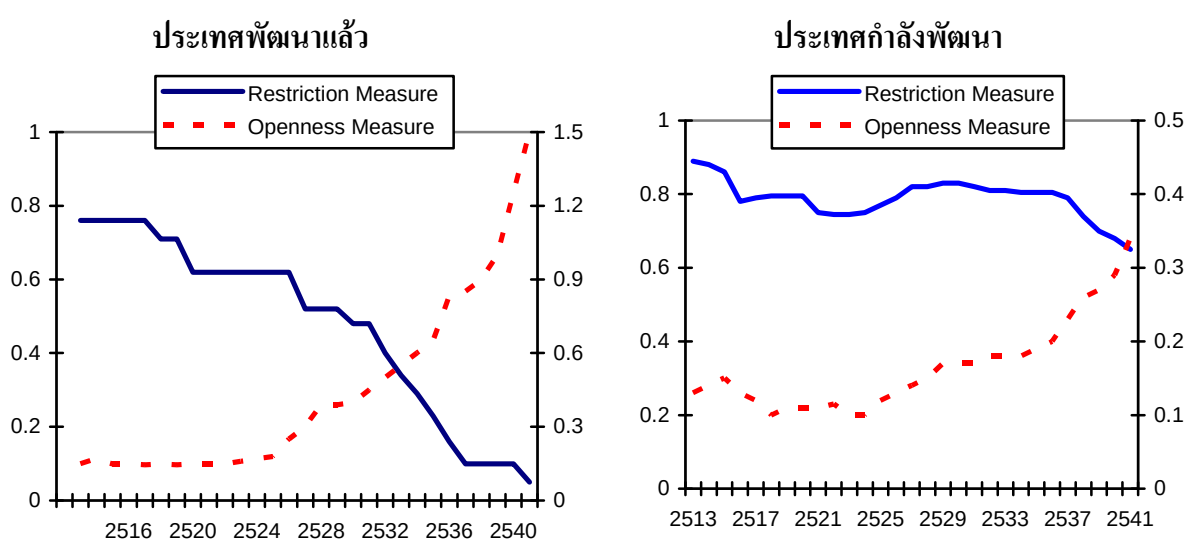
29. แนวโน้มการส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศโดยการลดข้อจำกัดและมาตรการอื่น ๆ ของบางประเทศมีตัวอย่างดังนี้

- เกาหลีใต้ ในเดือนมกราคม 2007 ให้สิทธิทางภาษีและการจูงใจอื่น ๆ สำหรับธนาคารและ

- ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และธุรกรรมใหม่ ๆ ทางการเงิน
- ความต้องการในการลงทุนที่มากขึ้นจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลก

อย่างต่อเนื่องทำให้ประเทศต่าง ๆ มีความมั่งคั่งขึ้น ความต้องการการลงทุนของทุนเอกชนเพื่อแสวงหาผลตอบแทนและกระจายความเสี่ยง ตลอดจนการสะสมเงินทุนสำรองที่เพิ่มขึ้นของประเทศในเอเชียตะวันออก และประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน ตลอดจนอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำของประเทศพัฒนาแล้วผลักดันให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนในระดับสูง

แผนภาพ 4.3 ระดับการเชื่อมโยงทางการเงินของประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา

ที่มา : WEO, Lane and Milesi-Ferreti (2003)

นักลงทุนสถาบัน สำหรับการลงทุนในหลักทรัพย์ในต่างประเทศ การเพิ่มเพดานการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ต่างประเทศที่มีความเสี่ยง การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศทั้งการช่วยค้ำประกันต่าง ๆ การให้เพิ่มศักยภาพธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า เพิ่มความช่วยเหลือนักลงทุน

- ประเทศจีนในเดือนเมษายน 2006 เริ่มโครงการ Qualified Domestic Institution Program ให้สิทธิพิเศษและอำนวยความสะดวกนักลงทุนสถาบันในการลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจนระดมทุนในประเทศเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ

- ประเทศแอฟริกาใต้ ในเดือนมีนาคม 2006 เพิ่มเพดานการลงทุนโดยตรงอีกเท่าตัว และเตรียมยกเลิกการใช้เพดานของการลงทุนในต่างประเทศของกองทุน และเตรียมใช้วิธีการกำกับดูแลแทน

- มาเลเซีย ในเดือนเมษายน 2005 การเพิ่มเพดานการลงทุนในต่างประเทศของนักลงทุนสถาบัน

- บราซิล ในเดือนมีนาคม 2005 เพิ่มเพดานการส่งเงินไปลงทุนต่างประเทศ และการยกเลิกการขออนุญาตก่อน การทำค้ำประกันการกู้ยืมของบริษัทลูกในต่างประเทศ

4.2 การเพิ่มบทบาทในทางเศรษฐกิจและการส่งออกเงินทุนของประเทศ Emerging East Asia

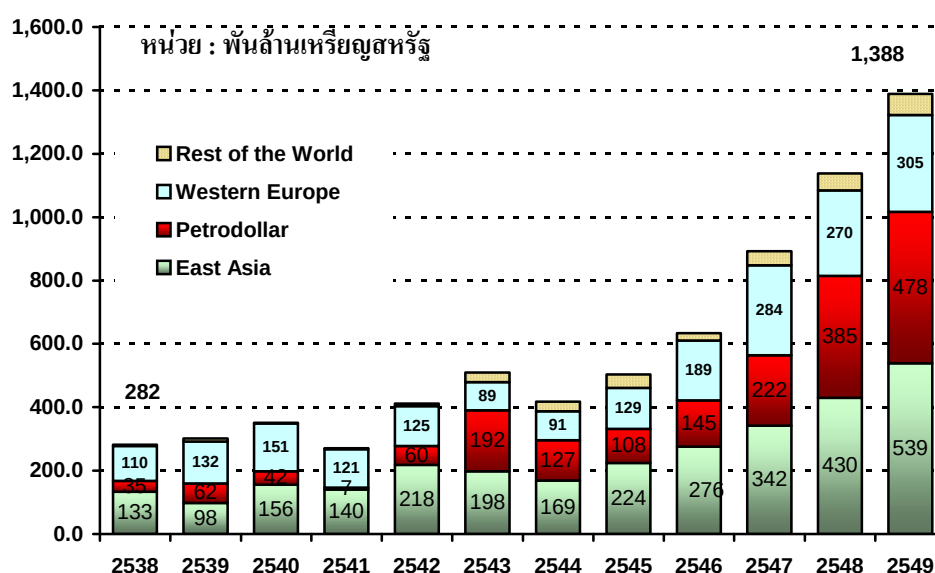
Asia

จากการที่กลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) ที่ใช้นโยบายเปิดประเทศ มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นผ่านองค์กรความร่วมมือต่าง ๆ เช่น ASEAN และ ASEAN+3 มีการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้าสูง ตลอดจนมีการส่งออกเงินทุนสูง ทำให้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทในเวทีโลกมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในโลก³⁰

(1) เอเชียตะวันออกเป็นกลุ่มที่ส่งออกเงินทุนสุทธิสูงที่สุดในโลก

กลุ่มประเทศเอเชียตะวันออก หรือกลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) รวมทั้งประเทศญี่ปุ่น ส่งออกเงินทุนสุทธิ (capital outflows – capital inflows) ในระดับสูงต่อเนื่อง จาก 133 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี 2538 เป็น 539 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี 2549 หรือขยายตัวร้อยละ 12.4 ในช่วงเวลาดังกล่าว โดยในปี 2549 (2006) ส่งออกเงินทุนสุทธิ 539 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 38.8 ของการส่งออกเงินทุนสุทธิของโลก

แผนภาพ 4.4 เอเชียตะวันออกเป็นกลุ่มที่ส่งออกเงินทุนสุทธิมากที่สุดในโลก

ที่มา : Mckinsey Global Institute (2008)

³⁰ World Bank (2006) "Global Development Finance" 2006 Washington, D.C.

(2) การขยายตัวของการค้าระหว่างประเทศและเศรษฐกิจในอัตราที่สูงของประเทศ เกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก

ในระยะ 25 ปีที่ผ่านมาสัดส่วนของการค้าของกลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) ขยายตัวในระดับสูง ที่มีสัดส่วนต่อการค้าโลกจากร้อยละ 6.6 ในปี 2523 (1980) เป็น 16.6 ในปี 2546 (2003) เป็นภูมิภาคที่มีการเพิ่มสัดส่วนสูงสุด ในขณะที่ ญี่ปุ่น สหรัฐ ประเทศในกลุ่ม EU และกลุ่มอื่น ๆ มีสัดส่วนที่ลดลงหรือคงที่

ตาราง 4.1 เปรียบเทียบขนาดของการค้าของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ปี 2523 – 2546

หน่วย : ร้อยละ

	2523 (1980)	2533 (1990)	2543 (2000)	2544 (2001)	2545 (2002)	2546 (2003)	ส่วนต่าง (2003-1980)
1. East Asia exc. Japan	6.6	10.2	15.6	15.3	16.3	16.6	10.0
2. Japan	7.3	8	6.6	6.1	5.8	5.6	-1.7
3. East Asia	13.9	18.2	22.2	21.4	22.1	22.2	8.3
4. USA	13	13.2	15.5	15.4	14.5	13.2	0.2
5. EU	43.1	45.3	37.5	38.8	39.2	40.3	-2.8
6. Others	31.2	24.5	26.1	25.7	25.4	25.2	-6.0

1. ที่มา : Shin and Sohn (2006)³¹

2. East Asia = ASEAN, China, Korea, Japan, Hong-Kong, and Taiwan

3. การค้า หมายถึง การค้าสินค้าและบริการ

นอกจากนี้ธนาคารโลกประมาณการว่าในช่วงปี 2551 - 2573 (2008 – 2030) แนวโน้มการขยายตัวของเศรษฐกิจของกลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออกมีแนวโน้มขยายตัวสูงที่สุดในโลก คือ ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 5.1 ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 2.4 หรือขยายตัวมากกว่าประเทศพัฒนาแล้วมากกว่า 2 เท่าตัว

³¹ Shin and Sohn (2006) Trade and Financial Integration in East Asia: Effects on Co-movements, The World Economic (2006)

ตาราง 4.2 การขยายตัวของเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศ ในช่วงปีต่าง ๆ

หน่วย : ร้อยละ

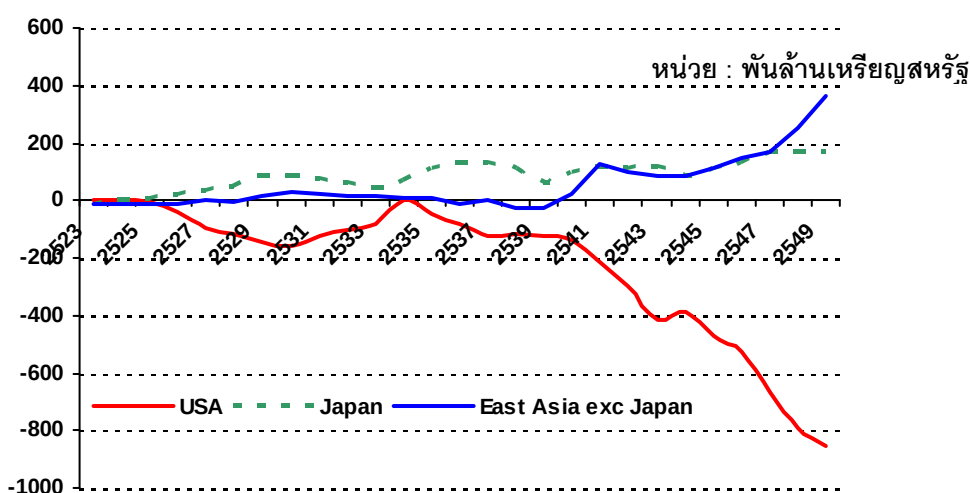
	1960- 1980	1980- 2000	2004	2005	2006e	2007f	2008f	2008-2030
1. World	4.7	3.0	4.1	3.5	3.9	3.2	3.5	2.9
2. Hi-Income	4.5	2.9	3.3	2.7	3.1	2.4	2.8	2.4
3. Developing	6.2	3.4	7.2	6.6	7.0	6.4	6.1	4.0
4. Emerging East Asia	5.5	8.5	9.0	9.0	9.2	8.7	8.1	5.1

ที่มา : World Bank 2005

(3) การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่องของประเทศกำลังพัฒนา

ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วหลายประเทศ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา มีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดเป็นปัญหาที่เรียกว่า ความไม่สมดุลของเศรษฐกิจโลก หรือ Global Imbalance ประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะประเทศเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีปัญหา twin surplus คือ ทั้งปัญหาการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกำลังสร้างปัญหาให้กับเศรษฐกิจโลก คือ การเพิ่มแรงกดดันต่อปัญหา Global Imbalance และปัญหาการเกินดุลเงินทุนที่ทำให้ต้องมีการบริหารเงินทุนไหลเข้า ตลอดจนสินทรัพย์ต่างประเทศที่มีการสะสมสูงขึ้นของประเทศเหล่านั้น

แผนภาพ 4.5 เปรียบเทียบดุลบัญชีเดินสะพัดประเทศต่าง ๆ ปี 2523 - 2549

ที่มา : IMF WEO database, East Asia = Indonesia, Thailand, Philippines, Malaysia, Singapore, China, Korea, Japan, Hong-Kong, and Taiwan

(4) การเพิ่มขึ้นของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่องของ ประเทศกำลังพัฒนา

นับแต่ปี 2542 (1999) หลังวิกฤตเศรษฐกิจ ประเทศในเอเชียตะวันออก มีการขยายตัวของเศรษฐกิจในระดับสูง มีการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีเงินตราต่างประเทศไหลเข้ามาก และส่วนหนึ่งก็ถูกใช้เป็นเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ การเพิ่มขึ้นของเงินทุนสำรองเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยในภูมิภาคนี้ มีเงินทุนสำรองเพิ่มขึ้น 2,058 พันล้านเหรียญสหรัฐ จากปี 2542 - 2549 (1999 - 2006) และปัจจุบันเป็นภูมิภาคที่มีเงินทุนสำรองสูงที่สุดในโลก มีขนาด 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ มากกว่าร้อยละ 53 ของเงินทุนสำรองของโลก

ตาราง 4.3 เปรียบเทียบเงินทุนสำรองระหว่างประเทศของประเทศต่าง ๆ

หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐ

	2538 (1995)	2542 (1999)	2549 (2006)	ส่วนต่าง 2549 - 2542
1. China	80.3	158.0	1,068.0	910.0
2. Japan	214.0	287.0	880.0	593.0
3. Korea	60.6	74.0	234.0	160.0
4. Taiwan	95.9	106.2	266.0	159.8
5. Singapore	68.7	77.0	137.0	60.0
6. Malaysia	24.7	31.0	82.0	51.0
7. Hong Kong	711.0	96.3	130.0	33.7
8. Thailand	37.0	34.8	65.0	30.2
9. Indonesia	14.9	23.8	41.0	17.2
10. Philippines	7.8	10.7	23.0	12.3
Total	1,314.9	898.8	2,976.0	2,058.2
As% of World Official Reserves	n/a	41.5	53.0	12.0
11. World Official Reserves	n/a	2,163.0	5,624.0	3,461.0

1. ที่มา : ADB and IMF (2007)

2. Reserves including gold

4.3 การเพิ่มความสำคัญของ Sovereign Wealth Funds และ Hedge Funds

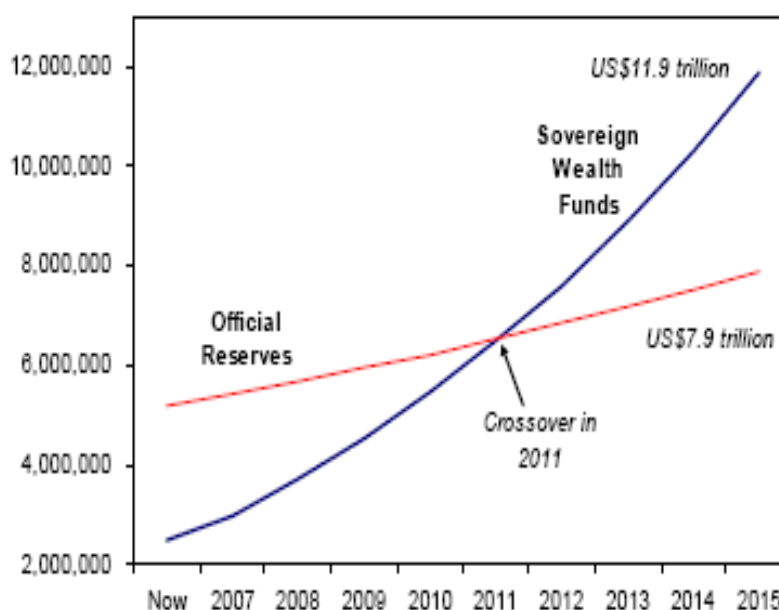
ในตลาดการเงินโลกมีกองทุน 2 ประเภทที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและมีแนวโน้มทวีความสำคัญต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ คือ Sovereign Wealth Funds และ Hedge Funds

กองทุนความมั่งคั่งแห่งชาติ (Sovereign Wealth Fund or SWF) หมายถึง กองทุนของรัฐบาลที่มีทุนเป็นสินทรัพย์ต่างประเทศ และได้รับการบริหารจัดการแยกจากสินทรัพย์อื่น ๆ ของประเทศ ตามปกติจะให้ความสำคัญกับการลงทุนและผลตอบแทนการลงทุนระยะยาว

SWF มีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ ในระบบการเงินโลก เนื่องจากมีขนาดที่ใหญ่มากขึ้น และรูปแบบการลงทุนที่ต่างไปจากการลงทุนของรัฐบาลประเภทอื่น ๆ SWF มีบทบาทในการช่วยเสริมเสถียรภาพตลาดการเงินโลก โดยเฉพาะในปี 2550 – 2551 ที่เกิดวิกฤต sub-prime SWF ของจีน ลงทุนซื้อหุ้นในสถาบันการเงินของสหรัฐอเมริกา (Morgan Stanley and the Blackstone Group)

Morgan Stanley ประมาณการว่าในปี 2558 (2015) SWF จะมีมูลค่า 11.9 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ หรือขยายตัวร้อยละ 17.4 ต่อปี (annual compound growth rate) ในช่วงปี 2550 - 2558 (2007 – 2015)

แผนภาพ 4.6 การเติบโตและประมาณการของ SWFs ปี 2549 – 2558 (2006 – 2015)

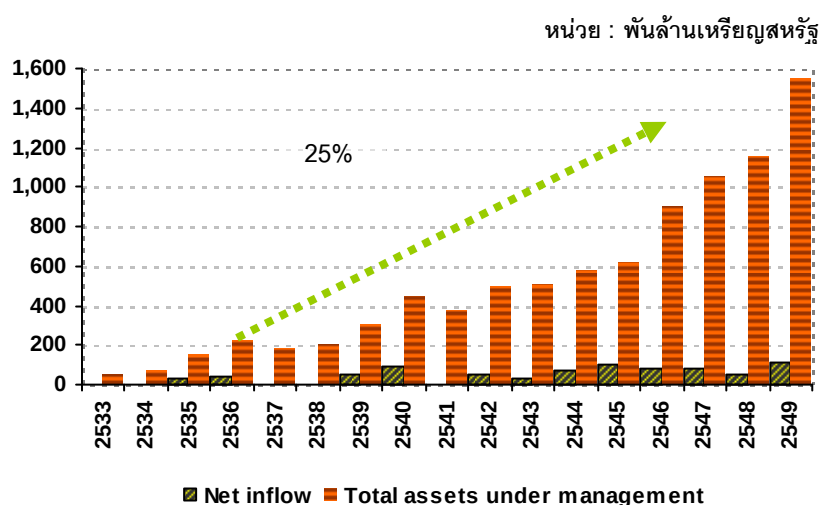

ที่มา : Morgan Stanley

กองทุนบริหารความเสี่ยง (Hedge funds) ไม่มีคำนิยามเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป แต่ตามปกติจะหมายถึงกองทุนที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ 1) แสวงหากำไรในการลงทุนโดยไม่จำกัดวิธีการลงทุน 2) ใช้วิธีการกู้ยืมเพื่อนำมาลงทุนและใช้ตราสารอนุพันธ์ (Use of leveraged and derivative securities) และ 3) ลงทุนโดยวิธีการทำ arbitrage หรือการทำกำไรในตราสารทางการเงินที่มีราคาผิดปกติไม่สอดคล้องกับราคาที่ควรจะเป็น และการ hedging หรือการลงทุนโดยมีการบริหารความเสี่ยงที่เน้นผลตอบแทนแบบค่าสมบูรณ์ หรือคงที่ (Absolute return) มีการใช้ตราสารอนุพันธ์ (Financial derivatives) หรือวิธีการทางการเงินใหม่ ๆ (Financial innovation) เพื่อรักษาผลตอบแทนให้คงที่

Hedge funds มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วโดย จากปี 2533 – 2549 (1990 – 2006) ทรัพย์สินภายใต้การบริหารของ Hedge funds เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ต่อปี (Compound annual growth rate) และประเมินว่ามีแนวโน้มขยายตัวสูงต่อเนื่อง

แผนภาพ 4.7 อัตราการเติบโตของกองทุนบริหารความเสี่ยง 2533 – 2549

ที่มา : Cole, Roger T. (2007) “Hedge funds, credit risk transfer and financial stability”

ถึงแม้ว่าเมื่อเปรียบเทียบปริมาณสินทรัพย์การลงทุนที่บริหารโดยกองทุนต่าง ๆ ทั่วโลกประมาณว่า³² Hedge funds มีขนาดเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น อย่างไรก็ตาม Hedge funds

³² Financial Services Authority (2005) “Hedge Funds: A Discussion of Risk and Regulatory Engagement” discussion paper 05/04, page 14

มีพฤติกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์อย่างรวดเร็วและในปริมาณที่สูง มีการประมาณว่า จะมีการซื้อขายที่ระหว่างร้อยละ 30 – 50 ของปริมาณการซื้อขายต่อวัน (Daily turnover) ของ New York Stock Exchange (NYSE) และ London Stock Exchange (LSE)

การลงทุนของ Hedge funds ขนาดใหญ่ สามารถผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินได้ แนวโน้มการลงทุนของ Hedge funds ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีลักษณะเป็นการลงทุนระยะสั้น และสามารถเคลื่อนย้ายระหว่างตลาดได้อย่างรวดเร็วในปริมาณสูงเมื่อเห็นช่องทางและโอกาสที่ดีกว่า จะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความมั่นคงของระบบการเงินได้ โดยเฉพาะในตลาดเกิดใหม่ (Emerging markets) ซึ่งมีขนาดเล็กและมีสภาพคล่องต่ำ

4.4 การผันผวนของเงินทุนโลกยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง³³

การเชื่อมโยงทางการเงินระหว่างประเทศ ส่งผลให้ผลกระทบทางปัจจัยเศรษฐกิจต่างๆ (Economic shocks) ของต่างประเทศสามารถส่งผลถึงกันได้มากขึ้นผ่านตลาดการเงิน ก่อให้เกิดความผันผวนในตลาดการเงินและเพิ่มโอกาสในการเกิดวิกฤตสูงขึ้น³⁴ เช่น เมื่อวันที่

³³ Lopez-Mejia (2003) “Large Capital Flows: A survey of the causes, Consequences, and Policy Responses”, IMF Working Paper WP/99/17 สำหรับช่องทางการส่งผ่านของความผันผวนสามารถจำแนกเป็น 5 ช่องทาง คือ 1) แรงกดดันจากการค้าและค่าเงิน (Trade and Exchange Rate Pressures) ในกรณีที่ประเทศหนึ่งเกิดลดค่าเงิน ประเทศที่เป็นคู่แข่งถูกมองว่าจะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในการส่งออก ส่งผลให้ค่าเงินประเทศคู่แข่งอ่อนตัว 2) เหตุการณ์เสียงปลุก (Wake-up call phenomenon) ในกรณีที่ประเทศหนึ่งเกิดปัญหาค่าเงิน ส่งผลให้นักลงทุนปรับมุมมองของค่าเงินในประเทศที่มีโครงสร้างเศรษฐกิจคล้ายกัน 3) พฤติกรรมตามฝูง (Herding Behavior) ในกรณีที่นักลงทุนตัดสินใจตามจากการลงทุนหรือถอนทุนของนักลงทุนอื่นๆ และทำการลงทุนหรือถอนการลงทุนตาม ทั้งนี้การถอนการลงทุนอาจไม่ได้เกิดจากการวิเคราะห์อื่น ๆ ประกอบ 4) การเชื่อมโยงทางการเงิน (Financial Links) เช่น ที่ประเทศเกาหลีมีการลงทุนหรือปล่อยกู้ให้กับประเทศรัสเซีย เมื่อประเทศรัสเซียมีปัญหาในการคืนเงิน ผลกระทบก็ส่งถึงประเทศเกาหลี และ 5) การบริหารสภาพคล่อง (Liquidity Management) เช่นกรณีที่กองทุนลงทุนในประเทศที่มีปัญหา แล้วเกิดการขาดทุน จึงมีความจำเป็นต้องขายทรัพย์สินที่ดีในประเทศอื่นเพื่อระดมทุนสำหรับรองรับปัญหาสภาพคล่องที่เกิดขึ้น

³⁴ Prasad, Rogoff, Wei and Kose (2003) “Effects of Financial Globalization on Developing Countries: Some Empirical Evidence” IMF Working Paper WP/17/03

27 กุมภาพันธ์ 2007 ตลาดหุ้นเซี่ยงไฮ้ลดลงร้อยละ 8.8 ส่งผลให้ DowJones Industrial Index ลดลง 416 จุด หรือร้อยละ 3.3 และส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชีย โดยฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และสิงคโปร์ ลดลงร้อยละ 9.3 6.0 และ 5.9 ตามลำดับ และเหตุการณ์ปัญหา sub-prime ในสหรัฐอเมริกาที่ส่งผลต่อตลาดทุนทั่วโลกโดย SET มีการปรับตัวลงประมาณ 80 จุด หรือร้อยละ 9.2 ในช่วง 3 สัปดาห์แรกของสิงหาคม 2007

ความผันผวนของเงินทุนโลกยังมียังต่อเนื่องทั้งจากปริมาณเงินทุนที่โตขึ้น อย่างก้าวกระโดด พฤติกรรมการลงทุนของนักลงทุนที่มีวิธีการและทางเลือกในการทำกำไรจาก หลายแหล่งมากขึ้น ทำให้มีการย้ายเงินลงทุนบ่อยครั้ง ตลอดจนการหาทำกำไรจากโอกาสต่าง ๆ ของกองทุนบริหารความเสี่ยง

สำหรับเหตุการณ์สำคัญที่ส่งผลให้ตลาดทุนโลกมีแนวโน้มมีความผันผวนใน ระยะปานกลาง คือ

(1) ปัญหาเศรษฐกิจสหรัฐและการอ่อนค่าของเงินเหรียญสหรัฐ ทั้งจากปัญหาสินเชื่อ ที่อยู่อาศัยมีความน่าเชื่อถือต่ำ (Sub-prime) และการสะสมของปัญหาเศรษฐกิจสหรัฐจากการใช้ จ่ายภาครัฐและเอกชนของสหรัฐเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดการขาดดุลการคลังและบัญชี เดินสะพัดที่เรียกว่า ขาดดุลบัญชีแฝด (Twin Deficits) จำนวนมหาศาล ซึ่งทำให้นิยามประเทศ ของสหรัฐเพิ่มสูงขึ้น โดยในไตรมาสที่ 1 ปี 2550 สหรัฐขาดดุลบัญชีเดินสะพัดประมาณ 803 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 6 ของ GDP ในขณะที่สำนักวิจัย EIU คาดว่าในปี 2007 ดุลการคลังสหรัฐจะขาดดุลสูงประมาณ 140 พันล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณร้อยละ 1.4 ของ GDP สำหรับค่าเงินสหรัฐมีการอ่อนค่าอย่างต่อเนื่อง และตั้งแต่เดือนมีนาคม 2007 มูลค่าเงินยูโรในตลาดโลก (Euro in circulation) มากกว่ามูลค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐ

(2) สถานะสภาพคล่องส่วนเกินอยู่ระดับสูง (Excessive Global Liquidity) หรือ สถานะสภาพคล่องล้นโลก ที่ส่งผลให้มีการไหลเวียนของเงินทุนโลกเข้าสู่ตลาดเกิดใหม่ รวมทั้ง เอเชียมากขึ้น ซึ่งสถานะสภาพคล่องล้นโลกมีสาเหตุ 5 ประการได้แก่ (1) การที่นโยบายการเงิน โลกในช่วงที่ผ่านมาทิศทางการผ่อนคลายตามนโยบายการเงินสหรัฐ ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความ ต้องการกู้ยืมเงินเพิ่มมากขึ้น (2) ความไม่สมดุลทางการเงินโลก (Global Financial Imbalance) โดยสหรัฐมีบัญชีเดินสะพัดที่ขาดดุลในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะ ประเทศในภูมิภาคเอเชียมีการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในระดับสูง ทำให้เกิดการไหลเวียนของ เงินทุนจากสหรัฐมายังประเทศแถบเอเชีย (3) กระแสธุรกรรมทางการเงินที่เกิดจากการกู้เงินยืมที่มี

ความเชื่อมโยงระหว่างตลาดการเงินและตลาดทุนทั่วโลกมีมากขึ้น และหากมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อตลาดใดตลาดหนึ่งให้ปรับตัวอย่างรุนแรง นักลงทุนที่กระจายการลงทุนในตลาดอื่น ๆ จะถอนการลงทุน ทำให้ราคาสินทรัพย์ในตลาดอื่น ๆ ได้รับผลกระทบด้วย และเป็นสาเหตุของความผันผวนในตลาดเงินตลาดทุนโลกในระยะหลัง

(3) ความเสี่ยงจากการเพิ่มขึ้นของราคาทรัพย์สินในตลาดเกิดใหม่อย่างรวดเร็ว

ราคาทรัพย์สินในตลาดเกิดใหม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ราคาหลักทรัพย์โดยรวมของจีนเพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าตัวจากปี 2546 (ค.ศ.2003) ถึงปี 2550 (ค.ศ.2007) และเมื่อพิจารณาค่า P/E ก็พบว่าเพิ่มในระดับสูงมาก จากปี 2003 ถึง 2007 ที่ P/E เพิ่มขึ้นจาก 12 เป็น 30.7 การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เป็นการเพิ่มความเสี่ยงต่อการแตกตัวของราคาทรัพย์สิน

ตาราง 4.4 P/E ratio of selected emerging economies

Country	2003	2007
China	12	30.7
India	16	21.3
Russia	8	18
Indonesia	8	21.2
Brazil	9	12
Korea	10.1	14.7

India, Russia Brazil data are for yr 2003 and 2006

* Datastream

World Federation of Exchanges

จากข้อเท็จจริงดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนได้ทวีความสำคัญและขยายตัวอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ 20 เป็นต้นมา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ในขณะที่ยังคงต้องเผชิญกับความผันผวนของเงินทุน ดังนั้น ประเทศไทยย่อมได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของเงินทุนโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งในบทที่ 5 จะได้กล่าวถึงภาพรวมของโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนที่มีผลต่อประเทศไทยต่อไป

บทที่ 5

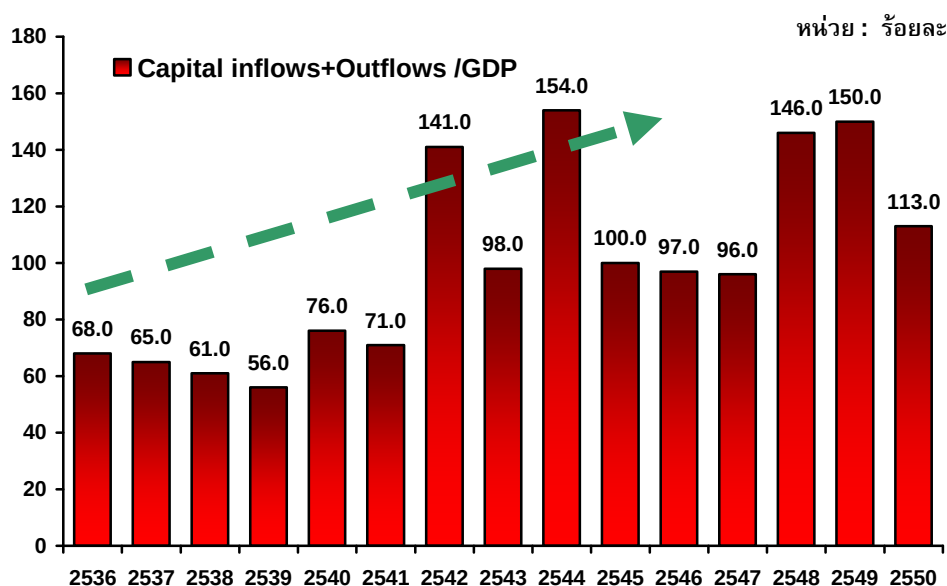
โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและภาพรวมประเทศไทย

5.1 ความสำคัญของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศต่อประเทศไทย

(1) การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีความสำคัญเพิ่มขึ้นต่อเศรษฐกิจไทย

เศรษฐกิจไทยมีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศสูงขึ้น โดยพิจารณาจากสัดส่วนมูลค่าเงินทุนไหลเข้าและไหลออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68.0 ในปี 2536 (1993) เป็นร้อยละ 113.0 ในปี 2550 (2007)

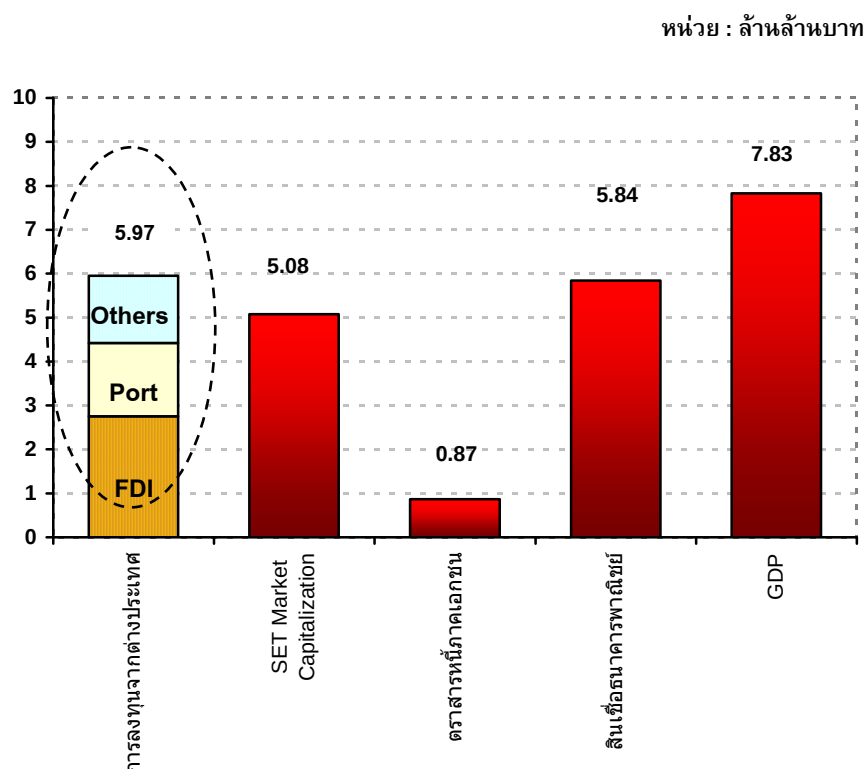
แผนภาพ 5.1 สัดส่วนของเงินทุนไหลเข้าและไหลออกต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ
ปี 2536 – 2550 (1993 - 2007)

ที่มา : ข้อมูล Capital flows จากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ข้อมูลอื่น ๆ จาก
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)
โดย Capital inflows+outflows of Resident and Non Resident

การลงทุนจากต่างประเทศ เมื่อพิจารณาจากสถานะการลงทุนจากต่างประเทศสิ้นปี 2549 มีขนาดใหญ่กว่าขนาดของตลาดทุน (Market capitalization) และการให้สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยสถานะการลงทุนดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 76 ของขนาดเศรษฐกิจ

แผนภาพ 5.2 สถานะการลงทุนจากต่างประเทศ ขนาดตลาดทุน สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ และขนาดเศรษฐกิจ ณ สิ้นปี 2549 (2006)

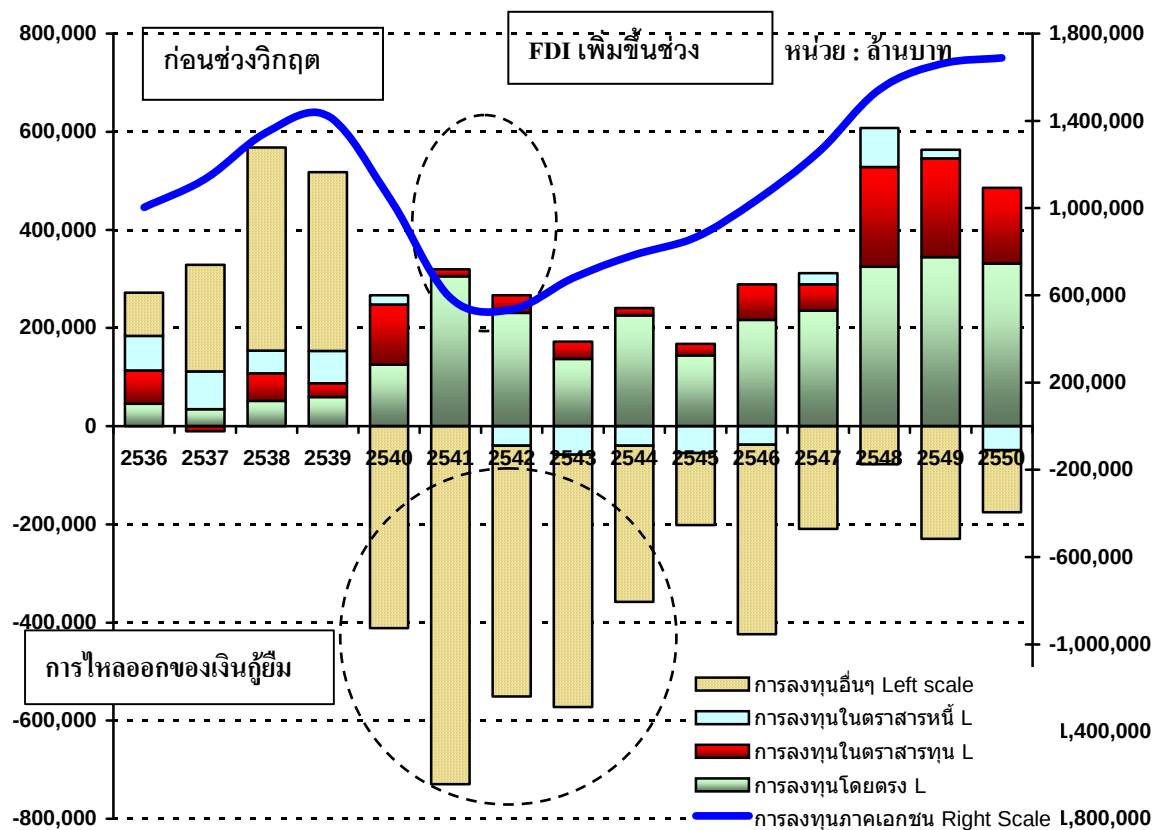

ที่มา : ข้อมูล GDP สศช. ข้อมูล Market capitalization จาก ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และข้อมูลอื่น ๆ จาก ธปท.

(2) การลงทุนจากต่างประเทศมีความสำคัญต่อการลงทุนของประเทศ

การลงทุนโดยตรงและการลงทุนในตราสารทางการเงินจากต่างประเทศเป็นแหล่งทุนสำคัญสำหรับประเทศไทย สำหรับปี 2536 – 2550 (1993 – 2007) มีการไหลเข้าต่อเนื่องและคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.9 และ 7.2 ของการลงทุนภาคเอกชนของประเทศ และคิดเป็นร้อยละ 120.7 และ 51.4 ของการระดมทุนผ่านตราสารทุนในประเทศของภาคเอกชนในช่วงเวลาเดียวกัน ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ตลาดตราสารหนี้ยังได้รับประโยชน์จากการลงทุนจากต่างประเทศในระดับต่ำ

แผนภาพ 5.3 การลงทุนจากต่างประเทศประเภทต่าง ๆ และการลงทุนภาคเอกชน
ปี 2536 – 2550 (1993-2007)

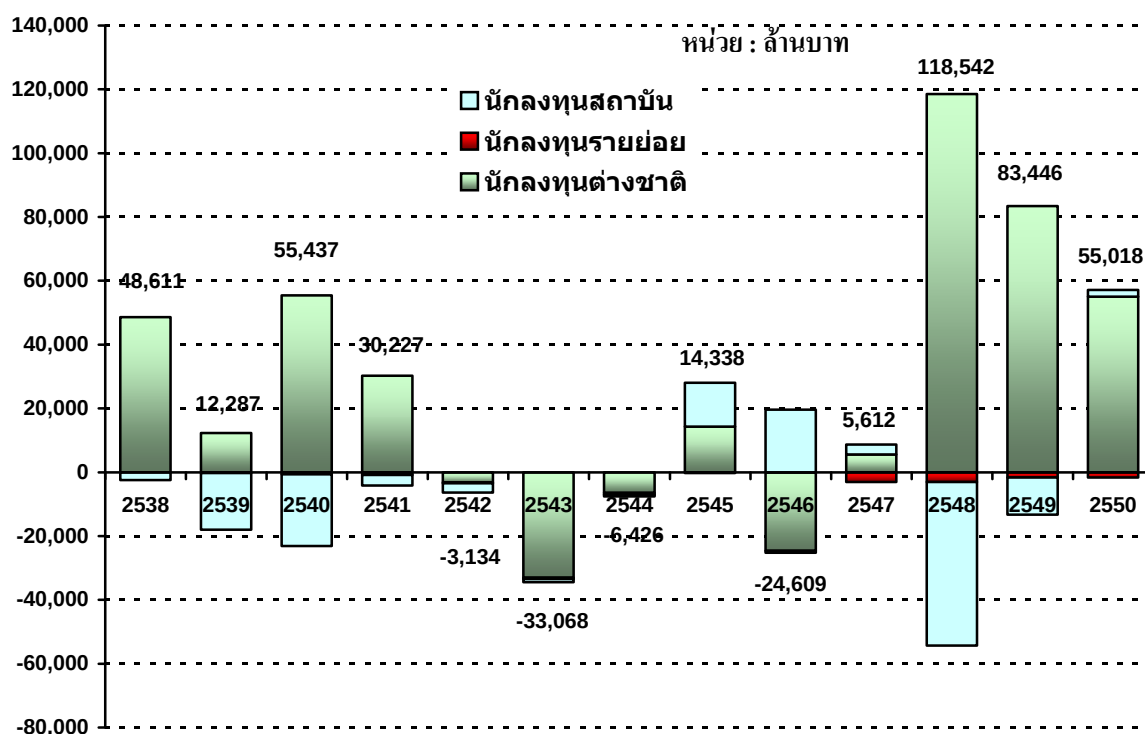

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

(3) นักลงทุนต่างชาติมีบทบาทสูงในตลาดทุนไทย

นักลงทุนต่างชาติซื้อสุทธิในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวนมาก เช่น 118.5 83.4 และ 55.0 พันล้านบาท ในปี 2548 2549 และ 2550 ตามลำดับ และนับตั้งแต่ปี 2538 – 2550 มีการซื้อสุทธิสะสม 356 พันล้านบาท ในขณะที่นักลงทุนสถาบันและนักลงทุนรายย่อยขายสุทธิสะสมมูลค่า 75.4 และ 13.3 พันล้านบาท ตามลำดับในช่วงเวลาเดียวกัน

แผนภาพ 5.4 การซื้อขายสุทธิของนักลงทุนประเภทต่าง ๆ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2538 - 2550

ที่มา : ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

5.2 การลงทุนในต่างประเทศ

(1) การลงทุนในต่างประเทศของไทยอยู่ในระดับต่ำ

เงินทุนส่งออกของไทยอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะเงินลงทุนโดยตรงและเงินลงทุนในหลักทรัพย์ในต่างประเทศ สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะขาดการผลักดันการส่งออกเงินทุนและนโยบายการควบคุมการส่งออกเงินทุนในอดีต ส่งผลให้เกิดความไม่เคยชินต่อการลงทุนในต่างประเทศ

การจำกัดการส่งออกเงินทุน หมายถึง การลดโอกาสการกระจายความเสี่ยงและแสวงหาผลตอบแทนที่สูงขึ้นของเงินทุนไทย ตลอดจนไม่สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจที่ใช้การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในการบริหารต้นทุนการผลิตและแสวงหาผลตอบแทนที่สูงขึ้น

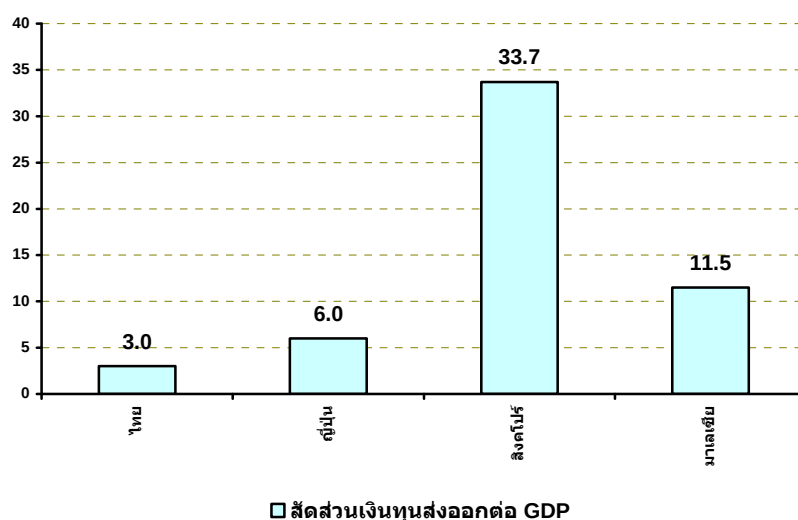
เงินทุนส่งออกของไทยอยู่ในระดับต่ำ ช่วงปี 2536 – 2549 เฉลี่ยปีละ 489 343 และ 1,761 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และคิดเป็นสัดส่วนต่อ GDP ร้อยละ 0.3 0.2 และ 1.2 สำหรับเงินลงทุนโดยตรง เงินลงทุนในหลักทรัพย์ และเงินลงทุนอื่น ๆ ตามลำดับ และอยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาค

ตาราง 5.1 สัดส่วนเงินทุนส่งออกต่อเงินทุนนำเข้าประเภทต่าง ๆ ช่วงเวลา 2536-2549

	การลงทุน	การลงทุนใน	การลงทุน อื่น ๆ	รวม
1. เงินทุนส่งออกของไทยเฉลี่ยต่อปี (ล้านเหรียญสหรัฐ)	489	343	1,761	2,563
2. เงินทุนส่งออกของไทยเทียบกับ GDP (ร้อยละ)	0.3	0.2	1.2	1.7

ที่มา : ธปท.

แผนภาพ 5.5 เงินทุนส่งออก เทียบกับ GDP ในบางประเทศปี 2547 - 2549

ที่มา

1. ประเทศไทย ข้อมูลเงินทุนส่งออกจากธนาคารแห่งประเทศไทย และข้อมูล GDP จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. ประเทศมาเลเซีย ข้อมูลเงินทุนส่งออกและ GDP จาก Department of statistics, Malaysia เงินทุนส่งออกเฉพาะ เงินลงทุนโดยตรงและเงินลงทุนอื่น ๆ
3. ประเทศญี่ปุ่น ข้อมูลเงินทุนส่งออกไม่รวม derivatives จาก Bank of Japan และข้อมูล GDP จาก CEIC
4. ประเทศสิงคโปร์ ข้อมูลเงินทุนส่งออกและ GDP จาก Department of Statistics

ตาราง 5.2 Outward FDI Performance Index rankings, 2547-2549 (2004-2006)

Outward FDI Performance Index			
Economy	2547 (2004)	2548 (2005)	2549 (2006)
China	64	61	58
Thailand	70	70	69
Malaysia	28	30	22
Philippines	55	60	65
Indonesia	48	42	41
Singapore	13	12	13

ที่มา: World Investment Reports (2007)

5.3 การลงทุนจากต่างประเทศ

(1) ศักยภาพการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมีแนวโน้มลดลง

เมื่อพิจารณารายงานการลงทุนโลกประจำปี 2550 (World Investment Report 2007) ของสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development : UNCTAD) พบว่าระดับ FDI Potential ของไทยมีต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด

ตาราง 5.3 Inward FDI Potential Index rankings, 2533-2548 (1990-2005)

Economy	Inward FDI Potential Index			
	2533 (1990)	2543 (2000)	2547 (2004)	2548 (2005)
China	41	45	33	30
Thailand	40	53	59	62
Malaysia	38	31	35	35
Philippines	83	61	71	74
Indonesia	44	76	103	100
Vietnam	78	73	80	80
Singapore	15	2	2	2

ที่มา : World Investment Reports (2007)

โดยในปี 2549 การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ของประเทศไทยมี 9.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ ต่ำกว่าประเทศสิงคโปร์ และเวียดนาม

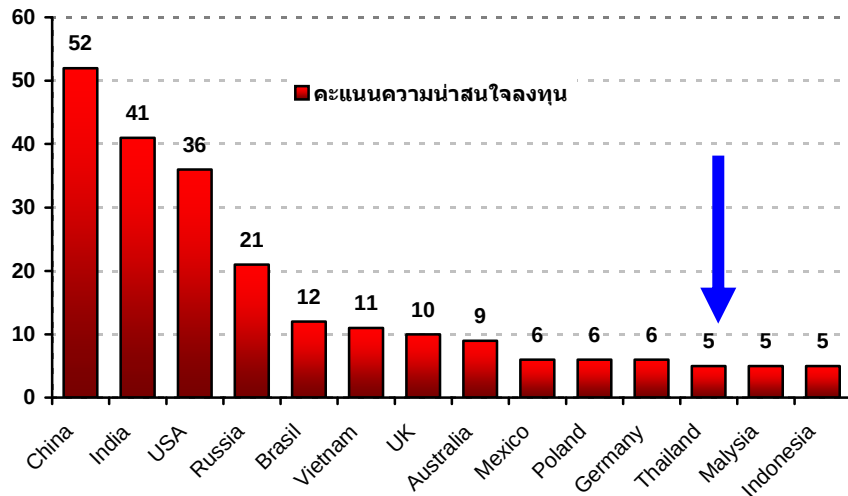
ตาราง 5.4 FDI inflows ของบางประเทศในเอเชีย

ประเทศ	FDI 2549 Bil.USD.	FDI 2548 Bil.USD.	% เปลี่ยนแปลง
1.สิงคโปร์	24.21	15.0	61.40%
2. ไทย	9.00	8.05	11.95%
3.มาเลเซีย	6.06	3.96	53.03%
4.อินโดนีเซีย	5.56	8.34	-33.33%
5.ฟิลิปปินส์	2.35	1.85	27.03%
6.เวียดนาม	9.90	5.72	73.08%

ที่มา : World Investment Reports (2007) ยกเว้นเวียดนาม จาก Ministry of Planning and Investment และประเทศไทยจากธนาคารแห่งประเทศไทย

จากผลสำรวจภาวะการลงทุนโลกในช่วงปี 2550-2552 ของ UNCTAD ที่สอบถามบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ที่มีการลงทุนระหว่างประเทศจำนวน 191 ราย ระบุว่า ความสะดวกในการลงทุนในประเทศที่มีโครงการลงทุนขนาดใหญ่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ในการตัดสินใจลงทุน รองลงมาเป็นเรื่องเสถียรภาพการลงทุน ทักษะของแรงงาน วัตถุดิบ และแหล่งเงินทุน สำหรับประเทศที่มีความโดดเด่นและน่าลงทุนที่สุดในช่วงปี 2550-2552 นั้น จากผลสำรวจพบว่าประเทศไทยอยู่อันดับ 12 ซึ่งจะเห็นได้ว่าไทยเริ่มมีความน่าลงทุนน้อยกว่าเวียดนามในสายตาของบริษัทข้ามชาติ

แผนภาพ 5.6 ประเทศที่มีความโดดเด่นและน่าลงทุน

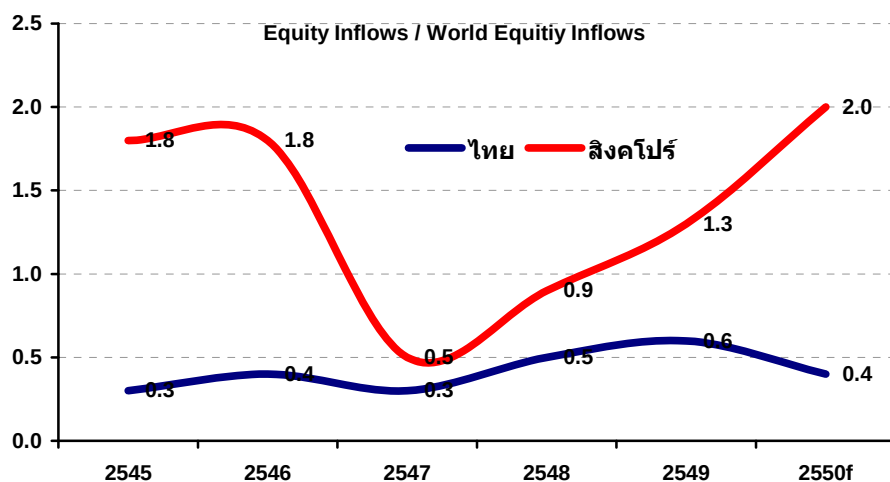
ที่มา : World Investment Prospects Survey 2007-2009, UNCTAD

(2) การลงทุนจากต่างประเทศในตลาดทุนต่ำกว่าศักยภาพและตลาดทุนไทยมีขนาดเล็ก

1) ตลาดหุ้น

เงินลงทุนในตราสารทุนจากต่างประเทศของไทยเทียบกับเงินลงทุนในตราสารทุนของโลกอยู่ที่ร้อยละ 0.3 – 0.6 ในช่วงปี 2545 – 2550 ต่ำกว่าของประเทศสิงคโปร์มาก ทั้งที่ประเทศไทยมีขนาดเศรษฐกิจที่ใกล้เคียงกับเศรษฐกิจสิงคโปร์

แผนภาพ 5.7 สัดส่วนเงินลงทุนในตราสารทุนจากต่างประเทศต่อเงินลงทุนในตราสารทุนโลกของประเทศไทยและสิงคโปร์

ที่มา : Monetary Authority of Singapore ขปท. Mckinsey Global Institute (2008)

และประมาณการโดย สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

ขนาดของตลาดหลักทรัพย์ไทย (SET) ขณะนี้อยู่ในลำดับท้าย ๆ ของตลาดในภูมิภาค โดยปี 2550 มี market capitalization เท่ากับ 197 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 80 ต่อ GDP มีขนาดเล็กกว่ามาเลเซียถึงร้อยละ 61 และเริ่มมีขนาดเล็กกว่าตลาดอินโดนีเซียแล้ว

ตาราง 5.5 Market capitalization ของประเทศต่าง ๆ

หน่วย : พันล้านเหรียญสหรัฐ

	2546 (2003)	2547 (2004)	2548 (2005)	2549 (2006)	2550 (2007)
Hongkong	715	861	1,055	1,715	2,654
Singapore	149	217	257	384	539
Seoul	298	399	718	834	1,123
Taipei	376	443	476	595	664
Kuala lumpur	168	183	181	236	225
Manila	23	29	40	68	103
Jakarta	55	73	81	139	212
SET	119	115	124	140	197
BSE	279	368	553	819	1,819
Shanghai	360	314	286	918	3,694

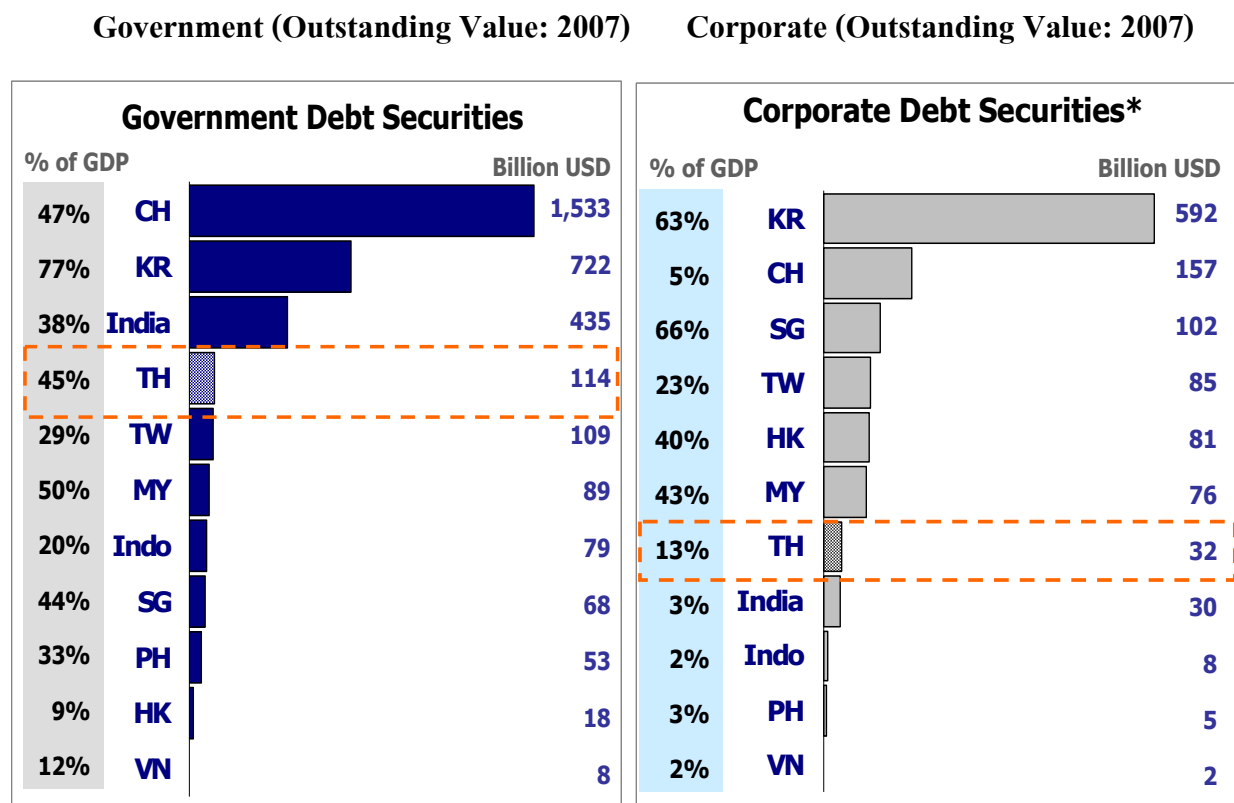
ที่มา: World Federation of Exchange (2007)

2) ตลาดตราสารหนี้

ตลาดตราสารหนี้ของไทยในปัจจุบันยังมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ยอดคงค้างของตราสารหนี้ทุกประเภทในปี 2549 คิดเป็นร้อยละ 52 ของ GDP ตราสารหนี้ภาครัฐมีมูลค่า 88 พันล้านเหรียญสหรัฐ เท่ากับร้อยละ 40 ของ GDP ส่วนตราสารหนี้ภาคเอกชนมีมูลค่า 27 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 12 ของ GDP โดยการออกและเสนอขายตราสารหนี้ภาคเอกชนจะกระจุกตัวในบริษัทขนาดใหญ่ไม่กี่รายที่มี rating ดี และส่วนใหญ่เป็นการออก

ตราสารหนี้ระยะสั้น สำหรับตราสารหนี้ภาครัฐที่ออกมากในช่วงที่ผ่านมา คือ พันธบัตรระยะสั้นของธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อดูดซับสภาพคล่องส่วนเกินในตลาดเงิน ส่วนพันธบัตรของนิติบุคคลต่างประเทศที่เสนอขายในประเทศ (baht bond) ในช่วงเดียวกันมีมูลค่าเพียง 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

แผนภาพ 5.8 ตลาดตราสารหนี้ (Asia ex Japan)

ที่มา: ADB, [AsianBondsOnline](#), BIS, [Quarterly Review](#), Central Bank of China, [Annual Report](#), Monetary Authority of Singapore, และ Thai bond registrars

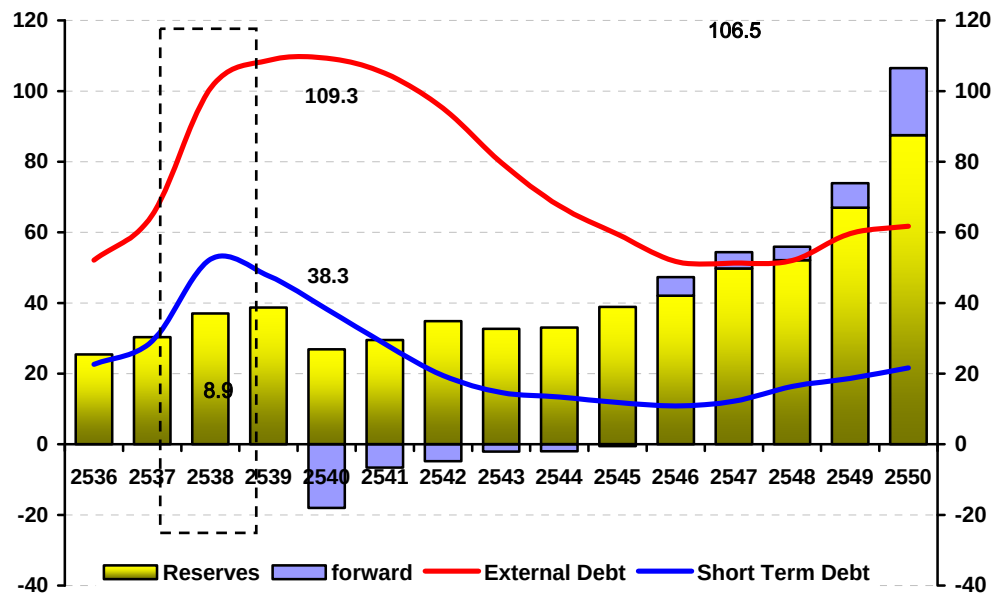
5.4 ความเสี่ยงของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศและการบริหารความเสี่ยง

(1) หนี้ต่างประเทศและความเสี่ยงด้านต่างประเทศของไทยลดลงต่อเนื่อง

หนี้ต่างประเทศของไทยลดลงต่อเนื่อง โดยหนี้ต่างประเทศสูงสุดที่ปี 2540 มีมูลค่า 109.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ เป็นหนี้ระยะสั้น 38.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่เงินทุนสำรองระหว่างประเทศรวมการทำ forward อยู่ที่ 8.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปีเดียวกัน

หนี้ต่างประเทศลดลงต่อเนื่องถึงปี 2548 ก่อนเพิ่มขึ้นในปี 2549 และ 2550 ในขณะที่เงินทุนสำรองระหว่างประเทศรวมการทำ forward เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจนมีมูลค่า 106.5 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี 2550

แผนภาพ 5.9 หนี้ต่างประเทศลดลง ขณะที่เงินทุนสำรองระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

(2) การบริหารความเสี่ยงของไทยดีขึ้น

หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจสถาบันการเงินของไทยมีการเพิ่มระดับการบริหารความเสี่ยงที่ดีขึ้น โดยการดำเนินการตาม Financial master Plan

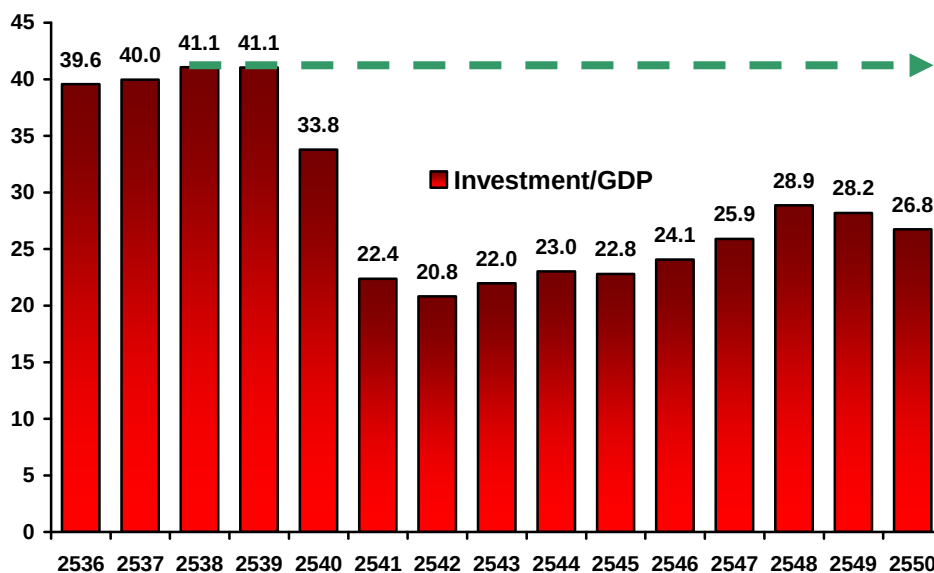
5.5 สถานการณ์และประเด็นปัญหาด้านอื่น

(1) การลงทุนของประเทศอยู่ในระดับต่ำและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานยังต่ำ

ตั้งแต่ปี 2541 ถึงปัจจุบัน ระดับการลงทุนของไทยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับช่วงก่อนวิกฤต โดยช่วงปี 2541 – 2550 การลงทุนต่อ GDP เฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 24.5 ในขณะที่ช่วงก่อนวิกฤตอยู่ที่ร้อยละ 40.7 และจากข้อมูลของ IMD ปี 2550 ระดับความสามารถใน

ด้าน Infrastructure ของไทยอยู่ในระดับต่ำที่ อันดับ 48 จากทั้งหมด 55 ประเทศ และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศอยู่ในอันดับไม่สูง

แผนภาพ 5.10 สัดส่วนการลงทุนของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2541

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง 5.6 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านต่างๆ ของประเทศไทย

ความสามารถด้านต่างๆ	2546	2547	2548	2549	2550
1. Economic performance	13	9	7	19	15
2. Government efficiency	18	20	14	20	27
3. Business efficiency	25	21	25	25	34
4. Infrastructure	43	42	39	42	48
5. จำนวนประเทศ	51	51	51	53	55

ที่มา : IMD World Competitiveness Year Book 2007

(2) การขาดการร่วมวางแผนและจัดทำเป้าหมายด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศระยะปานกลางและระยะยาว

การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบในวงกว้างและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งในอดีตยังขาดการวางแผนเป้าหมายด้านการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการใช้นโยบายต่าง ๆ น้อยกว่าที่ควร

บทที่ 6

สถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจฐานราก

ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มที่สำคัญของเศรษฐกิจฐานราก โดยวิเคราะห์ในเรื่องของความยากจน การกระจายรายได้ การประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม ระบบสถาบันการเงินของเศรษฐกิจฐานราก โดยมีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

6.1 ปัญหาความยากจนมีแนวโน้มลดลง ยกเว้นช่วงหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540

ความยากจนยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่จะต้องได้รับการดูแล และที่ผ่านมามีปัญหาความยากจนผ่อนคลายลง ดังจะเห็นได้จากช่องว่างความยากจนและจำนวนคนจนลดลงมาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2531 ช่องว่างความยากจนอยู่ที่ 11.40 ลดลงมาอยู่ที่ 1.81 ในปี 2549 อย่างไรก็ตาม การลดลงที่มีนัยสำคัญจะอยู่ในช่วงปี 2537-2539 และขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี 2540-2543 ซึ่งสาเหตุของการลดลงเป็นผลมาจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลานั้น เมื่อประเทศประสบวิกฤติทางการเงินก็ส่งผลให้ช่องว่างความยากจนและจำนวนคนยากจนเพิ่มขึ้น โดยตั้งแต่ปี 2544 เป็นต้นมาจนถึงปี 2549 ช่องว่างคนยากจนและจำนวนคนจนได้ลดลง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากนโยบายรัฐบาลที่ให้ความสำคัญกับประชาชนระดับฐานราก

ในขณะเดียวกันเส้นความยากจนก็ปรับตัวสูงขึ้นตามต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของบุคคล กล่าวคือ เส้นความยากจนของประเทศ ณ ปี 2531 อยู่ที่ 633 บาทต่อคน/เดือน และในปี 2549 อยู่ที่ 1,386 บาทต่อคน/เดือน และมีแนวโน้มสูงขึ้น

ตาราง 6.1 ช่องว่างความยากจน ความรุนแรงปัญหาความยากจน เส้นความยากจน

สัดส่วนคนจน จำนวนคนจน ปี 2531-2549

	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549
ช่องว่างความยากจน	11.40	8.05	6.62	3.92	2.85	3.35	4.24	2.75	2.01	1.81
ความรุนแรงปัญหาความยากจน	4.30	2.82	2.23	1.22	0.85	0.99	1.30	0.81	0.56	0.53
เส้นความยากจน (บาท/คน/เดือน)	633	692	790	838	953	1,130	1,135	1,190	1,242	1,386
สัดส่วนคนจน (ร้อยละ)	42.21	33.69	28.43	18.98	14.75	17.46	20.98	14.93	11.16	9.55
จำนวนคนจน (ล้านคน)	22.1	18.4	15.8	10.7	8.5	10.2	12.6	9.1	7.0	6.1
ประชากรทั่วประเทศ (ล้านคน)	52.4	54.5	55.6	56.6	57.6	58.7	59.9	61.2	62.9	63.4

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

หมายเหตุ

ช่องว่างความยากจน (Poverty Gap Ratio) หมายถึง ช่องว่างระหว่างรายจ่ายของคนที่ยังอยู่ใต้เส้นความยากจนกับเส้นความยากจน เพื่อบ่งชี้ว่าคนจนเหล่านี้มีระดับรายจ่ายต่ำกว่าเส้นความยากจนมากน้อยเพียงใด โดยเป็นการหาค่าเฉลี่ยร้อยละของช่องว่างระหว่างเส้นความยากจนกับรายจ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของครัวเรือนยากจน คนจนที่มีรายจ่ายต่ำกว่าเส้นความยากจนมากก็จะมีควมยากลำบากมากกว่าผู้ที่มียาจ่ายใกล้เคียงเส้นความยากจน

ความรุนแรงของปัญหาความยากจน (Severity of Poverty) เป็นการวัดที่พิจารณาให้ความสำคัญกับกลุ่มคนจนที่มีปัญหาความยากจนรุนแรงหรือมีรายจ่ายต่ำกว่าเส้นความยากจนมาก ๆ เพื่อบ่งชี้ภาวะการกระจายรายจ่ายในกลุ่มคนจนที่อยู่ใต้เส้นความยากจน โดยทำการถ่วงน้ำหนักมากให้กับค่าที่ต่ำกว่าเส้นความยากจนมาก ตัวชี้วัดนี้จะช่วยตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าของสถานการณ์ของความยากจนที่สุดซึ่งแม้จะมีจำนวนน้อย แต่เป็นกลุ่มที่จะหลุดพ้นจากความยากจนได้ยากที่สุด

เส้นความยากจน (Poverty line) เป็นเครื่องมือสำหรับใช้วัดภาวะความยากจน โดยคำนวณจากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าบริการจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

สัดส่วนคนจน คำนวณจากจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนหารด้วย จำนวนประชากรทั้งหมด คูณด้วย 100

จำนวนคนจน หมายถึงจำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจน

ตาราง 6.2 เส้นความยากจน จำนวนตามภาคและเขตพื้นที่ ปี 2531-2549

(หน่วย : บาท/คน/เดือน)

ภาค	เขตพื้นที่	2531 (1988)	2533 (1990)	2535 (1992)	2537 (1994)	2539 (1996)	2541 (1998)	2543 (2000)	2545 (2002)	2547 (2004)	2549 (2006)
กรุงเทพมหานคร	ในเขตเทศบาล	980	1,105	1,227	1,346	1,502	1,696	1,736	1,801	1,853	2,020
	นอกเขตเทศบาล										
	รวม	980	1,105	1,227	1,346	1,502	1,696	1,736	1,801	1,853	2,020
กลาง	ในเขตเทศบาล	813	886	990	1,044	1,173	1,368	1,389	1,457	1,525	1,678
	นอกเขตเทศบาล	645	703	791	822	934	1,132	1,142	1,184	1,243	1,383
	รวม	696	760	854	894	1,013	1,211	1,227	1,277	1,339	1,476
เหนือ	ในเขตเทศบาล	708	762	860	913	1,023	1,178	1,199	1,252	1,294	1,425
	นอกเขตเทศบาล	578	623	705	729	835	984	974	1,032	1,089	1,227
	รวม	604	652	737	767	874	1,023	1,019	1,078	1,131	1,266
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ในเขตเทศบาล	644	692	787	836	952	1,128	1,131	1,181	1,229	1,365
	นอกเขตเทศบาล	500	538	645	684	784	973	966	1,009	1,043	1,215
	รวม	520	560	667	707	811	998	993	1,040	1,078	1,240
ใต้	ในเขตเทศบาล	684	748	837	903	1,029	1,197	1,201	1,265	1,313	1,448
	นอกเขตเทศบาล	560	618	694	745	860	986	985	1,041	1,116	1,304
	รวม	584	644	724	778	897	1,033	1,034	1,096	1,164	1,340
ทั่วประเทศ	ในเขตเทศบาล	821	903	1,009	1,084	1,216	1,397	1,417	1,471	1,525	1,661
	นอกเขตเทศบาล	557	604	697	733	839	1,012	1,009	1,058	1,110	1,271
	รวม	633	692	790	838	953	1,130	1,135	1,190	1,242	1,386

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

หมายเหตุ : เส้นความยากจน (Poverty line) เป็นเครื่องมือสำหรับใช้วัดภาวะความยากจน โดยคำนวณจากต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของปัจเจกบุคคลในการได้มาซึ่งอาหารและสินค้าบริการที่จำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

จำนวนคนจน คือ จำนวนประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจน ซึ่งมีจำนวนลดลงมาโดยตลอด โดยในปี 2531 มีอยู่ 22.1 คน หรือร้อยละ 42.21 ของจำนวนประชากรรวมมาอยู่ที่ 6.1 ล้านคน หรือร้อยละ 9.55 ของจำนวนประชากรรวม และมีแนวโน้มลดลง แต่อย่างไรก็ตามในช่วงที่ประเทศประสบวิกฤติทางเศรษฐกิจจำนวนคนจนก็จะเพิ่มสูงขึ้น

6.2 การกระจายรายได้ยังเป็นปัญหาสำคัญโดยเฉพาะกลุ่มประชากรที่จนที่สุดสัดส่วนรายได้มีแนวโน้มลดลง

หากวัดความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด ซึ่งหาได้จากการนำเอาสัดส่วนรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่มีรายได้สูงสุดหารด้วยรายได้ของกลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่มีรายได้ต่ำสุด พบว่า มีความแตกต่างเป็นอย่างมาก โดยในปี 2547 กลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่รายได้สูงสุดมีรายได้เป็น 12.9 เท่าของกลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่มีรายได้ต่ำสุด ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น เบลเยียม เดนมาร์ก สวีเดน เป็นต้น และประเทศกำลังพัฒนา เช่น บราซิล อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น พบว่า ประเทศไทยมีความแตกต่างรายได้ระหว่างกลุ่มรายได้สูงสุดกับกลุ่มรายได้ต่ำสุดมากกว่าประเทศอื่น ยกเว้นบราซิลเพียงประเทศเดียว

ตาราง 6.3 การเปรียบเทียบค่าความแตกต่างรายได้ของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	ช่วงคริสต์ทศวรรษ 1970 – 1980	ช่วงคริสต์ทศวรรษ 1990
กลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว		
เบลเยียม	4.6	3.6
เดนมาร์ก	7.1	3.6
สวีเดน	5.6	3.6
ญี่ปุ่น	4.3	3.4
กลุ่มประเทศกำลังพัฒนา		
บราซิล	26.1	25.5
ไทย	8.1	13.2
มาเลเซีย	11.1	11.9
ฟิลิปปินส์	8.7	9.7
อินโดนีเซีย	4.7	5.6

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากข้อมูล ในปี 2549 กลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่มีรายได้สูงสุด มีสัดส่วนการถือครองรายได้เกินครึ่งหนึ่งของรายได้ของประชากรทั้งประเทศ คือ ร้อยละ 56.29 ในขณะที่กลุ่มประชากรร้อยละ 20 ที่ยากจนที่สุด มีสัดส่วนการถือครองรายได้เพียงร้อยละ 3.84 เท่านั้น นอกจากนี้ สัดส่วนรายได้ของประชากรกลุ่มที่จนที่สุดมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อย กล่าวคือ อยู่ที่ร้อยละ 4.58 ในปี 2531 และอยู่ที่ร้อยละ 3.84 ในปี 2549

ตาราง 6.4 สัดส่วนรายได้ของประชากร จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ (Quintile by Income) ปี 2531-2549

กลุ่มประชากรตามระดับรายได้	สัดส่วนรายได้ของประชากร (ร้อยละ)									
	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549
กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	4.58	4.29	3.96	4.07	4.18	4.30	3.95	4.23	4.54	3.84
กลุ่ม 20% ที่ 2	8.05	7.54	7.06	7.35	7.55	7.75	7.27	7.72	8.04	7.67
กลุ่ม 20% ที่ 3	12.38	11.70	11.11	11.67	11.83	12.00	11.50	12.07	12.41	12.12
กลุ่ม 20% ที่ 4	20.62	19.50	18.90	19.68	19.91	19.82	19.83	20.07	20.16	20.08
กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	54.37	56.97	58.98	57.23	56.53	56.13	57.45	55.91	54.86	56.29
รวม	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สัดส่วนกลุ่มที่5/กลุ่มที่1(เท่า)	11.88	13.28	14.90	14.07	13.52	13.06	14.55	13.23	12.10	14.66

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2549 มีการบันทึกข้อมูลรายได้ลดลง

สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของกลุ่มร้อยละ 20 ที่ 1 (จนที่สุด) เพิ่มขึ้นมา โดยตลอด โดยในปี 2531 อยู่ที่ 244 บาท และในปี 2549 อยู่ที่ 1,003
หากดูค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ลดลงมาอยู่ที่ 0.493 ในปี 2547 อย่างไรก็ตามในปี 2549 ปรับขึ้นอีกครั้งเป็น 0.515

ตาราง 6.5 สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ของรายได้จำแนกตามภาค และจำแนกตามเขตพื้นที่ ปี 2531-2549

ปี พ.ศ.	ทั่วประเทศ	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	เขตเมือง	เขตชนบท
2531	0.487	0.388	0.435	0.439	0.454	0.463	0.434	0.439
2533	0.515	0.420	0.480	0.468	0.434	0.469	0.478	0.447
2535	0.536	0.457	0.462	0.476	0.471	0.481	0.494	0.439
2537	0.520	0.405	0.461	0.468	0.472	0.498	0.473	0.457
2539	0.513	0.401	0.468	0.458	0.470	0.470	0.479	0.440
2541	0.507	0.415	0.443	0.462	0.460	0.491	0.465	0.450
2543	0.522	0.417	0.448	0.469	0.483	0.476	0.471	0.468
2545	0.507	0.438	0.437	0.467	0.469	0.464	0.473	0.448
2547	0.493	0.422	0.433	0.478	0.448	0.445	0.461	0.445
2549	0.515	0.452	0.445	0.491	0.499	0.475	0.479	0.484

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2549 มีการบันทึกข้อมูลรายได้ลดลง

หมายเหตุ :

ค่าสัมประสิทธิ์ จีนิ (Gini coefficient) เป็นเครื่องมือในการวัดความไม่เท่าเทียมในรูปของสัดส่วน (Gini ratio) ซึ่งค่าอยู่ระหว่าง 0 กับ 1 ยิ่งค่าเข้าใกล้ 1 มากเท่าไร แสดงว่าความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ยิ่งมีมากขึ้น โดยคำนวณจากการใช้ค่าของพื้นที่ระหว่าง Lorenz curve ของการกระจายรายได้กับเส้นการกระจายรายได้สมบูรณ์เป็นตัวตั้ง และค่าของพื้นที่ใต้เส้นการกระจายรายได้สมบูรณ์ทั้งหมดเป็นตัวหาร

รายได้ หมายถึง รายได้ประจำ ที่ไม่รวมรายรับอื่นๆ (เช่น เงินทุนการศึกษา มรดก พินัยกรรม ของขวัญ ประกันสุขภาพ ประกันภัยและประกันชีวิต/ประกันสังคม เงินถูกสละก เงินรางวัล ค่านายหน้าและเงินได้จากการพนัน เป็นต้น)

ตาราง 6.6 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ทั่วประเทศ
(Quintile by Income) และพื้นที่ ปี 2531-2549

หน่วย : บาท/คน/เดือน

พื้นที่	กลุ่มประชากรตามระดับรายได้	2531	2533	2535	2537	2539	2541	2543	2545	2547	2549
เขตเมือง	กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	259	293	364	457	653	740	703	855	1,020	1,057
	กลุ่ม 20% ที่ 2	440	527	677	839	1,143	1,322	1,248	1,524	1,779	2,032
	กลุ่ม 20% ที่ 3	678	823	1,062	1,326	1,797	2,057	1,989	2,368	2,726	3,227
	กลุ่ม 20% ที่ 4	1,139	1,383	1,841	2,230	3,041	3,414	3,436	3,957	4,483	5,345
	กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	3,026	4,203	6,050	6,655	9,186	9,944	10,281	11,679	12,587	15,693
	รวม	1,797	2,400	3,533	3,868	5,220	5,657	5,772	6,394	6,885	8,307
เขตชนบท	กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	243	296	372	450	620	720	663	813	978	998
	กลุ่ม 20% ที่ 2	427	518	659	811	1,122	1,297	1,223	1,488	1,734	1,995
	กลุ่ม 20% ที่ 3	655	802	1,036	1,285	1,751	1,998	1,923	2,321	2,672	3,144
	กลุ่ม 20% ที่ 4	1,074	1,320	1,722	2,149	2,913	3,263	3,272	3,821	4,277	5,170
	กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	2,670	3,416	4,347	5,692	6,928	8,425	8,563	9,231	10,665	13,399
	รวม	771	953	1,173	1,510	2,007	2,343	2,300	2,680	3,130	3,926
ทั่วประเทศ	กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	244	296	371	451	623	722	666	817	982	1,003
	กลุ่ม 20% ที่ 2	429	519	661	815	1,125	1,300	1,226	1,494	1,741	2,001
	กลุ่ม 20% ที่ 3	660	807	1,041	1,294	1,762	2,013	1,938	2,334	2,686	3,165
	กลุ่ม 20% ที่ 4	1,098	1,344	1,770	2,181	2,965	3,325	3,343	3,882	4,367	5,241
	กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	2,897	3,927	5,525	6,342	8,412	9,417	9,687	10,808	11,874	14,693
	รวม	1,066	1,379	1,874	2,217	2,978	3,356	3,372	3,867	4,331	5,221

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2549 มีการบันทึกข้อมูลรายได้ติดลบ

การเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือนของกลุ่มร้อยละ 20 ที่ 1 (จนที่สุด) เป็นสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากรายได้เฉลี่ยของประชากรกลุ่มจนที่สุดมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีที่เกิดวิกฤติ รายได้เฉลี่ยของทุกกลุ่มจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน และเมื่อพิจารณาถึงพื้นที่ที่จะพบว่ารายได้เฉลี่ยของประชากรในเขตชนบทมีการเปลี่ยนแปลงในทางลบสูงกว่าเขตเมือง

ตาราง 6.7 การเปลี่ยนแปลงของรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน จำแนกตามกลุ่มประชากรตามระดับรายได้ทั่วประเทศ (Quintile by Income) และพื้นที่ ปี 2531-2549

หน่วย : ร้อยละ

พื้นที่	กลุ่มประชากรตามระดับรายได้	2533/2531	2535/2533	2537/2535	3539/2537	2541/2539	2543/2541	2545/2543	2547/2545	2549/2547
เขตเมือง	กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	13.38	24.07	25.61	43.02	13.32	-5.09	21.69	19.32	3.57
	กลุ่ม 20% ที่ 2	19.71	28.47	23.83	36.35	15.63	-5.64	22.19	16.69	14.21
	กลุ่ม 20% ที่ 3	21.39	29.05	24.81	35.51	14.51	-3.35	19.11	15.09	18.38
	กลุ่ม 20% ที่ 4	21.39	33.13	21.13	36.36	12.29	0.63	15.18	13.28	19.23
	กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	38.90	43.93	10.01	38.03	8.24	3.39	13.60	7.77	24.68
	รวม	33.58	47.23	9.48	34.96	8.36	2.02	10.78	7.68	20.66
เขตชนบท	กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	22.04	25.46	21.17	37.66	16.14	-7.97	22.70	20.30	2.02
	กลุ่ม 20% ที่ 2	21.28	27.17	23.10	38.31	15.57	-5.67	21.69	16.47	15.10
	กลุ่ม 20% ที่ 3	22.47	29.11	24.12	36.26	14.08	-3.76	20.72	15.10	17.66
	กลุ่ม 20% ที่ 4	22.94	30.41	24.84	35.53	12.02	0.26	16.80	11.94	20.88
	กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	27.93	27.26	30.95	21.72	21.60	1.63	7.80	15.54	25.64
	รวม	23.62	23.10	28.70	32.92	16.78	-1.85	16.53	16.80	25.42
ทั่วประเทศ	กลุ่ม 20% ที่ 1 (จนที่สุด)	21.27	25.37	21.53	38.10	15.91	-7.72	22.68	20.20	2.12
	กลุ่ม 20% ที่ 2	21.08	27.30	23.25	38.07	15.55	-5.66	21.80	16.56	14.93
	กลุ่ม 20% ที่ 3	22.24	29.00	24.33	36.15	14.25	-3.69	20.40	15.11	17.83
	กลุ่ม 20% ที่ 4	22.36	31.70	23.22	35.93	12.16	0.53	16.12	12.50	20.03
	กลุ่ม 20% ที่ 5 (รวยที่สุด)	35.54	40.70	14.79	32.64	11.95	2.86	11.57	9.87	23.74
	รวม	29.34	35.92	18.29	34.35	12.67	0.50	14.68	11.99	20.56

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2549 มีการบันทึกข้อมูลรายได้ติดลบ

รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือนยากจนพบว่า รายได้หลักของครัวเรือนยากจนมาจากค่าจ้างและผลประกอบการเกษตรเป็นหลัก ยกเว้นครัวเรือนยากจนในเขตกรุงเทพฯ

ตาราง 6.8 รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน เฉพาะครัวเรือนยากจนด้านรายจ่าย จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ และตามภาคปี 2549

แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนยากจน(บาท/เดือน)						ร้อยละของรายได้เฉลี่ยครัวเรือนยากจน(%)					
	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	รวม	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	รวม
รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน	6,465	5,296	4,115	4,702	5,409	4,671	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1. รายได้ประจำของครัวเรือน	6,441	5,274	4,093	4,684	5,393	4,652	99.6	99.6	99.5	99.6	99.7	99.6
1.1 รวมรายได้ที่เป็นตัวเงินทั้งหมด	5,752	4,050	2,779	3,176	4,310	3,256	89.0	76.5	67.5	67.6	79.7	69.7
- ค่าจ้างและเงินเดือน	1,967	1,960	823	804	2,770	1,064	30.4	37.0	20.0	17.1	51.2	22.8
- กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจ	3,057	512	254	289	315	324	47.3	9.7	6.2	6.2	5.8	6.9
- กำไรสุทธิจากการประกอบการเกษตร	-	785	1,011	1,092	734	1,009	-	14.8	24.6	23.2	13.6	21.6
- ปาหนัง ปานูย เบี้ยหวัด และเงินสงเคราะห์ต่างๆ	-	3	7	1	-	3	-	0.1	0.2	0.0	-	0.1
- เงินชดเชยและ/หรือเงินทดแทนจากการออกจากงาน	-	2	1	0	-	0	-	0.0	0.0	0.0	-	0.0
- เงินช่วยเหลือที่ได้รับจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน	727	668	568	902	445	762	11.2	12.6	13.8	19.2	8.2	16.3
- เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- เงินช่วยเหลืออื่นๆจากรัฐและองค์กรต่างๆ	-	87	87	79	41	79	-	1.6	2.1	1.7	0.8	1.7
- รายรับจากการให้เช่าห้อง/ที่ดิน และสินทรัพย์อื่นๆ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- รวมทั้งค่าลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรต่างๆ	-	22	27	6	2	12	-	0.4	0.6	0.1	0.0	0.3
- ดอกเบี้ยเงินฝาก พันธบัตร เงินปันผลจากหุ้น และการลงทุนอื่นๆ	-	2	1	2	4	2	-	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0
- ดอกเบี้ยเช่าและการให้กู้ยืมเงินแก่เอกชน	-	11	-	1	0	1	-	0.2	-	0.0	0.0	0.0
1.2 รวมรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	690	1,224	1,314	1,508	1,083	1,396	10.7	23.1	31.9	32.1	20.0	29.9
- ค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านของตนเอง)	486	609	506	655	586	606	7.5	11.5	12.3	13.9	10.8	13.0
- มูลค่าสินค้าและบริการที่ได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ	57	140	161	102	125	122	0.9	2.6	3.9	2.2	2.3	2.6
- อาหารและเครื่องดื่มที่ได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ	146	475	647	752	372	668	2.3	9.0	15.7	16.0	6.9	14.3
2. รวมรายรับอื่นๆ	23	22	21	17	17	19	0.4	0.4	0.5	0.4	0.3	0.4
2.1 เงินทุนการศึกษา	-	5	9	3	3	5	-	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1
2.2 มรดก ที่มรดกกรรม ของขวัญ	-	2	1	1	-	1	-	0.0	0.0	0.0	-	0.0
2.3 จากการประกันสุขภาพ ประกันภัยและประกันชีวิต/ประกันสังคม	-	-	0	0	-	0	-	-	0.0	0.0	-	0.0
2.4 รายรับอื่นๆ เช่น เงินถูกสลาก เงินรางวัล ค่านายหน้า และเงินได้จากการพนัน ฯลฯ	23	15	11	14	14	13	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	0.3

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

ครัวเรือนยากจน คือครัวเรือนที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคเฉลี่ยต่อคนของครัวเรือนต่ำกว่าเส้นความยากจน

อย่างไรก็ดี ในภาพรวมรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือนจะมีแหล่งรายได้มาจากค่าจ้างและเงินเดือนคิดเป็นร้อยละ 40.3 กำไรจากการประกอบธุรกิจคิดเป็นร้อยละ 20.3 และกำไรจากการประกอบการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 12.2

ตาราง 6.9 รายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้
และตามภาค ปี 2549

แหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือน	รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน(บาท/เดือน)						ร้อยละของรายได้เฉลี่ยของครัวเรือน(%)					
	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	รวม	กรุงเทพฯ	กลาง	เหนือ	อีสาน	ใต้	รวม
รายได้ทั้งสิ้นของครัวเรือน	36,203	20,670	13,039	11,968	18,766	17,569	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1. รายได้ประจำของครัวเรือน	35,921	20,381	12,706	11,777	18,560	17,315	99.2	98.6	97.4	98.4	98.9	98.6
1.1 รวมรายได้ที่เป็นตัวเงินทั้งหมด	31,691	17,716	10,484	9,535	16,062	14,749	87.5	85.7	80.4	79.7	85.6	83.9
- ค่าจ้างและเงินเดือน	19,061	9,810	3,894	3,685	6,230	7,073	52.7	47.5	29.9	30.8	33.2	40.3
- กำไรสุทธิจากการประกอบธุรกิจ	8,696	3,840	2,672	2,328	3,802	3,572	24.0	18.6	20.5	19.4	20.3	20.3
- กำไรสุทธิจากการประกอบการเกษตร	83	2,502	2,124	1,485	4,558	2,140	0.2	12.1	16.3	12.4	24.3	12.2
- ป่าเหียง ป่ากล้วย เบี้ยหวัด และเงินสงเคราะห์ต่างๆ	775	344	316	199	257	321	2.1	1.7	2.4	1.7	1.4	1.8
- เงินชดเชยและ/หรือเงินทดแทนจากการออกจากงาน	34	7	7	6	1	8	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0
- เงินช่วยเหลือที่ได้รับจากบุคคลอื่นนอกครัวเรือน	1,507	899	1,187	1,676	896	1,262	4.2	4.3	9.1	14.0	4.8	7.2
- เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุและผู้พิการ												
- เงินช่วยเหลืออื่นๆจากรัฐและองค์กรต่างๆ	2	28	99	46	35	46	0.0	0.1	0.8	0.4	0.2	0.3
- รายรับจากการให้เช่าห้อง/ที่ดิน และสินทรัพย์อื่นๆ												
- รวมทั้งค่าลิขสิทธิ์และลิขสิทธิ์ต่างๆ	733	143	93	38	147	155	2.0	0.7	0.7	0.3	0.8	0.9
- ดอกเบี้ยเงินฝาก พันธบัตร เงินปันผลจากหุ้นและการลงทุนอื่นๆ	706	115	85	63	85	144	1.9	0.6	0.7	0.5	0.5	0.8
- ดอกเบี้ยเช่าและการให้กู้ยืมเงินแก่เอกชน	93	29	6	10	52	27	0.3	0.1	0.0	0.1	0.3	0.2
1.2 รวมรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน	4,231	2,665	2,222	2,242	2,497	2,566	11.7	12.9	17.0	18.7	13.3	14.6
- ค่าประเมินค่าเช่าบ้านที่อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า (รวมค่าประเมินค่าเช่าบ้านของตนเอง)	3,230	1,680	1,136	1,082	1,396	1,489	8.9	8.1	8.7	9.0	7.4	8.5
- มูลค่าสินค้าและบริการที่ได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ	551	463	441	292	437	408	1.5	2.2	3.4	2.4	2.3	2.3
- อาหารและเครื่องดื่มที่ได้รับมาโดยไม่ต้องซื้อ	450	521	645	868	664	669	1.2	2.5	5.0	7.3	3.5	3.8
2. รวมรายรับอื่นๆ	282	289	333	191	206	255	0.8	1.4	2.6	1.6	1.1	1.4
2.1 เงินทุนการศึกษา	0	5	8	6	4	5	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0
2.2 มรดก พิธีกรรม ของขวัญ	3	100	101	62	27	70	0.0	0.5	0.8	0.5	0.1	0.4
2.3 จากการประกันสุขภาพ ประกันภัยและประกันชีวิต/ประกันสังคม	6	14	103	53	17	44	0.0	0.1	0.8	0.4	0.1	0.2
2.4 รายรับอื่นๆ เช่น เงินถูกสลาก เงินรางวัล												
- ค่านายหน้า และเงินได้จากการพนัน ฯลฯ	273	170	120	70	157	136	0.8	0.8	0.9	0.6	0.8	0.8

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ
ประมวลผลโดย สำนักพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการกระจายรายได้ สศช.

6.3 จำนวนผู้มีอาชีพในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มอยู่ในระดับสูงต่อเนื่อง

ประชากรไทยส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชากรที่อยู่ในชนบทที่มีความยากจน ซึ่งจากตัวเลขปี 2549 มีประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการประมง จำนวน 12.50 ล้านคน ซึ่งใกล้เคียงกับตัวเลขในปี 2546 ซึ่งเท่ากับ 12.16 ล้านคน ทั้งนี้ หากพิจารณาในส่วนของการประกอบอาชีพภาคอุตสาหกรรม พบว่า มีประชากรประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยในปี 2549 มีประชากรประกอบกิจการหรือเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรมจำนวน 3.0 ล้านคน ในขณะที่ในปี 2546 มีจำนวน 2.68 ล้านคน ซึ่งจากข้อมูลสถิติชี้ให้เห็นว่า ในช่วงระหว่างปี 2546 – 2549 ไม่มีการเปลี่ยนอาชีพของประชากรจากภาคเกษตรกรรมมาเป็นภาคอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน โดยที่ตัวเลขประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมยังคงอยู่ในระดับที่สูงคงที่จากข้อมูลสถิติ พบว่าอัตราการว่างงานของประเทศไทยอยู่ในระดับที่ต่ำ โดยในปี 2549 อยู่ที่ 1.5 ซึ่งถือว่าต่ำที่สุดในรอบ 10 ปี

ตาราง 6.10 จำนวนประชากรแยกตามสถานภาพกำลังแรงงาน ทวีราชอาณาจักร
ปี 2540 – 2549

หน่วย : พันคน

ปี	ประชากร	กำลังแรงงาน				ผู้ไม่อยู่ ในกำลัง แรงงาน	อัตรา การ ว่างงาน
		รวม	ผู้มีงาน ทำ	ผู้ว่างงาน	ผู้รอ ฤดูกาล		
2540	60,499.8	32,780.5	31,714.3	495.2	570.8	13,786.5	1.5
2541	61,173.8	32,595.5	30,270.2	1,423.3	902.0	14,611.5	4.4
2542	61,778.7	32,910.8	30,835.4	1,382.6	692.7	15,001.4	4.2
2543	62,404.7	33,393.9	31,446.7	1,204.3	742.9	15,250.8	3.6
2544	62,935.9	33,813.5	32,104.3	1,124.0	585.3	13,243.7	3.3
2545	63,460.6	34,261.6	33,060.9	882.8	377.9	13,414.8	2.4
2546	64,006.2	34,901.7	33,841.1	754.2	306.5	13,411.7	2.2
2547	65,082.4	35,717.8	34,728.8	739.2	249.8	13,614.9	2.1
2548	65,110.3	36,131.9	35,257.2	663.0	211.8	13,684.8	1.8
2549	65,280.2	36,429.0	35,685.5	551.7	191.7	14,041.9	1.5

หมายเหตุ ตั้งแต่ปี 2544 สำนักงานสถิติแห่งชาติได้เปลี่ยนแปลงข้อมูลผู้อยู่ในกำลังแรงงานจาก
13 ปีขึ้นไป เป็น 15 ปีขึ้นไป

ที่มา : รายงานผลการสำรวจการทำงานของประชากรทวีราชอาณาจักร ปี 2540 – 2549;
สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตาราง 6.11 ผู้มีงานทำ แยกตามอาชีพ ทัวราชอาณาจักร ปี 2546 – 2549

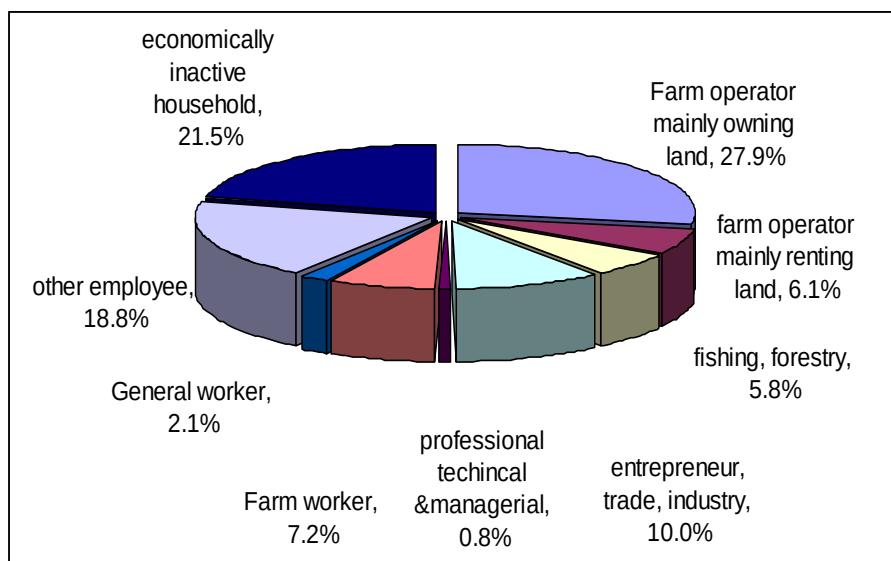
หน่วย : พันคน

อาชีพ	ค่าเฉลี่ย			
	2546	2547	2548	2549
รวม	33,841.1	34,728.8	35,257.2	35,685.5
1. ผู้บัญญัติกฎหมาย ข้าราชการระดับอาวุโสและผู้จัดการ	2,419.2	2,448.2	2,514.1	2,489.2
2. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านต่าง ๆ	1,221.5	1,330.5	1,410.5	1,450.6
3. ผู้ประกอบวิชาชีพด้านเทคนิคสาขาต่าง ๆ และอาชีพที่เกี่ยวข้อง	1,260.4	1,344.7	1,443.4	1,495.5
4. เสมียน	1,174.2	1,212.3	1,285.6	1,288.6
5. พนักงานบริการและพนักงานในร้านค้าและตลาด	4,560.6	4,914.3	5,033.8	5,023.3
6. ผู้ปฏิบัติงานที่มีฝีมือในด้านเกษตรกรรมและการประมง	12,163.2	11,856.0	11,844.3	12,496.4
7. ผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้อง	4,022.8	4,156.3	4,182.6	4,033.2
8. ผู้ปฏิบัติการโรงงานและเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติทางด้านการประกอบ	2,680.9	2,940.6	2,972.4	2,969.2
9. อาชีพขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ด้านการขายและให้บริการ	4,322.7	4,500.3	4,526.3	4,386.2
10. คนงานซึ่งมิได้จำแนกไว้ในหมวดอื่น	15.7	25.9	44.1	53.2

ที่มา : รายงานผลการสำรวจการทำงานของประชากรทัวราชอาณาจักร ปี 2540 – 2549;

สำนักงานสถิติแห่งชาติ

แผนภาพ 6.1 อาชีพของประชากรกลุ่มร้อยละ 20 ที่จนที่สุด

Source: SES (2006)

6.4 ระบบการเงินของเศรษฐกิจฐานรากขยายตัวต่อเนื่องและมีบทบาทเพิ่มขึ้นต่อระบบเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า โอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเงิน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการออมหรือการขอสินเชื่อในระบบตลาดเงินของประชากรที่อยู่ในระดับฐานรากหรือกลุ่มที่มีรายได้น้อยมีค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ประชาชนกลุ่มนี้จึงหันมาใช้บริการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) รวมทั้งการใช้แนวทางการจัดตั้งแหล่งทุนขึ้นในชุมชนด้วยตนเอง เนื่องจากประชากรผู้มีรายได้น้อยส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชนบท และประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือรับจ้างทั่วไป ดังจะเห็นได้จากการรวมตัวจัดตั้งเป็นสหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้ง การจัดตั้งเป็นองค์กรการเงินชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ โดยการออมและการใช้สินเชื่อของประชาชนในระดับฐานราก เมื่อคิดเป็นตัวเงินแล้วจะมีจำนวนไม่ถึงกึ่งหนึ่งของการออมและใช้สินเชื่อในระบบสถาบันการเงินพาณิชย์ โดยตัวเลขอยู่ที่ประมาณ 1.8-2.0 ล้านบาท ในขณะที่ตัวเลขเงินฝากและสินเชื่อของระบบธนาคารพาณิชย์อยู่ที่ 6.5 ล้านบาท โดยไม่รวมเงินฝากและสินเชื่อของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

แหล่งออมและแหล่งทุนที่สำคัญของเศรษฐกิจฐานรากมีอยู่หลายช่องทาง แต่ที่มีบทบาทและเป็นแหล่งออมและแหล่งทุนที่สำคัญประกอบด้วย

1) สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

ขบวนการสหกรณ์ไทยประกอบด้วย 3 องค์การสำคัญ คือ 1) กลุ่มเกษตรกร 2) สหกรณ์ และ 3) ชุมนุมสหกรณ์ นับเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ภาคนึงของประเทศ เนื่องจากมีจำนวนองค์กร และสมาชิกขององค์กรค่อนข้างมาก โดยแต่ละองค์กรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

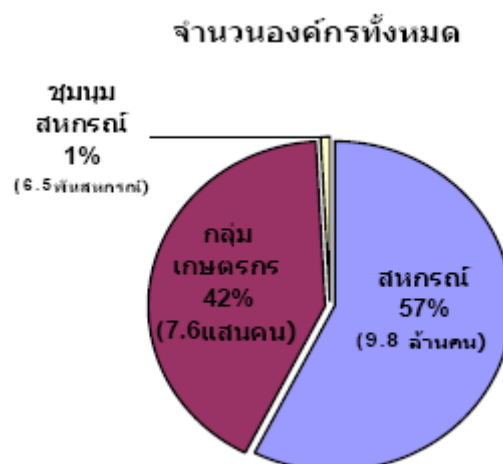
1. กลุ่มเกษตรกร คือ องค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มบุคคลผู้ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม รวมตัวกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนต่อนายทะเบียนสหกรณ์ มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันดำเนินกิจการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และในปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 6,444 กลุ่ม

2. สหกรณ์ คือ องค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพอยู่ใน หน่วยงานเดียวกันอาชีพเดียวกัน หรือถิ่นฐานอยู่ใกล้เคียงกัน โดยการรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นและ จดทะเบียนต่อนายทะเบียนสหกรณ์ มีสถานะเป็นนิติบุคคล และมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของบรรดาสมาชิกภายใต้หลักการช่วยตนเองและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 แบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ 1) สหกรณ์การเกษตร 2) สหกรณ์ประมง 3) สหกรณ์นิคม 4) สหกรณ์ร้านค้า 5) สหกรณ์บริการ 6) สหกรณ์ออมทรัพย์ และ 7) สหกรณ์เครดิตยูเนียน โดย 3 ประเภทแรก จัดเป็นสหกรณ์ ภาควิชาการเกษตร ส่วนที่เหลืออีก 4 ประเภทหลังจัดเป็นสหกรณ์นอกภาควิชาการเกษตร ปัจจุบันมี จำนวนสหกรณ์ รวมทั้งสิ้น 7,517 สหกรณ์

3. ชุมนุมสหกรณ์ คือ องค์กรที่บรรดาสหกรณ์การเกษตร ประมง นิคม ร้านค้า บริการ ออมทรัพย์และเครดิตยูเนียนรวมตัวกันจัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนต่อนายทะเบียนสหกรณ์ มีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ บรรดาสมาชิกสหกรณ์ในการประกอบธุรกิจการค้า อุตสาหกรรม หรือการบริการ โดยมีระบบ เครือข่ายความร่วมมือที่พัฒนาขึ้นเป็นองค์กรกลางระดับสูงสุดของขบวนการสหกรณ์ และใน ปัจจุบันมีจำนวนชุมนุมสหกรณ์รวมทั้งสิ้น 113 แห่ง

แผนภาพ 6.2 สัดส่วนของจำนวนกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ และชุมนุมสหกรณ์

ภาวะเศรษฐกิจทางการเงินของสหกรณ์ไทย ปี 2550 จำนวนทั้งสิ้น 11,572 แห่ง หรือร้อยละ 82.22 ของจำนวนสหกรณ์ไทยทั้งหมด ภายใต้การรวมตัวของสมาชิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร 10.6 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.56 ของประชากรทั้งประเทศ พบว่า จำนวนองค์กรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.43 และจำนวนสมาชิกขององค์กรเพิ่มขึ้นเช่นกัน ร้อยละ 2.76 เมื่อเทียบกับปี 2549

รายการ	ปี 2550	ปี 2549	อัตราเพิ่ม/ลด (%)
จำนวน (แห่ง)			
สหกรณ์	6,662	6,225	7.02
กลุ่มเกษตรกร	4,811	4,866	-1.13
ชุมนุมสหกรณ์	99	97	2.06
สมาชิก (คน:สหกรณ์)			
สหกรณ์ (คน)	9,810,307	9,523,496	3.01
กลุ่มเกษตรกร (คน)	761,904	764,945	-0.40
ชุมนุมสหกรณ์ (สหกรณ์)	6,550	6,386	2.57

ทุน และการลงทุนของสหกรณ์

ปี 2550 สหกรณ์มีทุนดำเนินงานรวมทั้งสิ้น 895,214 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.04 เมื่อเทียบกับปี 2549 ประกอบด้วย ทุนของสหกรณ์ร้อยละ 52.57 เงินรับฝากร้อยละ 28.50 และอีกร้อยละ 18.93 เป็นเงินกู้ยืมจากแหล่งภายนอก

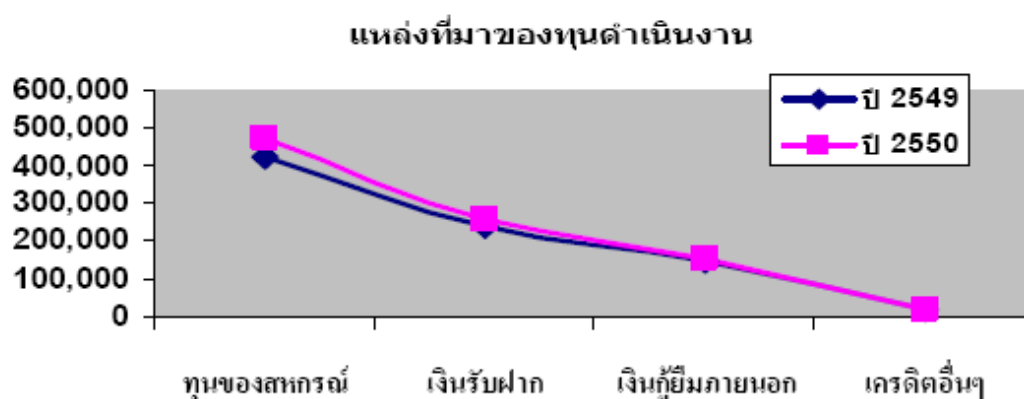
หากพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างทุนของสหกรณ์กับหนี้เงินกู้ยืมจากภายนอก พบว่า สัดส่วนทุนของสหกรณ์มีมากกว่าหนี้ภายนอกถึง 3.10 เท่า เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.54 เมื่อเทียบกับ

ปี 2549 โดยทุนสหกรณ์เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.87 ขณะที่หนี้ภายนอกเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.01 สำหรับ เจ้าหนี้รายใหญ่ของสหกรณ์ ได้แก่ ชุมชนสหกรณ์ และสหกรณ์ รองลงมาธนาคารพาณิชย์ ในขณะที่ทุนของสหกรณ์ส่วนใหญ่เป็นเงินหุ้นสะสมของสมาชิก ดังนี้

ตาราง 6.12 แหล่งที่มาของเงินทุน

แหล่งที่มาของเงินทุน	ปี 2550 (ล้านบาท)	ปี 2549 (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม/ลด (%)
ทุนของสหกรณ์และกลุ่ม เงินรับฝาก	470,613	420,678	11.87
- สมาชิก	242,449	221,921	9.25
- มิใช่สมาชิก	12,668	14,268	-11.21
หนี้กู้ยืมภายนอก	151,584	148,601	2.01
เครดิตอื่น	17,900	15,557	15.06
รวมทั้งสิ้น	895,214	821,025	9.04
<u>อัตราส่วน (เท่า)</u>			
ทุนของสหกรณ์และกลุ่มต่อหนี้ภายนอก	3.10	2.83	9.54

แผนภาพ 6.3 เปรียบเทียบแหล่งที่มาของเงินทุน ปี 2550 และปี 2549

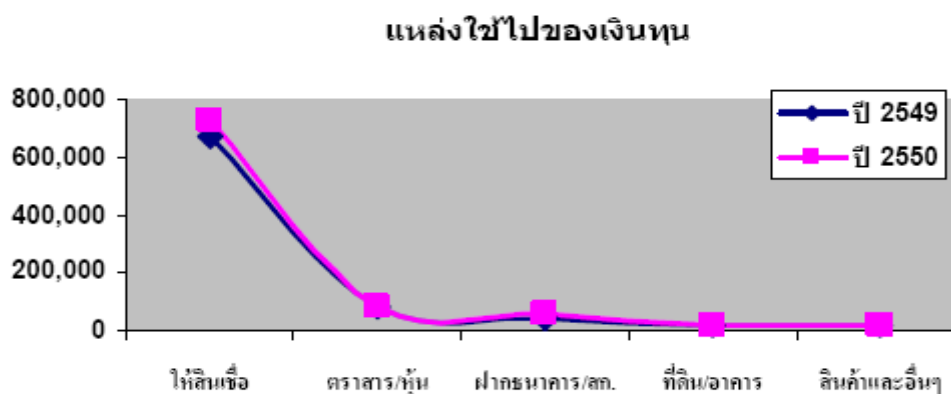

การลงทุน การลงทุนโดยรวมของสหกรณ์ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.04 พบว่า เงินทุนดำเนินงานส่วนใหญ่ใช้ไปลงทุนด้านการให้สินเชื่อมากที่สุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 81.16 ของการลงทุนรวมทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.36 เมื่อเทียบกับปี 2549 ดังนี้

ตาราง 6.13 แหล่งใช้ไปของเงินทุน

แหล่งใช้ไปของเงินทุน	ปี 2550 (ล้านบาท)	ปี 2549 (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม/ลด (%)
ให้สินเชื่อ	726,553	670,519	8.36
ที่ดิน/อาคาร/อุปกรณ์	14,459	13,800	4.78
หลักทรัพย์/ตราสาร/หุ้น	81,209	78,287	3.73
ฝากธนาคารและสหกรณ์	55,522	42,817	29.67
สินค้าและอื่นๆ	17,471	15,602	11.98
รวมทั้งสิ้น	895,214	821,025	9.04

แผนภาพ 6.4 เปรียบเทียบแหล่งใช้ไปของเงินทุน ปี 2550 และปี 2549

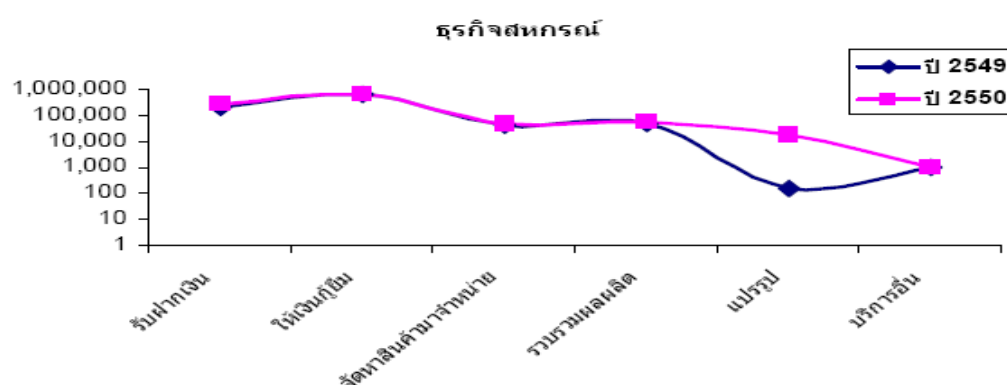
ธุรกิจสหกรณ์และผลประกอบธุรกิจ

ปี 2550 สหกรณ์ดำเนินธุรกิจให้บริการ 6 ด้าน มีปริมาณรวมทั้งสิ้น 1,005,123 ล้านบาทต่อปี เฉลี่ย 83,760 ล้านบาทต่อเดือน ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.17 เมื่อเทียบกับปี 2549 โดยธุรกิจให้เงินกู้ยืม (สินเชื่อ) มีปริมาณธุรกิจมากที่สุดอยู่ที่ 628,492 ล้านบาท หรือร้อยละ 62.53 ของปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.33 เมื่อเทียบกับปี 2549 ปริมาณของการให้สินเชื่อมากกว่าปริมาณการรับฝากเงินสูงถึง 2.43 เท่า ในขณะที่ภาคธุรกิจซื้อ-ขาย พบว่า ปริมาณการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายน้อยกว่า ปริมาณการรวบรวมพืชผลผลิตเพื่อจำหน่าย 0.88 เท่า ดังนี้

ตาราง 6.14 ธุรกิจของสหกรณ์

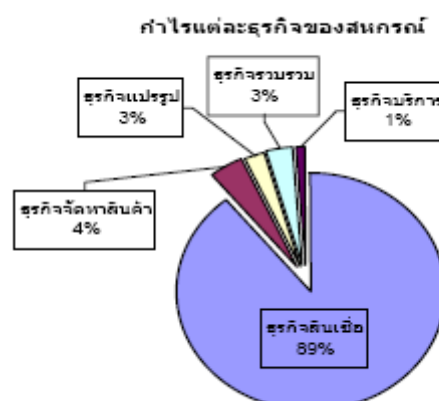
ธุรกิจสหกรณ์	ปี 2550 (ล้านบาท)	ปี 2549 (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม/ลด (%)
รับฝากเงิน	258,724	200,568	29.00
ให้เงินกู้ยืม	628,492	620,217	1.33
จัดหาสินค้ามาจำหน่าย	46,954	40,784	15.13
รวบรวมผลผลิต	53,304	49,642	7.38
แปรรูป	16,686	156	10,596.15
ให้บริการอื่น	963	933	3.22
รวมทั้งสิ้น	1,005,123	912,300	10.17
อัตราส่วน (เท่า)			
* การให้เงินกู้ยืมต่อการรับฝากเงิน	2.43	3.09	-0.66
* การจัดหาสินค้าต่อการรวบรวมพืชผลผลิต	0.88	0.82	0.06

แผนภาพ 6.5 เปรียบเทียบธุรกิจของสหกรณ์ ปี 2550 และปี 2549

ผลการประกอบธุรกิจของสหกรณ์

มีกำไรทุกธุรกิจ โดยร้อยละ 89.07 เป็นผลกำไรจากธุรกิจสินเชื่อมากที่สุด ซึ่งโดยรวมธุรกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกด้าน ทั้งนี้ สมาชิกจะให้ความสำคัญกับ 2 ธุรกิจ คือ ธุรกิจให้เงินกู้ยืม และธุรกิจรับฝากเงิน ก่อนข้างมากร้อยละ 88.27 ของธุรกิจทั้งหมด รายละเอียดของธุรกิจมีดังนี้

ธุรกิจรับฝากเงิน ตลอดปี 2550 มีการรับฝากเงินรวมทั้งสิ้น 258,724 ล้านบาท เฉลี่ย 21,560 ล้านบาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 25.74 ของปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นร้อยละ 29 เมื่อเทียบกับปี 2549 โดยแบ่งเป็นรับฝากเงินของสมาชิก 243,130 ล้านบาท หรือร้อยละ 93.97 และรับฝากเงินสหกรณ์และอื่น ๆ 15,594 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.03 โดยรับฝากประเภท ออมทรัพย์มากที่สุด

ธุรกิจให้เงินกู้ยืม (สินเชื่อ) ตลอดปี 2550 ให้สินเชื่อรวมทั้งสิ้น 628,492 ล้านบาท เฉลี่ย 52,374 ล้านบาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 62.53 ของปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.33 เมื่อเทียบกับปี 2549 แยกเป็นให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก 598,254 ล้านบาท หรือร้อยละ 95.19 และให้เงินกู้ยืมแก่สหกรณ์ 30,238 ล้านบาท หรือร้อยละ 4.81 โดยส่วนใหญ่ให้กู้ยืมระยะยาว (>5ปี) มากที่สุดรองลงมา ระยะสั้น (1 ปี) และระยะปานกลาง (3-5 ปี) ตามลำดับ ธุรกิจมีกำไรร้อยละ 89.07 ของผลกำไรทั้งสิ้น

ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ปี 2550 มีปริมาณการจัดหาสินค้าอุปโภค/บริโภคมาจำหน่ายรวมทั้งสิ้น 46,954 ล้านบาท เฉลี่ย 3,913 ล้านบาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 4.67 ของปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.13 สินค้าที่จัดหามาจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นน้ำมันเชื้อเพลิงมากที่สุด รองลงมาเป็นสินค้าเพื่อการเกษตร (ปุ๋ย ยา พันธุ์ และวัสดุการเกษตรฯ) และสินค้าทั่วไป ธุรกิจมีกำไรร้อยละ 4.23 ของผลกำไรทั้งสิ้น

ธุรกิจรวบรวมพืชผลผลิตเพื่อจำหน่าย ปี 2550 มีปริมาณการรวบรวมพืชผลผลิตทั้งสิ้น 53,304 ล้านบาท เฉลี่ย 4,442 ล้านบาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ของปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2549 ร้อยละ 7.38 โดยส่วนใหญ่รวบรวมผลผลิตยางพารามากที่สุด รองลงมาข้าวเปลือกถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และถั่วเขียวเลาะเปลือก ธุรกิจมีกำไรร้อยละ 2.53 ของผลกำไรทั้งสิ้น

ธุรกิจแปรรูป ปี 2550 มีปริมาณการแปรรูปสินค้ารวมทั้งสิ้น 16,686 ล้านบาท เฉลี่ย 1,390 ล้านบาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 1.66 ของปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น โดยส่วนใหญ่แปรรูปน้ำมันดิบมากที่สุดรองลงมาข้าวเปลือก อาหารสัตว์ ธุรกิจมีกำไรร้อยละ 3.02 ของผลกำไรทั้งสิ้น

ธุรกิจให้บริการอื่น ปี 2550 การให้บริการด้านอื่น ๆ แก่สมาชิกรวมทั้งสิ้น 963 ล้านบาท เฉลี่ย 802 ล้านบาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของปริมาณธุรกิจรวมทั้งสิ้น เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.22 เมื่อเทียบกับปีก่อน ธุรกิจมีกำไรร้อยละ 1.14 ของผลกำไรทั้งสิ้น

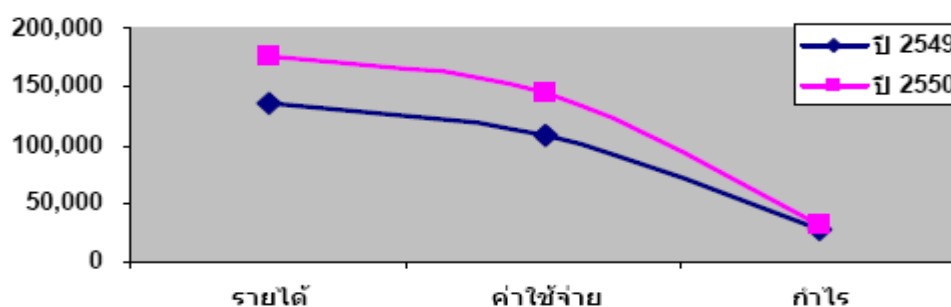
ภาวะหนี้ และการออมเงินของสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศมีหนี้สินรวมทั้งสิ้น 729,976 ล้านบาท เฉลี่ย 69,004 บาท ต่อคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.01 เมื่อเทียบกับปี 2549 โดยมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 16,613 บาท เพิ่มขึ้น ร้อยละ 26.50 และรายจ่ายเฉลี่ยเดือนละ 13,698 บาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.97 ส่วนเงินออมของ สมาชิกสหกรณ์ ทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 628,234 ล้านบาท เฉลี่ย 59,386 บาทต่อคน เพิ่มขึ้น เช่นกันหรือร้อยละ 7.93 เมื่อเทียบกับปี 2549 หากเปรียบเทียบระหว่างหนี้กับเงินออมของสมาชิก พบว่า สมาชิกมีหนี้มากกว่าเงินออม 1.16 เท่า ลดลงร้อยละ 0.02 เมื่อเทียบกับปี 2549 โดยหนี้เงิน กู้ยืมของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนี้ระยะยาวเกินกว่า 1 ปี ส่วนเงินออมของสมาชิก แยกเป็นเงินฝาก ระยะฝากสั้นไม่เกิน 1 ปี ร้อยละ 38.59 และเงินหุ้นสมสะสมเป็นระยะยาว ถอนได้เมื่อลาออก ร้อยละ 61.41 ดังนี้

ตาราง 6.15 หนี้สินและการออมของสมาชิกสหกรณ์

รายการ	ปี 2550 (ล้านบาท)	ปี 2549 (ล้านบาท)	อัตราเพิ่ม/ลด (%)
หนี้สิน	729,976	670,110	8.93
เงินออม			
- หุ้นสะสม	385,785	344,511	11.98
- เงินฝาก	242,449	221,921	9.25
รวมเงินออมทั้งสิ้น	628,234	566,432	10.91
อัตราส่วน			
หนี้สินต่อเงินออม (เท่า)	1.16	1.18	-0.02
หนี้เฉลี่ยต่อคน (บาท)	69,004	65,092	6.01
เงินออมเฉลี่ยต่อคน(บาท)	59,386	53,544	10.91
รายได้เฉลี่ยต่อคน (บาท)	16,613	13,133	26.50
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน(บาท)	13,698	10,539	29.97

ผลการดำเนินงานของสหกรณ์

2) องค์การการเงินชุมชน

การที่คนกลุ่มใหญ่ของประเทศไม่มีเงินทุนของตนเอง ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เนื่องจากมีอาชีพที่รายได้ไม่แน่นอน ขาดหลักทรัพย์ค้ำประกันในการขอสินเชื่อ รวมทั้งขั้นตอนการเข้าถึงบริการยุ่งยากซับซ้อน ทำให้ต้องพึ่งแหล่งเงินกู้นอกระบบซึ่งอัตราดอกเบี้ยสูง ชุมชนหลายแห่งจึงได้จัดตั้งกองทุน/กลุ่มออมทรัพย์ของตนเองขึ้นมา เพื่อเป็น “ทำนบ” กันเงินของชุมชนไว้ภายในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่สมาชิกได้มาออม/กู้ยืมไปใช้ประโยชน์

จากจุดเริ่มต้นของกลุ่มออมทรัพย์ที่ช่วยให้สมาชิกได้มีการออมร่วมกัน และมีแหล่งเงินกู้ยืมภายในชุมชน ได้นำไปสู่การพัฒนาของชุมชนในด้านอื่นๆ ติดตามมามากมาย อีกทั้งกลุ่มออมทรัพย์เป็นเครื่องมือสำคัญในการ “รวมคน รวมเงิน รวมคิด” ทำให้คนในชุมชนได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการมีเงินทุนของชุมชนเอง ยังทำให้ชุมชนสามารถคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง กิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการบริหารจัดการ โดยเริ่มจากกิจกรรมออมทรัพย์ได้ขยายไปสู่การพัฒนาต่าง ๆ เช่น การพัฒนาอาชีพรายได้/ธุรกิจชุมชน สวัสดิการชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือได้ว่ากลุ่มออมทรัพย์หรือองค์การการเงินชุมชนเป็นฐานกองทุนการพัฒนาเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน

กลุ่มออมทรัพย์ หรือที่เรียกรวม ๆ ว่า “องค์การการเงินชุมชน” เกิดขึ้นมาตั้งแต่ปี 2508 ที่เกิดจากการรวมตัวกันของชุมชนหรือโดยการริเริ่มของผู้นำชุมชน องค์การการเงินรูปแบบต่าง ๆ ของชุมชนได้ขยายตัวเร็วขึ้น เช่น ในชุมชนเมือง กทม. ได้เกิดกลุ่มออมทรัพย์ต่างๆ และในชนบทได้เกิดธนาคารข้าว กลุ่มสมุนไพร กลุ่มอาชีพ และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เป็นต้น

ปัจจุบัน มีองค์การการเงินระดับฐานรากแบบพึ่งตนเองประมาณ 48,774 กลุ่ม สมาชิกประมาณ 9,043,869 คน เงินออมรวมประมาณ 13,126 ล้านบาท (ข้อมูล ณ มกราคม 2550) สรุปได้ดังนี้

- กลุ่มธุรกิจชุมชนและอาชีพ 16,276 องค์การ สมาชิกรวม 1.25 ล้านราย มีเงินออมรวม 831 ล้านบาท
- กลุ่มวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น 1,671 องค์การ สมาชิกรวม 84,143 ราย มีเงินออมรวม 164 ล้านบาท

- กลุ่มสวัสดิการ 3,843 องค์กร สมาชิกรวม 990,554 ราย มีเงินออมรวม 141 ล้านบาท
- กลุ่มสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร 2,627 องค์กร สมาชิกรวม 165,973 ราย มีเงินออมรวม 253 ล้านบาท
- กลุ่มองค์กรการเงิน 23,661 องค์กร สมาชิกประมาณ 6.5 ล้านราย มีเงินออมประมาณ 11,914 ล้านบาท
- กลุ่มอื่น ๆ จำนวน 696 องค์กร สมาชิก 84,068 คน มีเงินออมประมาณ 22.49 ล้านบาท

3) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งมีอยู่ประมาณ 80,000 กองทุน ๆ ละ 1 ล้านบาท และข้อมูล ณ สิ้นปี 2550 กองทุนหมู่บ้าน นอกจากจะเป็นแหล่งเงินกู้ให้กับประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแล้วยังเป็นแหล่งออมของประชาชนด้วย โดยขณะนี้เงินออมของภาคประชาชนอยู่ในกองทุนหมู่บ้านจำนวนกว่า 30,000 ล้านบาท

4) สถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ

แหล่งออมและแหล่งสินเชื่อที่มีบทบาทสำคัญของประชาชนระดับฐานรากอีกแหล่งหนึ่ง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และธนาคารออมสิน โดยมียอดเงินฝากและยอดสินเชื่อรวมกันอยู่ที่ 1,157,946 ล้านบาท และ 919,638 ล้านบาท ตามลำดับ โดย ธกส. มียอดเงินฝากจำนวน 514,000 ล้านบาท และยอดสินเชื่อจำนวน 450,000 ล้านบาท สำหรับธนาคารออมสินมียอดเงินฝากจำนวน 643,946 ล้านบาท และยอดสินเชื่อจำนวน 469,638 ล้านบาท ซึ่งลูกค้าของ ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร และมีจำนวนประมาณ 4 ล้านครัวเรือน ในขณะที่ลูกค้าของธนาคารออมสินส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย

6.5 ระบบการเงินเศรษฐกิจฐานรากมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

หากพิจารณาสถานะทางการเงินของสถาบันการเงินและองค์กรการเงินของเศรษฐกิจฐานรากโดยรวมแล้วจะเห็นว่ามีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยสหกรณ์ในภาพรวมทั้งประเทศ ปี 2550 พบว่า มียอดสินทรัพย์ รวมทั้งสิ้น 895,214 ล้านบาท ทุนของสหกรณ์ 470,613 ล้านบาท มีหนี้ภายนอกเพียง 151,584 ล้านบาท และมูลค่าธุรกิจในรอบปี 1,005,123 ล้านบาท ส่งผลให้การดำเนินงานมีกำไรทั้งสิ้น 30,837 ล้านบาท ดังนั้น จึงถือว่าสถานะทางการเงินปี 2550

ยังมีสภาพที่คล่องตัวไม่น่าเป็นห่วง ประกอบกับดัชนีชี้วัดทางการเงินส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่เพิ่มขึ้น ดังนี้

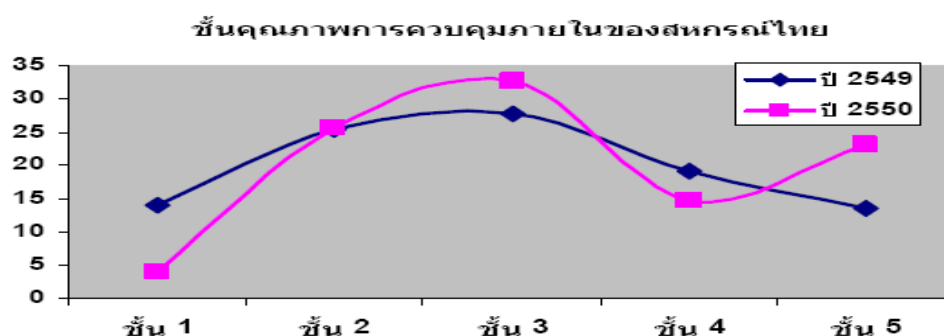
ตาราง 6.16 เปรียบเทียบอัตราส่วนทางการเงิน ปี 2550 และปี2549

รายการ	ปี 2550	ปี 2549	อัตราเพิ่ม/ลด
อัตราเงินทุนหมุนเวียน (เท่า)	0.70	0.64	0.06
อัตราทุนสำรองต่อสินทรัพย์ (เท่า)	0.05	0.05	0.00
อัตราหนี้สินต่อทุน (เท่า)	0.90	0.96	-0.06
อัตราหมุนของสินทรัพย์ (รอบ)	0.20	0.17	0.03
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (%)	3.59	3.51	0.08
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (%)	6.92	6.89	0.03
อัตรากำไรสุทธิ (%)	18.30	20.63	-2.33
อัตราหนี้ค้างชำระ (%)	3.79	28.79	-25.00
หนี้เฉลี่ยต่อคน (บาท)	69,004	61,472	7,532
เงินออมเฉลี่ยต่อคน (บาท)	59,386	56,105	3,281

ผลประเมินคุณภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์โดยรวม ปี 2550 พบว่า สหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาตรฐานชั้น 3 (พอใช้) ร้อยละ 32.64 อยู่ระดับชั้น 1-2 (ดี-ดีมาก) ร้อยละ 29.64 และอีกร้อยละ 37.71 อยู่ต่ำกว่ามาตรฐาน ชั้น 4-5 (ควรปรับปรุงและต้องแก้ไข) ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า จำนวนสหกรณ์ที่มีการควบคุมภายในชั้น 1 (ดีมาก) มีจำนวนลดลงร้อยละ 10.00 ชั้น 2 (ดี) เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.24 ชั้น 3 (พอใช้) เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.78 ชั้น 4 (ควรปรับปรุง) ลดลงร้อยละ 4.51 และชั้น 5 (ต้องแก้ไข) กลับเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.46 ตามลำดับ

ตาราง 6.17 การจัดลำดับคุณภาพของสหกรณ์

ชั้นคุณภาพ	ปี 2550 (%)	ปี 2549 (%)	อัตราเพิ่ม/ลด (%)
ชั้น 1 = ดีมาก	4.01	14.01	-10.00
ชั้น 2 = ดี	25.63	25.39	0.24
ชั้น 3 = พอใช้	32.64	27.86	4.78
ชั้น 4 = ควรปรับปรุง	14.66	19.17	-4.51
ชั้น 5 = ต้องแก้ไข	23.05	13.59	9.46

ทั้งนี้ ยังมีสหกรณ์หลายแห่งไม่มีการจัดจ้างเจ้าหน้าที่บัญชี จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารองค์กร และขาดข้อมูลเพื่อการบริหารงานที่ถูกต้องครบถ้วนและทันเวลา เพื่อประกอบ การตัดสินใจกำหนดนโยบายและแผนงาน รวมถึงควรต้องปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการควบคุมภายในระดับที่อยู่ต่ำกว่ามาตรฐานก่อนที่จะมีปัญหามากขึ้นจนไม่อาจแก้ไขได้อันจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจสหกรณ์ในอนาคต

ปี 2550 เติบโตกับปัจจัยเสี่ยงจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นปีที่ 3 อาทิ เงินบาทแข็งค่า ราคาน้ำมัน ราคาสินค้าโดยเฉพาะกลุ่มอาหารที่ปรับตัวสูงขึ้น และปัญหาสินเชื่อสหกรณ์ที่ด้อยคุณภาพ (ซบพัว) ของสหกรณ์ประเทศคู่ค้า กระทบเศรษฐกิจไทยและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของสหกรณ์ไทย ทั้งการลงทุน การบริโภค และการส่งออก ขำระหนี้ของสมาชิก แต่ธุรกิจสหกรณ์ยังสามารถฝ่าวิกฤติและดำเนินงานไปได้โดยมีผลกำไรในภาพรวม

สำหรับเศรษฐกิจปี 2551 ยังเปราะบาง มีปัจจัยลบที่มีผลกระทบเศรษฐกิจไทย 3 เรื่องใหญ่ คือ การเมือง เงินบาทแข็งค่า และราคาน้ำมัน ผนวกปัญหาหนี้สินที่ด้อยคุณภาพ (ซบพัว) ของสหกรณ์ ประเทศคู่ค้า แต่เชื่อว่าผลกระทบจากปัญหาดังกล่าวจะกระทบธุรกิจสหกรณ์ น้อยกว่าธุรกิจทั่วไป อย่างไรก็ดีตามหากสหกรณ์มีมาตรการที่เหมาะสมไว้รองรับปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เชื่อว่าแนวโน้มเศรษฐกิจสหกรณ์ในปี 2551 จะสามารถเดินหน้าต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

โดยคาดว่ามูลค่าธุรกิจสหกรณ์ไทยจะเติบโตเพิ่มขึ้นถึง 1.2 ล้านล้านบาท และมีทุนดำเนินงาน หรือ ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นถึง 1 ล้านล้านบาท รวมถึงทุนของสหกรณ์ที่เพิ่มขึ้นกว่า 5 แสนล้านบาท ในปี 2551

สำหรับ ธกส. และธนาคารออมสินก็มีผลการดำเนินงานที่ดี มีกำไรเพิ่มขึ้นมาโดยตลอด ในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมา อีกทั้งธนาคารทั้งสอง มีกลไกและเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ประกอบกับมีกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแลที่เทียบเคียงกับธนาคารพาณิชย์ และในการดำเนินการของ ธกส. และธนาคารออมสิน นับได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจฐานราก เนื่องจากเป็นแหล่งออมและแหล่งทุนที่สำคัญของประชาชนระดับฐานราก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อยนอกจากนี้ ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 รัฐบาลใช้ ธกส. และธนาคารออมสิน เป็นเครื่องมือในการบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเศรษฐกิจฐานราก และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในระดับฐานรากด้วย

อย่างไรก็ดี สำหรับองค์กรการเงินชุมชน การบริหารจัดการยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุง เนื่องจากความหลากหลายของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพื้นฐานของการจัดตั้งที่ไม่อยู่ในกรอบของการกำกับดูแลของหน่วยงานใด ซึ่งหากองค์กรการเงินเหล่านั้นมีปัญหาย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชาชนผู้มีรายได้น้อย

6.6 โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนกับเศรษฐกิจฐานราก

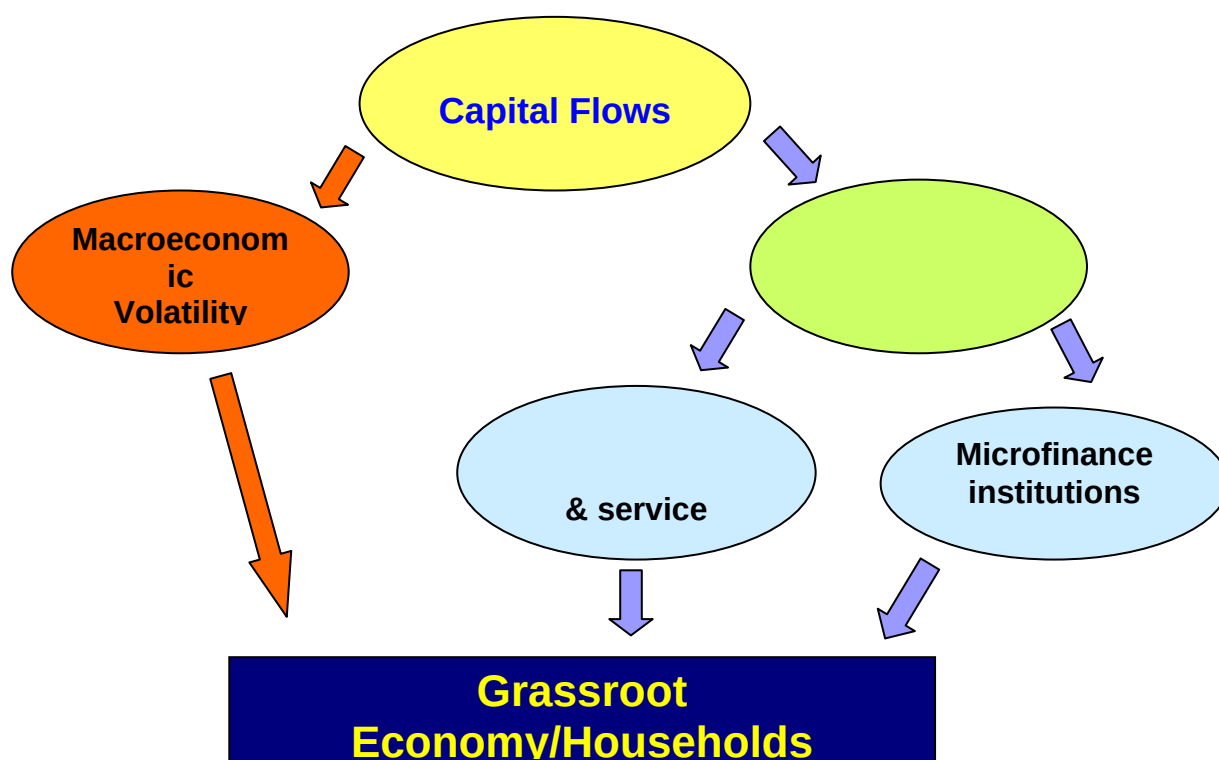
เป็นที่ชัดเจนว่า เมื่อระบบเศรษฐกิจของประเทศประสบวิกฤต เศรษฐกิจฐานรากก็ย่อมจะได้รับผลกระทบด้วย แต่เนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจอาจเป็นผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย อาทิ การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เช่น ราคาน้ำมัน ราคา community อื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ย หรืออัตราแลกเปลี่ยนที่รุนแรง รวมทั้งปัญหาเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าหลัก เป็นต้น ซึ่งปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์และผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศและเศรษฐกิจฐานราก นั่นคือ โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน เนื่องจากการไหลเข้าหรือไหลออกของเงินทุนจะมีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือ การไหลเข้ามาของเงินทุนเพื่อลงทุนใน real sector ย่อมก่อให้เกิดการจ้างงาน ไม่ว่าจะเป็น skills และ unskills labor ก็ตาม ย่อมจะนำมาซึ่งรายได้ต่อประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงระดับฐานราก ในขณะที่เกี่ยวกับการไหลออกของเงินทุนหรือการย้ายฐานการผลิตย่อมจะส่งผลกระทบต่อรายได้ของแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับฐานราก เนื่องจากระดับความรู้และฝีมืออยู่ในระดับต่ำ

จึงไม่สามารถที่จะหาแหล่งงานทดแทนได้ในเวลาอันรวดเร็ว

ในขณะที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนเงินของเงินทุนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ก็ย่อมจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจฐานรากได้เช่นกัน เนื่องจากสถาบันการเงินและการเงินระดับฐานรากยังมีความเชื่อมโยงกับตลาดเงิน ดังนั้น เมื่ออัตราดอกเบี้ย หรือต้นทุนเงินต่างชาติ เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ต้นทุนเงินในประเทศของสถาบันการเงินกลุ่มต่างๆเพิ่มตามไปด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่สถาบันการเงินและองค์กรการเงินระดับฐานรากมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีเงินทุนส่วนเกินก็สามารถนำเงินทุนส่วนเกินนี้ไปหาประโยชน์ หรือเป็นการกระจายความเสี่ยงให้กับตนเองได้ด้วย

แผนภาพ 6.6 ช่องทางการไหลเข้าของเงินทุนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อเศรษฐกิจฐานราก

บทที่ 7

ความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน และแนวทางรองรับของเศรษฐกิจฐานราก

7.1 ความท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อเศรษฐกิจฐานราก

ความท้าทายของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมีมากต่อเศรษฐกิจประเทศตลอดจนต่อเศรษฐกิจฐานราก จากการวิเคราะห์³⁵ พบว่า เงินทุนโลกมีแนวโน้มขยายตัวอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง โดยความท้าทายสำคัญคือ ทำอย่างไรจึงจะสร้างประโยชน์ต่อประเทศจากสถานการณ์ดังกล่าวและในขณะเดียวกันทำอย่างไรในการจัดการผลกระทบทางลบอย่างเหมาะสม

ในการวิเคราะห์เชิงรวม³⁶ พบว่าประเทศไทยสร้างประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนได้ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับหลายประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในตราสารทางการเงินจากต่างประเทศ ในขณะเดียวกันมีการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในต่างประเทศที่ต่ำ ทั้งนี้สาเหตุหนึ่งมาจากการขาดความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนนโยบายและจัดทำแผนในอดีต ซึ่งการจัดทำแผนนี้ต้องมีการวิเคราะห์ว่าควรสร้างประโยชน์จากสถานการณ์ต่าง ๆ อาทิ การที่ประเทศไทยอยู่ในภูมิภาคเอเชียที่เศรษฐกิจของกลุ่มขยายตัวสูงที่สุดในโลก ในขณะเดียวกันต้องเตรียมตัวรองรับปัญหาเศรษฐกิจและความผันผวนของตลาดการเงินโลก ตลอดจนเรื่อง Sovereign Wealth Funds (SWF) และ Hedge Funds ที่ทวีบทบาทสำคัญในเวทีโลก

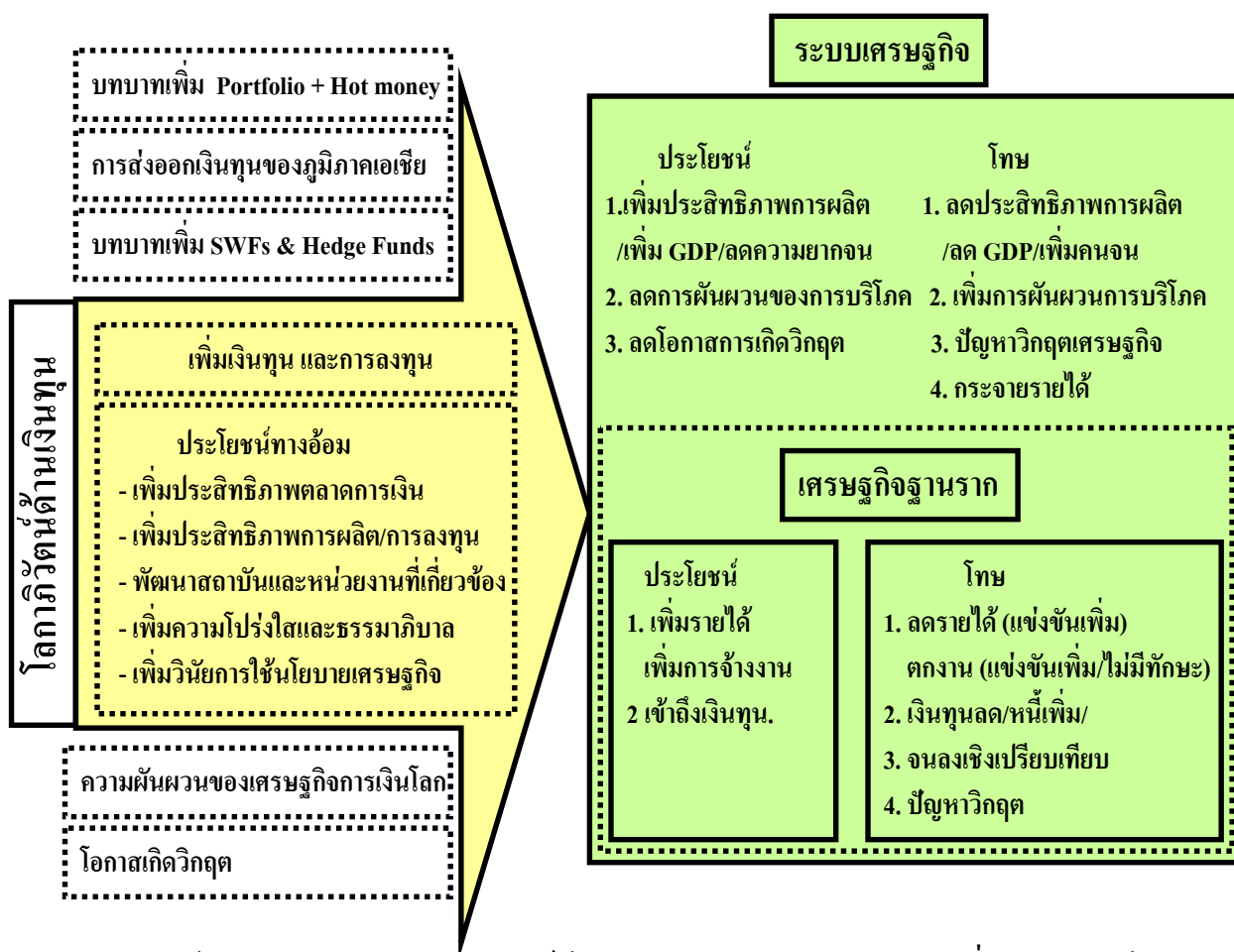
การดำเนินนโยบายที่เหมาะสมช่วยสร้างประโยชน์จากเงินทุนโลก โดยเพิ่มการลงทุนและเงินทุนสำหรับประเทศ และประโยชน์ทางอ้อมคือการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพตลาดการเงิน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัวและมีการจ้างงานเพิ่ม ซึ่งท้ายที่สุดย่อมส่งผลดีต่อเศรษฐกิจฐานรากในด้านของรายได้และการจ้างงาน แต่หากมีการดำเนินนโยบายและบริหารจัดการที่ไม่ดีย่อมลดประโยชน์จากเงินทุนโลก รวมทั้งประโยชน์ต่อเศรษฐกิจฐานรากเช่นกัน ตามแผนภาพ 7.1

³⁵ รายละเอียดในบทที่ 4

³⁶ รายละเอียดในบทที่ 5

การดำเนินนโยบายในการจัดการผลกระทบทางลบ มีความสำคัญกับเศรษฐกิจฐานราก เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าเศรษฐกิจฐานรากมีความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่ำจากเงินทุนและเงินออมต่ำ ตลอดจนความรู้ความสามารถ และมักได้รับผลกระทบในสัดส่วนที่สูงเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

แผนภาพ 7.1 โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน และเศรษฐกิจฐานราก

ความท้าทายของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน ต่อเศรษฐกิจฐานรากที่สำคัญมี 4 ด้าน³⁷ ดังนี้

³⁷ ประยุกต์จาก Nissanke and Thorbecke (2006) อ้างถึงในบทที่ 2 ในทางทฤษฎีเงินทุนโลกกระทบอัตราแลกเปลี่ยนและราคาสินค้า แต่จากทดสอบในจากแบบจำลองพบว่าสำหรับประเทศไทย ผลกระทบต่ออัตราแลกเปลี่ยนและราคาสินค้ามีไม่มาก

(1) ด้านรายได้และการจ้างงาน : ควรทำอย่างไรเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้และสร้างงานต่อเศรษฐกิจฐานราก ในขณะที่ป้องกันและจำกัดผลกระทบด้านลบ ?

เงินทุนโลกมีส่วนช่วยสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจ จากการเพิ่มระดับการลงทุน ตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพตลาดการเงิน และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ซึ่งเป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งเศรษฐกิจฐานราก จากการจ้างงานและรายได้ที่เพิ่มขึ้น

จากการวิเคราะห์โดยใช้ CGE Capital Flow Model พบว่า เศรษฐกิจฐานรากได้ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ร้อยละ 6.7 ต่อปี³⁸ ในขณะที่กลุ่มรายได้สูงสุด 20% ได้ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ร้อยละ 11.3 ต่อปี โดยภาคที่ได้รับประโยชน์สูงคือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคขนส่งสื่อสารและภาคก่อสร้าง โดยภาคที่ได้ประโยชน์น้อยคือ ภาคเกษตรกรรม

อย่างไรก็ตาม การแข่งขันที่สูงขึ้น จากการลงทุนของต่างชาติ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนวิธีการทำธุรกิจและการผลิต โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของผลผลิตในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ตลอดจนกระทบผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพต่ำและแรงงานที่ไม่มีฝีมือ จะได้รับผลกระทบทางลบ อาทิ รายได้ลดลง หรือถูกเลิกจ้าง สำหรับการประเมินผลกระทบกลุ่มผู้มีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ตลอดจนการเลิกจ้างงานนั้น ทำได้ยากเนื่องการขาดข้อมูล

นอกจากนี้ การลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะการย้ายฐานการผลิต เพื่อลดต้นทุน ส่งผลให้การจ้างงานและรายได้ของประชาชนบางกลุ่มในประเทศลดลง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันจากข้อมูลการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศที่ต่ำ บ่งชี้ว่าประเทศไทยยังประสบปัญหานี้ไม่มากนัก

(2) ด้านการกระจายรายได้ : ควรทำอย่างไรเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมมากขึ้น ?

เงินทุนโลกมีส่วนช่วยสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจ ช่วยสร้างงานและเพิ่มรายได้ อย่างไรก็ตาม การเพิ่มของการจ้างงานและรายได้นี้ เป็นไปอย่างไม่เท่าเทียมกัน โดยกลุ่มที่มีทุนและมีความรู้สูงกว่ามักได้รับประโยชน์ในสัดส่วนที่สูงกว่า ส่งผลให้การกระจายรายได้ของประเทศแย่ลง

³⁸. รายละเอียดการวิเคราะห์ในบทที่ 3

จากการวิเคราะห์โดยใช้ CGE Capital Flow Model³⁹ พบว่า กลุ่มที่รวยที่สุด 20% ได้ประโยชน์โดยเฉลี่ยมากกว่า 25 เท่า เมื่อเทียบกับกลุ่มที่จนที่สุด 20% หรือกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งส่งผลทางลบต่อการกระจายรายได้ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบนี้ไม่สูงนัก จากผลการประเมินสำหรับระยะเวลา 10 ปี พบว่า สัดส่วนรายได้กลุ่มที่รวยที่สุดต่อกลุ่มที่จนที่สุดเพิ่มขึ้นจาก 14.7 ในปีฐาน (ใช้ปี 2549 ที่ เป็นข้อมูลล่าสุด) เป็น 15.1 ใน 10 ปีข้างหน้า

(3) ด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในต่างประเทศ :
ควรทำอย่างไรเพื่อเพิ่มการเข้าถึงเงินทุนของเศรษฐกิจฐานราก และสามารถใช้ประโยชน์จากการลงทุนในต่างประเทศ ?

กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนส่งผลให้ตลาดการเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีเงินทุนมากขึ้น อย่างไรก็ตามประโยชน์มักตกกับบริษัทขนาดใหญ่ และกลุ่มผู้ส่งออก รายใหญ่ ในขณะที่มีแนวโน้มทำให้บริษัทขนาดย่อมได้รับทุนลดลง และโดยเฉพาะเมื่อเกิดการลดลงของเงินทุนอย่างฉับพลัน เงินทุนสำหรับบริษัทขนาดย่อม ตลอดจนกลุ่มผู้มีรายได้น้อยจะลดลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่บริษัทขนาดใหญ่ และกลุ่มผู้ส่งออก รายใหญ่ยังมีการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อยู่

สำหรับการลงทุนในต่างประเทศ เศรษฐกิจฐานรากตลอดจนองค์กรการเงินระดับฐานรากมีโอกาสนำไปใช้ประโยชน์น้อย ทั้งจากขาดความรู้และความพร้อมในการลงทุน ในขณะที่บริษัทขนาดใหญ่ และกลุ่มผู้ส่งออก รายใหญ่มีการใช้โอกาสมากกว่า

(4) ด้านการเกิดความผันผวนและวิกฤตเศรษฐกิจ : ควรทำอย่างไรเพื่อป้องกันและลดผลกระทบของปัญหาความผันผวนและวิกฤตเศรษฐกิจ ?

ผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจมักส่งผลกระทบต่อผู้มีรายได้น้อยในสัดส่วนที่สูง เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีระดับการออมต่ำ มีทรัพย์สินน้อย หรือมีหนี้สินในสัดส่วนที่สูง ดังเช่นกรณีของวิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในปี 2540 ที่ส่งผลให้เกิดคนยากจนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากจำนวนผู้ยากจน 6.8 ล้านคนในปี 2539 เป็น 9.9 ล้านคนในปี 2541 เพิ่มขึ้นกว่า 3.3 ล้านคน หรือกว่าร้อยละ 48 ทั้งที่สาเหตุของการเกิดวิกฤตไม่ได้เกิดจากเศรษฐกิจฐานราก

ในทำนองเดียวกันหากกระแสเงินทุนโลกสร้างความผันผวนกับเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจฐานรากสูง เช่น ในช่วงที่เศรษฐกิจดี จะส่งเสริมให้มีการบริโภคในระดับสูง

³⁹ รายละเอียดในบทที่ 3

การบริโภคในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอื่น⁴⁰

7.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของเศรษฐกิจฐานราก

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามของเศรษฐกิจฐานรากเป็นเครื่องมือสำคัญประกอบการจัดทำแนวทางรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนของเศรษฐกิจฐานราก

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานราก การวิเคราะห์สถานะและแนวโน้มที่สำคัญของโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและเศรษฐกิจฐานราก การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้รู้ สามารถสรุปจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของเศรษฐกิจฐานราก (SWOT Analysis) ดังนี้

7.2.1. จุดแข็ง (Strengths)

(1) การมีเครือข่ายและการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(2) องค์การการเงินระดับฐานรากนับวันจะมีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินธุรกรรมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยแบ่งเป็นแหล่งการออมและแหล่งทุนให้กับชุมชน รวมทั้งเป็นแหล่งความร่วมมือภายในชุมชน

(3) ภาคการเกษตรยังคงเป็นภาคการผลิตและการจ้างงานที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจฐานราก และระบบเศรษฐกิจ

7.2.2 จุดอ่อน (Weaknesses)

(1) การมีระดับความสามารถในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่ำ เนื่องจากมีข้อจำกัดของแรงงาน ทั้งในด้านความรู้และทักษะ ตลอดจนมีทรัพย์สินและการออมต่ำ รวมทั้งมีสัดส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สินสูง

(2) การมีระดับความสามารถในการแข่งขันต่ำ ทั้งจากความรู้ความสามารถและระดับทุนยากที่จะแข่งขันกับกระแสเงินทุนจากภายนอกที่มีทุนสูง มีเทคโนโลยีและการบริหารจัดการที่ด้อยกว่า

(3) การมีการเชื่อมโยงกับการลงทุนจากต่างประเทศต่ำทำให้ได้รับประโยชน์น้อย เนื่องจากเงินลงทุนจากต่างประเทศมักอยู่ในภาคอุตสาหกรรม และในภาคการส่งออก

⁴⁰ เรียกว่าการผันผวนของการบริโภค

(4) ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรการเงินระดับฐานรากจำนวนมากยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำและต้องได้รับการพัฒนาโดยเร่งด่วน มีความสามารถในการสร้างประโยชน์จากตลาดทุนโลกและการลงทุนในต่างประเทศได้น้อย

7.2.3 โอกาส (Opportunities)

(1) การลงทุนของต่างประเทศโดยเฉพาะการลงทุนโดยตรงช่วยเพิ่มรายได้ การจ้างงานและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเศรษฐกิจฐานราก อย่างไรก็ตามเงินทุนโลกมีการเคลื่อนย้ายรวดเร็วขึ้น และมีแนวโน้มเป็นเงินลงทุนในตราสารทางการเงินซึ่งสร้างประโยชน์น้อยต่อเศรษฐกิจฐานราก

(2) เงินทุนมากขึ้น ช่วยเพิ่มการเข้าถึงเงินทุนของผู้มีรายได้น้อย ผ่านสถาบันการเงิน องค์กรการเงินชุมชน และแหล่งทุนในชุมชนที่ได้รับเงินทุนมากขึ้น

(3) ภาครัฐให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะการดำเนินงานผ่านสถาบันการเงินของรัฐ

(4) การมีโอกาสนำเงินทุนส่วนเกินไปแสวงหาผลประโยชน์ในตลาดภายนอกเพิ่มขึ้น

7.2.4 ภัยคุกคาม (Threats)

(1) วิกฤติทางเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยเศรษฐกิจฐานรากจะได้รับผลกระทบในระดับที่สูง

(2) เงินทุนและการลงทุนจากต่างประเทศมีส่วนในการยกระดับการแข่งขันในด้านต่างๆ สูงขึ้น มีการดำเนินธุรกิจและวิธีการผลิตรูปแบบใหม่ ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่ไม่มีความสามารถในการปรับตัว และผู้ที่ไม่มีความรู้ความชำนาญที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ได้รับผลกระทบในทางลบในระดับที่สูง โดยเฉพาะเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ

(3) ความผันผวน หรือการเพิ่มขึ้นของรายได้เป็นครั้งคราวส่งผลสูงต่อเศรษฐกิจฐานราก จากการใช้จ่ายเกินควรหรือกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่าย ขณะที่รายได้เพิ่มขึ้นและคาดว่าจะมีรายได้สูงต่อเนื่อง และหากเงินทุนโลกสร้างปัญหาให้เศรษฐกิจชะลอตัว กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากมักมีปัญหาการบริหารเงินใช้จ่าย ในขณะเดียวกัน สินเชื่อสำหรับเศรษฐกิจฐานรากมีลดลงในสัดส่วนที่สูงกว่าสินเชื่อของกลุ่มอื่น ๆ

(4) การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐยังขาดความต่อเนื่อง มีความซ้ำซ้อน และไม่มีทิศทางที่ชัดเจน

7.3 แนวทางรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก

จากการวิเคราะห์แนวโน้ม กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน ความสัมพันธ์ของ โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและประเทศไทย แนวโน้มเศรษฐกิจฐานราก และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม จากโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนของเศรษฐกิจ ฐานราก จึงเสนอวัตถุประสงค์ แนวทางและมาตรการเพื่อรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน ของเศรษฐกิจฐานราก⁴¹ ดังนี้

7.3.1 วัตถุประสงค์

- (1) เพิ่มประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก
- (2) ป้องกันและลดผลกระทบทางลบจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน สำหรับเศรษฐกิจฐานราก

7.3.2 แนวทาง

แนวทางที่ 1 : การพัฒนาคนและตลาดแรงงาน

แนวทางที่ 2 : การสร้างประโยชน์จากเงินทุนระหว่างประเทศผ่านสถาบันการเงิน ภาครัฐและสถาบันระดับฐานราก

แนวทางที่ 3 : การบูรณาการการทำงานของภาครัฐ/เอกชนทั้งในและต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

แนวทางที่ 4 : การสร้างสังคมสมดุล โดยมุ่งลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และช่องว่างระหว่างสังคมชนบทและสังคมเมือง

แนวทางที่ 5 : การสร้างกลไกป้องกันและลดผลกระทบทางลบสำหรับเศรษฐกิจ ฐานรากจากปัญหาความผันผวนและวิกฤตเศรษฐกิจ

⁴¹ ทั้งนี้แนวทางการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนได้มีการศึกษาใน เวทาค์ และคณะ(2550) และอยู่ระหว่างการ พัฒนาเป็นแผนรองรับระยะปานกลาง 5 ปี โดยคณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนรองรับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่าง ประเทศ ซึ่งแนวทางรองรับสำหรับเศรษฐกิจฐานรากที่จัดทำในการศึกษานี้ให้ความสำคัญเฉพาะในส่วนของเศรษฐกิจฐาน ราก ไม่ได้ครอบคลุมในหลายประเด็น อาทิ SWF ที่มีการพิจารณาในแผนของคณะกรรมการ

สำหรับรายละเอียดของแต่ละแนวทางมีดังนี้

แนวทางที่ 1. การพัฒนาคนและตลาดแรงงาน

เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากมีความสามารถในการรับประโยชน์ ในขณะเดียวกัน ลดภัยคุกคามและผลกระทบทางลบจากการแข่งขันที่สูงขึ้น จำเป็นต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถตลอดจนทัศนคติที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ในขณะเดียวกัน ต้องสร้างความยืดหยุ่นของตลาดแรงงาน เพื่อให้สามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงจาก สภาพแวดล้อมและโครงสร้างการผลิตที่เปลี่ยนไป นโยบายที่เป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนงานและการย้ายของแรงงานย่อมไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ และในหลายประเทศมีการใช้นโยบาย ค่าแรงขั้นต่ำเพื่อลดปัญหาเงินเฟ้อ รวมทั้งเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบในทางลบต่อเศรษฐกิจฐานราก จึงมีความจำเป็นในการศึกษา นโยบายค่าแรงขั้นต่ำอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ควรมีการดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ให้ความรู้และการศึกษาที่เหมาะสมโดยเน้นที่กลุ่มเศรษฐกิจฐานราก

1.2 สนับสนุนความรู้และทัศนคติการมองไปข้างหน้า รวมทั้งการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มเศรษฐกิจฐานราก

1.3 เพิ่มความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานตลอดจนการใช้นโยบายด้านค่าแรงขั้นต่ำที่เอื้อประโยชน์สำหรับเศรษฐกิจฐานราก

แนวทางที่ 2. การสร้างประโยชน์จากเงินทุนระหว่างประเทศผ่านสถาบันการเงินภาครัฐ และสถาบันการเงินระดับฐานราก

เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากได้รับประโยชน์และขณะเดียวกันลดผลกระทบทางลบจากการแข่งขันที่สูงขึ้น จำเป็นต้องเร่งพัฒนาสถาบันการเงินระดับฐานรากและสถาบันการเงินของรัฐที่เป็นจุดแข็งและเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมประโยชน์จากกระแสเงินทุนโลกสู่เศรษฐกิจฐานราก และช่วยลดผลกระทบจากการแข่งขันที่สูงขึ้น ถึงแม้ว่าภาครัฐจะให้ความสำคัญกับระบบสถาบันการเงินระดับฐานราก แต่ยังคงมีความจำเป็นในการเพิ่มบทบาทของสถาบันดังกล่าวในการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากดังนี้

2.1 เพิ่มความยืดหยุ่นด้านกฎระเบียบ และเร่งเพิ่มศักยภาพสำหรับสถาบันการเงินภาครัฐ ในการสร้างโอกาสจากเงินทุนระหว่างประเทศ

2.2 สร้างการตระหนักและเร่งเพิ่มศักยภาพสำหรับองค์กรการเงินระดับฐานราก ในการสร้างโอกาสจากเงินทุนระหว่างประเทศ

แนวทางที่ 3. การบูรณาการการทำงานของภาครัฐ/เอกชนทั้งในและต่างประเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

เพื่อให้เศรษฐกิจฐานรากได้รับประโยชน์และขณะเดียวกันลดผลกระทบทางลบจากการแข่งขันที่สูงขึ้น จำเป็นต้องเพิ่มเวทีและช่องทางสำหรับธุรกิจและเจ้าของเงินทุนจากต่างประเทศในการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจฐานรากมากขึ้น ในขณะเดียวกันเศรษฐกิจฐานรากก็มีบทบาทและสามารถแลกเปลี่ยนความเห็นกับธุรกิจ และเจ้าของเงินทุนต่าง ๆ ได้ดีขึ้น การสร้างแรงจูงใจต่อชาวต่างชาติในการสร้างประโยชน์ต่อท้องถิ่น อาทิ การมอบรางวัลบริษัทที่สนับสนุนท้องถิ่นดีเด่น โดยเป็นรางวัลระดับชาติ และการผลักดันเรื่อง Corporate Social Responsibility ที่เป็นนโยบายหนึ่งของรัฐบาลก็เป็นเรื่อง que สร้างประโยชน์สำหรับเศรษฐกิจฐานราก นอกจากนี้การยกระดับการพิจารณาผู้ระดับประเทศและเวทีระหว่างประเทศในเรื่องเศรษฐกิจฐานราก ในฐานะผู้ได้รับประโยชน์น้อยและรับผลกระทบสูงในกรณีวิกฤติจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน จะเป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจฐานรากมาก สำหรับข้อเสนอแนะมีดังนี้

- 3.1 จัดทำเวทีแลกเปลี่ยนความเห็นระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยให้รวมบริษัทข้ามชาติและผู้แทนจากท้องถิ่น
- 3.2 สนับสนุนนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับบริษัทหรือธุรกิจต่าง ๆ โดยเฉพาะธุรกิจข้ามชาติ เช่น การช่วยเหลือสังคมท้องถิ่นและการจ้างงานในท้องถิ่น เป็นต้น
- 3.3 ยกระดับการแลกเปลี่ยนการคิดเห็นและการสนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากในเวทีระดับประเทศและระดับระหว่างประเทศ

แนวทางที่ 4. การสร้างสังคมสมดุล โดยมุ่งลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และช่องว่างระหว่าง สังคมชนบท และสังคมเมือง

ผลกระทบที่สำคัญจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนคือ การกระจายรายได้ที่แยกลง ถึงแม้จากการประเมินพบว่าผลกระทบนี้มีไม่สูงนัก อย่างไรก็ตาม นโยบายลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ และช่องว่างระหว่างสังคมชนบทและสังคมเมือง โดยสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน และจูงใจการลงทุนเพื่อเศรษฐกิจฐานรากมีความสำคัญ โดยเฉพาะการลงทุนโดยตรง โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

- 4.1 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับรองรับการลงทุนในระดับภูมิภาคหรืออุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจฐานราก

4.2 สร้างแรงจูงใจในการลงทุนในภูมิภาค หรืออุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ให้กับเศรษฐกิจฐานรากโดยการอำนวยความสะดวก และพิจารณาให้สิทธิพิเศษต่าง ๆ

แนวทางที่ 5. การสร้างกลไกป้องกันและลดผลกระทบทางลบสำหรับเศรษฐกิจฐานรากจากปัญหาการผันผวนและวิกฤตเศรษฐกิจ

จากข้อเท็จจริงพบว่าเศรษฐกิจฐานรากเป็นผู้ได้รับประโยชน์ในสัดส่วนที่น้อย แต่รับผลกระทบสูงในกรณีความผันผวนหรือวิกฤตเศรษฐกิจจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน นโยบายเศรษฐกิจต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างกลไกป้องกันวิกฤตเศรษฐกิจ จึงมีความสำคัญยิ่ง นอกจากนี้ความผันผวนจากการไหลเข้าออกของเงินทุน ส่งผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจฐานรากในสัดส่วนที่สูง ภาครัฐจึงควรคงการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเรื่องราคาต่าง ๆ สำหรับข้อเสนอแนะมีดังนี้

5.1 พัฒนาระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและพัฒนาระบบเตือนภัย (Early warning system) ตลอดจนจัดทำแผนการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉิน

5.2 สนับสนุนการพัฒนาและการเข้าถึงความรู้และเครื่องมือบริหารความเสี่ยงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.3 ใช้กลไกของรัฐให้มีประสิทธิภาพขึ้นในการจัดการความผันผวนของราคาสินค้า และทำแผนรองรับความผันผวนของราคาสินค้าสำหรับเศรษฐกิจฐานราก

บทที่ 8

บทสรุป

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงนโยบายเพื่อเสนอแนวทางรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งยังไม่เคยมีการจัดทำขึ้นมาก่อน

การศึกษานี้มีเรื่องสำคัญ 3 เรื่องคือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน 2) การประเมินผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนต่อเศรษฐกิจฐานราก โดยได้พัฒนาแบบจำลอง CGE Capital Flow Model เพื่อใช้ในการประเมินผลกระทบ และ 3) การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำหรับสาระสำคัญของการศึกษามี 4 ส่วนประกอบด้วย

8.1 สถานการณ์และแนวโน้มกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน

(1) กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องจากบรรยากาศที่ส่งเสริมทั้งข้อตกลงและความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนระดับทวิภาคีและพหุภาคี การรวมตัวทางเศรษฐกิจของภูมิภาคต่าง ๆ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ การเกิดธุรกิจใหม่ ๆ ทางการเงิน การส่งเสริมการลงทุนในต่างประเทศ ตลอดจนการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้าโลกอย่างต่อเนื่อง โดยการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่ทศวรรษที่ 20 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 8.8 ในช่วงปี 2523 – 2533 (คส. 1980 – 1990) และสูงขึ้นเป็นเฉลี่ยร้อยละ 14.2 ในช่วงปี 2533-2549 (คส. 1990 – 2006)

(2) เงินทุนของโลกยังอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และยุโรป โดยการลงทุนในตราสารทุนและตราสารหนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงปี 2533 -2549 (คส. 1990 – 2006) และคิดเป็นสัดส่วนที่สูงสุดของการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเกือบตลอดช่วงเวลาดังกล่าว

(3) ด้านภูมิเศรษฐกิจ กลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) ที่ใช้นโยบายเปิดประเทศ มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่แน่นแฟ้นผ่านองค์กรความร่วมมือต่าง ๆ เช่น ASEAN และ ASEAN+3 มีการขยายตัวของเศรษฐกิจและการค้าสูง ตลอดจนมีการส่งออกเงินทุนสูง จึงทำให้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทในเวทีโลกมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในโลก และกลุ่มเศรษฐกิจ

เกิดใหม่ในเอเชียตะวันออก (Emerging East Asia) เมื่อรวมประเทศญี่ปุ่น ส่งออกเงินทุนสุทธิ (capital outflows – capital inflows) สูงที่สุดในโลก โดยในปี 2549 ส่งออกเงินทุนสุทธิ 539 พันล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 38.8 ของการส่งออกเงินทุนสุทธิของโลก

(4) กลุ่มนักลงทุนประเภท Sovereign Wealth Funds และ Hedge Funds ทวีความสำคัญในตลาดการเงินโลก

(5) ความผันผวนในตลาดการเงินโลกมีอยู่ต่อเนื่องและจะสร้างปัญหากับประเทศต่าง ๆ ในโลกต่อไป และรุนแรงถึงการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ

(6) เงินทุนโลกมีบทบาทสำคัญ สำหรับประเทศไทยโดยเฉพาะเมื่อพิจารณาจากการลงทุนจากต่างประเทศสูงในปี 2549 มีมูลค่า 5.97 ล้านล้านบาท สูงกว่าขนาดของมูลค่าตลาดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (Market capitalization) ที่มีมูลค่า 5.08 ล้านล้านบาท และการให้สินเชื่อธนาคารพาณิชย์ ที่มีมูลค่า 5.84 ล้านล้านบาท ณ เวลาเดียวกัน

(7) ประเทศไทยสร้างประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนได้ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับหลายประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงและการลงทุนในตราสารทางการเงินจากต่างประเทศ ในขณะเดียวกันมีการใช้ประโยชน์จากการลงทุนในต่างประเทศที่ต่ำ ทั้งนี้ สาเหตุหนึ่งมาจากการขาดการร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางนโยบายและจัดทำแผนในอดีต

8.2 นัยต่อเศรษฐกิจฐานราก และการประเมินผลกระทบต่อเศรษฐกิจฐานรากและการกระจายรายได้

เศรษฐกิจฐานรากซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจ ย่อมได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนเช่นเดียวกัน โดยนัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

(1) การลงทุนจากต่างประเทศ มีแนวโน้มสูงขึ้นและทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจประเทศรวมทั้งเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งช่วยเพิ่มรายได้ การจ้างงานและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเศรษฐกิจฐานราก อย่างไรก็ตามเงินทุนโลกมีการเคลื่อนย้ายรวดเร็วขึ้น และมีแนวโน้มเป็นเงินลงทุนในตราสารทางการเงินซึ่งประเมินแล้วพบว่าสร้างประโยชน์ต่อเศรษฐกิจฐานรากน้อยกว่าการลงทุนโดยตรง

(2) การลงทุนจากต่างประเทศช่วยเพิ่มเงินทุนและมีส่วนช่วยการเข้าถึงเงินทุนของผู้มีรายได้น้อยผ่านสถาบันการเงิน องค์กรการเงินชุมชน และแหล่งทุนในชุมชนที่ได้รับเงินทุนมากขึ้น อย่างไรก็ตามเงินทุนโลกสามารถสร้างการชะลอตัวต่อเศรษฐกิจ ส่งผลให้สินเชื่อสำหรับเศรษฐกิจฐานรากลดลงในสัดส่วนที่สูงกว่าสินเชื่อของกลุ่มอื่น ๆ

(3) เงินทุนและการลงทุนจากต่างประเทศมีส่วนในการยกระดับการแข่งขันในด้านต่าง ๆ สูงขึ้น มีการดำเนินธุรกิจและวิธีการผลิตรูปแบบใหม่ ซึ่งส่งผลให้ผู้ไม่มีความสามารถในการปรับตัว และผู้ที่ไม่มีความรู้ความชำนาญที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใหม่ ได้รับผลกระทบในทางลบในระดับที่สูง โดยเฉพาะเศรษฐกิจฐานรากที่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ

(4) วิถีทางเศรษฐกิจจะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยเศรษฐกิจฐานรากจะได้รับผลกระทบในระดับที่สูง

(5) ความผันผวน หรือการเพิ่มขึ้นของรายได้ชั่วคราวมีผลสูงต่อเศรษฐกิจฐานรากจากการคาดว่าจะมีรายได้สูงต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการใช้จ่ายเกินควรหรือกู้ยืมเงินเพื่อใช้จ่าย และหากเงินทุนโลกสร้างปัญหาให้เศรษฐกิจชะลอตัว กลุ่มเศรษฐกิจฐานรากมักมีปัญหาค่าเงินใช้จ่ายสำหรับการประเมินผลกระทบ โดย CGE Capital Flows Model พบว่า

(1) กลุ่มฐานรากโดยรวมได้ประโยชน์จากการเพิ่มขึ้นของรายได้ร้อยละ 6.7 ต่อปี

(2) โทษจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนประการหนึ่งคือเรื่องการกระจายรายได้ที่แย่ลง จากการใช้ CGE Capital Flow Model พบว่า กลุ่มที่รวยที่สุด 20% ได้ประโยชน์โดยเฉลี่ยมากกว่า 25 เท่า เมื่อเทียบกับกลุ่มรายได้จนที่สุด 20% อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อการกระจายรายได้ไม่สูงนัก จากผลการประเมินสำหรับ 10 ปี พบว่า สัดส่วนรายได้กลุ่มที่รวยที่สุดต่อกลุ่มจนที่สุด เพิ่มขึ้นจาก 14.7 ในปีฐาน (ใช้ปี 2549 ที่เป็นข้อมูลล่าสุด) เป็น 15.1 ใน 10 ปีข้างหน้า

8.3 การเสนอแนะแนวทางรองรับ

สำหรับการเสนอแนะแนวทางการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนสำหรับประเทศโดยรวมนั้น อยู่ระหว่างการพัฒนาแผนรองรับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ระยะ 5 ปี โดยคณะกรรมการกำหนดนโยบายและแผนรองรับการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ ซึ่งการจัดทำแผนมีการวิเคราะห์ว่าควรสร้างประโยชน์จากสถานการณ์ต่างๆ อาทิ ประเทศไทยอยู่ในภูมิภาคเอเชียที่เศรษฐกิจของกลุ่มขยายตัวสูงที่สุดในโลก ในขณะเดียวกันการเตรียมตัวรองรับ

สำหรับข้อเสนอแนะในการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนมี 5 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 : การพัฒนาคนและตลาดแรงงาน

แนวทางที่ 2 : การสร้างประโยชน์จากเงินทุนระหว่างประเทศผ่านสถาบันการเงิน
ภาครัฐและสถาบันระดับฐานราก

แนวทางที่ 3 : การบูรณาการการทำงานของภาครัฐ/เอกชนทั้งในและต่างประเทศ
เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

แนวทางที่ 4 : การสร้างสังคมสมดุล โดยมุ่งลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้
และช่องว่างระหว่าง สังคมชนบทและสังคมเมือง

แนวทางที่ 5 : การสร้างกลไกป้องกันและลดผลกระทบทางลบสำหรับเศรษฐกิจ
ฐานรากจากปัญหาความผันผวนและวิกฤตเศรษฐกิจ

โดยสรุปการศึกษานี้ได้วางกรอบในการรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุน
สำหรับเศรษฐกิจฐานราก โดยพิจารณาในเรื่องความยากจนและกระจายรายได้ อย่างไรก็ดีตาม ยังมี
ประเด็นที่ต้องทำการศึกษาต่อ และเห็นความจำเป็นในการศึกษาเชิงลึกในเรื่องต่อไปนี้

(1) โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและตลาดแรงงานไทย เพื่อสร้างศักยภาพในการรองรับ
การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนโดยการพัฒนาคนและ
ตลาดแรงงาน

(2) โลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนและการบริหารจัดการองค์การการเงินฐานราก ที่สร้างความ
แข็งแกร่งให้เศรษฐกิจฐานราก รวมทั้งสร้างประโยชน์และป้องกันปัญหาจากสภาพแวดล้อมของ
กฎระเบียบและโครงสร้างเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป

(3) นโยบายการลงทุนโดยเฉพาะในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเศรษฐกิจฐานราก (Pro-poor
Investment Policy)

บรรณานุกรม

- A. Erinc Yeldan (1997), “Financial Liberalization and Fiscal Repression in Turkey: Policy Analysis in a CGE Model With Financial Markets.
- Agenor (2004), “Does Globalization Hurt the Poor?”, International Economics and Economic Policy.
- Bardhan, Pranab (2004), “The impact of globalization on the poor”, BREAD Policy Paper.
- Bernnasek, Alexandra, Phillips, Ronnie J. , and Ross, Michael P.(2005),
 “ Globalization and the changing Relationship between economic development and capital markets: Innovations in funding for Microfinance” , Globalization and Economic Development.
- Brusky, Bonnie (2004), “Case Studies in Donor Good Practices”, CGAP
- Cohen, Monique (2005), “ The impact of Microfinance”, CGAP
- David Roland-Holst (2001), “Capital Flows and Economy-wide Modeling” , Handout prepared for the international symposium on “Impacts of Trade Liberalization Agreements on Latin America and the Caribbean”.
- Financial Services Authority (2005), “Hedge Funds: A Discussion of Risk and Regulatory Engagement”.
- Fischer, Klaus P.(2000), “A Market Approach to Microfinance” : a deserving research agenda, CREFA, Laval University.
- Green, Duncan (2005), “The rough guide to globalization”, CAFOD’s Public Policy Unit.
- Harrison, Ann editor (2006), “Globalization and Poverty”, University of Chicago Press for NBER
- Harrison, Ann and McMillan, Margaret (2006), “ On the links between globalization and poverty” , Springer Science and Business Media B.V.
- Kose, Prasad, Rogoff, and Wei (2006), “Financial Globalization: A Reappraisal”, IMF Working Paper.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Littlefield, Elizabeth and Rosenberg, Richard (2004), “Microfinance and the Poor”, Finance and Development.
- Lopez-Mejia (2003), “Large Capital Flows: A survey of the causes, Consequences, and Policy Responses”, IMF Working Paper.
- Machiko Nissanke and Erik Thorbecke (2006), “Impact of Globalization on the World’s Poor : Transmission Mechanisms”, Palgrave Macmillan.
- Prasad, Rogoff, Wei and Kose (2003), “Effects of Financial Globalization on Developing Countries: Some Empirical Evidence”, IMF Working Paper.
- Ryman, Helen & Kean, Stuart (2002), “Globalisation : the poor must come first”, World Vision internal paper.
- Shin and Sohn (2006), “Trade and Financial Integration in East Asia: Effects on Co-movements”, The World Economic.
- Wilfredo Leiva Maldonado, Octavio Augusto Fontes Tourinho and Marcos Valli (2006), “Endogenous foreign capital flow in a CGE model for Brazil: The role of the foreign reserves” , Journal of Policy Modeling.
- World Bank (2006), “Global Development Finance”.
- กระทรวงการคลัง (2551), “แผนแม่บทการเงินระดับฐานราก”
- กระทรวงการคลัง (2551), “ร่างแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม”
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2550), “ร่างแผนรองรับกระแสโลกาภิวัตน์ด้านเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศ”

ภาคผนวก

ข้อมูลและการสร้าง Financial Social Accounting Matrix (FSAM)

1. ความเป็นมาของ Social Accounting Matrix (SAM) และ Financial Social Accounting Matrix (SAM)

Social Accounting Matrix (SAM) เป็นตารางที่บันทึกมูลค่าการแลกเปลี่ยนในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งแนวคิดนี้ถูกพัฒนาขึ้นในปี พ.ศ. 2529 โดยกลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ของธนาคารโลก ซึ่งต่อมาวิธีการจัดเก็บข้อมูลระดับมหภาคในรูปแบบนี้ได้รับความนิยมในหมู่นักเศรษฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวิเคราะห์และจัดทำนโยบายของประเทศกำลังพัฒนา

SAM เป็นรูปแบบของการบันทึกข้อมูลซึ่งมีลักษณะคล้ายกับตาราง input-output matrix แต่ SAM ครอบคลุมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับมูลค่าของปัจจัยการผลิต (เช่น ทุนและแรงงาน ประเภทต่างๆ) ที่ถูกใช้ รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายของครัวเรือน รัฐบาล และสถาบันอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจ ข้อมูลที่จัดเก็บในรูปแบบ SAM มีประโยชน์เป็นอย่างมากในการวิเคราะห์การจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับแบบจำลองทางเศรษฐกิจแบบดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium Model) รูปแบบของ SAM สำหรับประเทศไทยมีโครงสร้างดังแสดงในแผนภาพที่ 1

อย่างไรก็ดี SAM ที่จัดทำโดยทั่วไปนั้นยังไม่ได้รวมการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และกิจกรรมต่างๆ ในภาคการเงินด้วย ด้วยเหตุนี้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการวิเคราะห์ให้มีความละเอียดและครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาคการเงินและภาคเศรษฐกิจจริง ซึ่งในโครงการนี้ FSAM ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับแบบจำลองแบบดุลยภาพทั่วไปซึ่งได้รวมภาคการเงินเข้าไว้ด้วย โดย FSAM ที่จัดสร้างในการศึกษานี้มีโครงสร้างดังแสดงในแผนภาพที่ 2

2. การจัดสร้าง Financial SAM

ในการศึกษานี้ Financial SAM ถูกจัดสร้างโดยการรวบรวมข้อมูลจากทั้งภาคเศรษฐกิจจริงและภาคการเงินของไทย โดยใช้ข้อมูลปี พ.ศ.2548 เป็นปีฐาน เนื่องจากการสร้างประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งและการปรับข้อมูลเพื่อให้ matrix มีความสมดุล การสร้าง Financial SAM จึงแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอนดังแสดงในรูปที่ 3

ขั้นตอนแรกของการสร้าง Financial SAM สามารถแบ่งออกได้เป็นการจัดสร้างข้อมูลพื้นฐานสองชุดคือ (1) การจัดสร้างตาราง SAM แบบปกติ (Standard SAM) และ (2) การจัดสร้างตาราง of Fund Table ซึ่งการสร้างทั้งตาราง SAM และ Flow of Fund นั้น ประกอบด้วยขั้นตอนแรกคือการรวบรวมข้อมูลและขั้นตอนที่สองคือการปรับให้ข้อมูลที่อยู่ในรูปของตาราง SAM และ Flow of Fund มีความสมดุล

เมื่อได้ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้าง Financial SAM อันได้แก่ SAM แบบปกติ และตาราง Flow of Fund เรียบร้อยแล้วนั้น ขั้นตอนต่อไปคือการนำข้อมูลทั้งสองมาจัดเรียงให้อยู่ในรูปแบบ matrix ของ Financial SAM รายละเอียดของการจัดสร้างในแต่ละขั้นตอนจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

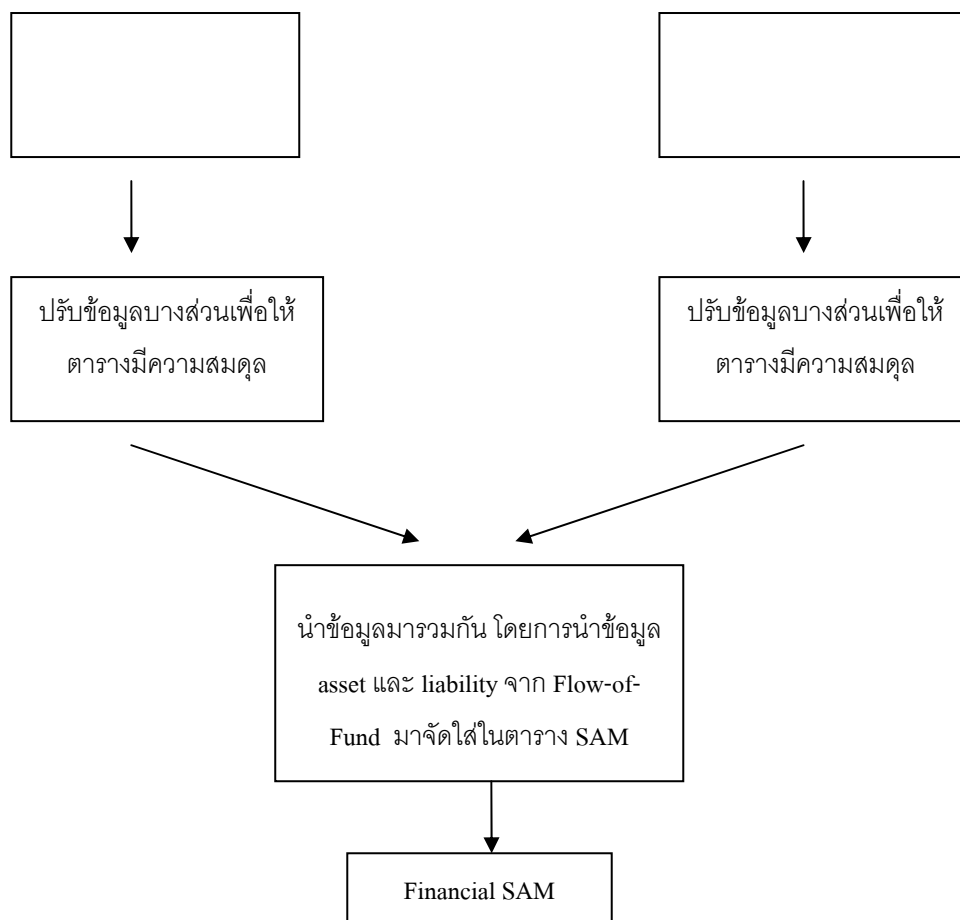
แผนภาพ 1 โครงสร้างของ Social Accounting Matrix (SAM)

	Productions	Factors	Households	Government	Firms	ROW	Tariffs	Taxes	Subsidy	Capital
Productions	Intermediate Inputs		Private Consumption	Government Consumption		Exports			Sectoral Subsidies	Investment Expenditure
Factors	Value Added									
Households			Institutional Transfers							
Government		Factor Income						Tariff Revenue	Tax Revenue	
Firms										
ROW	Imports									
Tariffs	Tariffs									
Taxes	Indirect Taxes		Income Taxes		Corporate Taxes					
Subsidy				Subsidy Expenditure						
Capital			Household Savings	Government Budget Surplus/Deficit	Enterprise Saving	Net Capital Inflow				

แผนภาพ 2 โครงสร้างของ Financial Social Accounting Matrix (FSAM)

	Productions	Factors	Households	Government	Enterprises	ROW	Tariffs	Taxes	Subsidies	KA.HH	KA.GOV	KA.ENT	KA.ROW	Fixed Assets	Financial Assets
Productions	Intermediate Inputs		Private Consumption	Government Consumption		Exports			Sectoral Subsidies					Total Investment	
Factors	Value Added														
Households		Factor Income													
Government															
Enterprises															
ROW	Imports														
Tariffs	Tariffs														
Taxes	Indirect Taxes		Income Taxes		Corporate Taxes										
Subsidies				Subsidy Expenditure											
KA.HH			Household Savings												HH Liabilities
KA.GOV				Government Saving											GOV Liabilities
KA.ENT					Enterprise Saving										ENT Liabilities
KA.ROW						ROW Saving									ROW Liabilities
Fixed Assets										Personal Investment	Public Investment	Private Investment	Foreign Investment		
Financial Assets										HH Asset Portfolio	GOV Asset Portfolio	ENT Asset Portfolio	ROW Asset Portfolio		

แผนภาพ 3 ขั้นตอนการจัดสร้าง Financial SAM

3. การจัดสร้าง Standard SAM

3.1 การรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากตาราง SAM ประกอบด้วยข้อมูลจำนวนมากที่แสดงถึงกิจกรรมทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในรอบ 1 ปี การจัดสร้าง SAM จึงเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ หลายแห่งมาประกอบกัน ซึ่งข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ จะนำมาจัดลงในตำแหน่งที่เป็นตารางย่อยๆ ใน SAM ซึ่งแต่ละตารางจะแสดงให้เห็นถึงรายรับรายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละภาคของระบบเศรษฐกิจ สำหรับ SAM ในโครงการศึกษานี้ ได้ถูกจัดสร้างโดยการรวบรวมข้อมูลจากตารางย่อยดังแสดงในรูปที่ 4

แหล่งข้อมูลที่ปรากฏในแต่ละตารางย่อมีดังต่อไปนี้

Table A: Intermediate Inputs เป็นตารางที่แสดงรายการรายรับรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการซื้อขายสินค้าขั้นกลาง (intermediate inputs) ซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้ส่วนนี้ เป็นตาราง input-output table ที่จัดสร้างและเผยแพร่โดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนภาพ 4 ตารางย่อใน Standard SAM

	Productions	Factors	HH	ENTP	Gov	ROW	Tariff	Taxes	Capital
Productions	Table A		Table G		Table M	Table P			Table R
Factors	Table B								
HH									
ENTP									
Gov		Table F		Table H			Total Tariff Revenue	Total Direct & Indirect Tax Revenue	
ROW	Table C								
Tariff	Table D								
Taxes	Table E		Table I	Table K					
Capital			Table J	Table L	Table N	Table Q			

Table B: Value Added เป็นชุดข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงรายจ่ายที่แต่ละภาคการผลิตจ่ายเป็นค่าแรง (wage) และกำไร (return on capital) โดยข้อมูลนำมาใช้ในตารางนี้ได้จาก CEIC Data service และ ข้อมูลบัญชีประชาชาติที่จัดสร้างและเผยแพร่โดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Table C: Imports เป็นตารางที่แสดงถึงมูลค่าการนำเข้าของสินค้าแต่ละชนิด โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลซึ่งจัดทำโดยธนาคารแห่งประเทศไทย

Table D: Tariffs เป็นตารางที่แสดงให้เห็นถึงมูลค่าของภาษีนำเข้าที่จัดเก็บต่อสินค้าแต่ละชนิด โดยใช้ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย และกระทรวงการคลัง

Table E: Indirect taxes เป็นมูลค่าของภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต ที่จัดเก็บสำหรับสินค้าแต่ละประเภท ข้อมูลที่ใช้ในการจัดสร้างตารางนี้ได้จากกระทรวงการคลัง

Table F: Factor income เป็นตารางที่แสดงรายรับของครัวเรือน บริษัท รัฐวิสาหกิจ และรัฐบาล ที่ได้จากค่าแรง (wage) และกำไร (return on capital) โดยในการจัดทำตารางนี้ใช้ข้อมูลจาก Socio-economic survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และจากข้อมูลของกระทรวงการคลัง

Table G: Private consumption เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลจาก Socio-economic survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

Table H: Institutional transfer เป็นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงการโอนเงินระหว่างครัวเรือน บริษัท รัฐวิสาหกิจ และรัฐบาล การจัดทำตารางนี้ใช้ข้อมูลจาก Socio-economic survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

Table I: Income taxes เป็นตารางแสดงการจ่ายภาษีรายได้ของครัวเรือน โดยการจัดทำตารางนี้ใช้ข้อมูลจาก Socio-economic survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

Table J: Household saving เป็นข้อมูลที่แสดงมูลค่าของเงินออมของแต่ละครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลจาก Socio-economic survey ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจากคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Table K: Corporate taxes เป็นมูลค่าของภาษีรายได้นิติบุคคล ซึ่งได้จากข้อมูลของกระทรวงการคลังและข้อมูลจากคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Table L: Corporate saving เป็นมูลค่าของกำไรสุทธิของภาคธุรกิจ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Table M: Government consumption เป็นตารางที่แสดงการใช้จ่ายของรัฐบาลในการบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ โดยการจัดสร้างตารางนี้ใช้ข้อมูลจากกระทรวงการคลัง

Table N: Government budget/surplus เป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงมูลค่าการเกินดุลหรือขาดดุลการคลัง ซึ่งได้มาจากข้อมูลของกระทรวงการคลัง

Table P: Exports แสดงข้อมูลส่งออกของสินค้าและชนิด ซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้ในตารางนี้เป็นข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

Table Q: Net capital inflow เป็นมูลค่าของ Balance of Payment ของไทย ซึ่งเป็นข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย

Table R: Investment expenditure แสดงถึงมูลค่าการซื้อสินค้าประเภททุนที่เกิดขึ้นในรอบปี ข้อมูลที่ใช้ในส่วนนี้จัดทำโดยคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

3.2 การปรับให้ตาราง SAM มีความสมดุล

หลังจากการนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆ มาใส่ในส่วนต่างๆ ของตาราง SAM แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการปรับให้ข้อมูลทั้งตารางมีความสัมพันธ์กันเพื่อผลบวกทางแนวดิ่งและ

- (1) การปรับให้รายการของแต่ละภาคการผลิตมีค่าผลบวกเท่ากันทั้งทางแนวดิ่งและแนวนอน
ซึ่งในขั้นตอนนี้จะใช้เทคนิคการปรับข้อมูลแบบ RAS⁴² โดยวิธีการนี้จะปรับโดยให้ข้อมูลใน
ตาราง input-output เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงจนกระทั่งผลบวกของภาคการผลิตทั้ง
แนวดิ่งและแนวนอนมีค่าเท่ากัน
- (2) การปรับให้รายการของภาคครัวเรือน บริษัท รัฐวิสาหกิจ และรัฐบาลมีความสมดุล
ในขั้นตอนนี้จะใช้เทคนิค Minimized Least Square⁴³ เพื่อปรับค่าผลบวกทางแนวดิ่งและ
แนวนอนของรายต่างเหล่านี้ให้มีค่าเท่ากัน โดยมูลค่าของเงินโอน (transfer) ระหว่างสถาบัน
เหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่ทำหน้าที่ปรับให้รายการรายรับรายจ่ายของสถาบันเหล่านี้มีความ
สมดุล

4. การสร้างตาราง Flow-of-Fund

Flow of Fund เป็นตารางที่แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นและลดลงของสินทรัพย์ที่เกิดขึ้นในระบบเงินในระยะเวลาหนึ่งปี ในการศึกษาจะใช้เทคนิคในการจัดสร้างตาราง Flow-of-Fund ในลักษณะเดียวกับของการจัดสร้างตาราง Flow-of-Fund ของประเทศไทยที่นำเสนอในบทความของ Dawson (2004)⁴⁴. โดยข้อมูลส่วนใหญ่ที่นำมาจัดสร้างจะใช้ข้อมูลที่เปิดเผยโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งตาราง flow-of-fund ที่จัดสร้างในการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์ในงบดุลของ 10 สถาบัน ดังแสดงในตารางที่ 1

⁴² สามารถดูรายละเอียดได้จาก Toh, M.-H. (1998), The RAS approach to updating input-output matrices: an instrumental variables interpretation and analysis of structural change, *Economic System Research*, 10, pp. 63-78.

⁴³ สามารถดูรายละเอียดได้จาก Castillo E., Conejo A.J., Pedregal P., Garcia R., Alguacil N. (2001), Building and Solving Mathematical Programming Models in Engineering and Science, John Wiley & Sons Press, New York, pp. 62-64

⁴⁴ Dawson, J.C.(2004), The Asian crisis and flow-of-fund analysis, *Review of Income and Wealth* 50(2), 243-260

ตาราง 1 รายชื่อของสถาบันที่จัดแสดงในตาราง Flow-of-Fund

ชื่อย่อในตาราง Flow-of-Fund	สถาบัน
BOT	ธนาคารแห่งประเทศไทย
FIN	สถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์และธนาคารของรัฐ)
BIZ&SOE	บริษัทและรัฐวิสาหกิจ
HH1	ครัวเรือนประเภทที่ 1
HH2	ครัวเรือนประเภทที่ 2
HH3	ครัวเรือนประเภทที่ 3
HH4	ครัวเรือนประเภทที่ 4
HH5	ครัวเรือนประเภทที่ 5
GOV	รัฐบาล
ROW	ต่างประเทศ

โดยตาราง Flow-of-Fund ที่จัดสร้างในการศึกษานี้จะประกอบได้ด้วยสินทรัพย์ทั้งหมด 10 ประเภท คือ

ตาราง 2 ประเภทของสินทรัพย์ในตาราง Flow-of-Fund

ชื่อย่อในตาราง Flow-of-Fund	ประเภทของสินทรัพย์
FINA1	Cash
FINA2	Deposit
FINA3	Loans & Bills
FINA4	BoT, FIDF, Gov Bonds & T-Bill
FINA5	SoE & Corp Bonds
FINA6	Equity - Listed
FINA7	Foreign asset/liability
FINA8	Equity - Non Listed
FINA9	Other Items

4.1 การรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดสร้างตาราง Flow-of-Fund

ขั้นตอนแรกของการจัดสร้างตาราง Flow-of-Fund คือ การนำการเปลี่ยนแปลงงบดุลของสถาบันต่างๆ มาจัดเรียงในลักษณะดังแสดงในตารางที่ 5 ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายการในแต่ละช่องแนวตั้งคืองบดุล (asset และ liability) ของแต่ละสถาบัน ในขณะที่รายการแต่ละช่องทางแนวนอนคือรายการสินทรัพย์แต่ละประเภท โดยผลบวกตามแนวนอนจะแสดงให้เห็นว่ามูลค่ารวมของการเปลี่ยนแปลง asset และ liability ของแต่ละสถาบันจะมีค่าเท่ากัน ส่วนผลบวกตามแนวนอนจะแสดงให้เห็นถึงผลรวมการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์แต่ละประเภท นอกจากนี้ ข้อมูลในแต่ละบรรทัดยังแสดงถึงรายละเอียดของแต่ละสินทรัพย์ว่าอยู่ในสถานะของ asset หรือ liability ของสถาบันใด

แหล่งที่มาของข้อมูลของแต่ละสถาบันมีดังต่อไปนี้

ตาราง 3 แหล่งที่มาของข้อมูลที่ใช้จัดสร้างตาราง Flow-of-Fund

งบดุลของสถาบัน	แหล่งที่มาของข้อมูล
ธนาคารแห่งประเทศไทย	ธนาคารแห่งประเทศไทย
สถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์และธนาคารของรัฐ)	ธนาคารแห่งประเทศไทย
บริษัทและรัฐวิสาหกิจ	สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ครัวเรือนประเภทที่ 1	Socio-economic survey จัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจาก สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ครัวเรือนประเภทที่ 2	Socio-economic survey จัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจาก สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ครัวเรือนประเภทที่ 3	Socio-economic survey จัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจาก สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ครัวเรือนประเภทที่ 4	Socio-economic survey จัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจาก สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ครัวเรือนประเภทที่ 5	Socio-economic survey จัดทำโดย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลจาก สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
รัฐบาล	กระทรวงการคลังและสำนักงาน เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ต่างประเทศ	ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.2 การปรับให้ตาราง Flow-of-Fund มีความสมดุล

เนื่องจากตาราง Flow-of-Fund ที่สร้างในขั้นตอนที่ 4.1 ยังมีความคลาดเคลื่อนเนื่องจากได้ถูกจัดสร้างจากข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆ ดังนั้นจึงจะต้องมีการปรับข้อมูลบางส่วนเพื่อให้ตาราง Flow-of-Fund มีความสมดุลทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง โดยการทำให้ข้อมูลมีความสมดุลในแนวนอนคือการทำให้ผลรวมของแต่ละสินทรัพย์ที่ทำหน้าที่เป็น asset มีค่าเท่ากับผลบวกรวมของสินทรัพย์ประเภทเดียวกันที่ทำหน้าที่เป็น liability ตัวอย่าง เช่น เงินสด (cash) จะจัดว่าเป็น liability สำหรับธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จะเป็น asset สำหรับสถาบันอื่นๆ ในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นผลรวมของเงินสดที่เป็น liability จะมีค่าเท่ากับผลรวมของเงินสดที่ทำหน้าที่เป็น asset ของสถาบันต่างๆ ซึ่งการปรับให้ผลรวมของแต่ละบรรทัดที่ทำหน้าที่เป็น asset และ liability จะใช้การกำหนดให้ asset ของบางสถาบันทำหน้าที่เป็น residual เพื่อให้ปรับให้ผลรวมของ asset และ liability มีค่าเท่ากัน

ตาราง 4 รายการที่ทำหน้าที่เป็น residual ในการปรับตารางให้มีความสมดุลตามแนวนอน

รหัส	ประเภทของสินทรัพย์	รายการที่ทำหน้าที่เป็น residual
FINA1	Cash	Asset ของบริษัทและรัฐวิสาหกิจ
FINA2	Deposit	Asset ของบริษัทและรัฐวิสาหกิจ
FINA3	Loans & Bills	Liability ของครัวเรือนประเภทที่ 5
FINA4	BoT, FIDF, Gov Bonds & T-Bill	Asset ของครัวเรือนประเภทที่ 5
FINA5	SoE & Corp Bonds	Asset ของครัวเรือนประเภทที่ 5
FINA6	Equity – Listed	Asset ของครัวเรือนประเภทที่ 5
FINA7	Foreign asset/liability	Asset ของครัวเรือนประเภทที่ 5

เมื่อตาราง Flow-of-Fund มีความสมดุลในแนวนอนแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายจึงเป็นการปรับให้ตารางมีความสมดุลในแนวตั้ง (หรือการทำให้ผลรวมการเปลี่ยนแปลงของ asset และ

ผลจากการ ปรับตารางในขั้นตอยสุดท้าย จะได้ Flow-of-Fund ดังแสดงในตารางที่ 5 ซึ่งข้อมูลที่แสดงในตารางนี้จะถูกนำไปรวมกับข้อมูลในตาราง SAM เพื่อจัดสร้าง Financial SAM ต่อไป

ตาราง 5: ตาราง Flow-of-Fund (หน่วย ล้านบาท)

		HH1		HH2		HH3		HH4		HH5	
		ASSET	LIAB	ASSET	LIAB	ASSET	LIAB	ASSET	LIAB	ASSET	LIAB
Financial Assets	Cash	640.85		1,602.12		3,524.67		4,806.36		8,651.45	
	Deposit	8,381.39		20,953.48		46,097.66		62,860.44		113,148.80	
	Loans		15,791.66		31,583.33		42,111.10		57,902.77		347,416.61
	GovBond									174,996.33	
	CorpBond									28,610.60	
	EquityL									173,542.58	
	FA									(13,260.27)	
	EquityNL									59,989.72	
	Oth		47,326.35		74,999.80		93,364.91		213,137.41		153,151.48
	SAVING		(16,155.54)		(8,147.04)		8,996.91		24,268.07		276,507.60
	FIXED ASSET	37,940.24		75,880.48		94,850.60		227,641.44		231,396.47	
		46,962.48	46,962.48	98,436.08	98,436.08	144,472.93	144,472.93	295,308.25	295,308.25	777,075.69	777,075.69

ตาราง 5(ต่อ): ตาราง Flow-of-Fund (หน่วย ล้านบาท)

	BOT		GOV		BIZ & SOE		FIN		ROW		TOTAL
	ASSET	LIAB	ASSET	LIAB	ASSET	LIAB	ASSET	LIAB	ASSET	LIAB	
Financial Assets	Cash				12,816.97		6,560.30				38,602.7
		38,602.72									38,602.7
	Deposit		103,815.10		236,186.95		(8,217.80)				583,226.0
		(39,901.67)						623,127.70			583,226.0
	Loans	43,716.02	(1,031.46)				468,424.12		(132,089.00)		379,019.7
				(30,212.72)		(97,675.11)		12,102.00			379,019.6
	GovBond	5,914.53	-		324,993.19	-	(29,500.90)		10,445.53		486,848.7
		274,067.68		209,026.00				3,755.00			486,848.7
	CorpBond	(4,056.19)	30,415.00	-	66,758.06		(44,706.38)		68,954.91		145,976.0
						107,717.11		38,258.90			145,976.0
	EquityL	(1,087.39)			74,375.39		113,284.48		225,715.20		585,830.3
						585,830.26					585,830.3
	FA	458,024.21			(75,141.53)		98,606.20				468,228.6
		277,772.85						(30,981.10)		221,436.87	468,228.6
	EquityNL										59,989.7
		(49,098.95)				34,895.47		74,193.20			59,989.7
	Oth	8,812.04	254,980.64		(215,438.33)		48,731.35		21,788.24		118,873.9
		9,880.59				(332,155.55)		(140,831.02)			118,874.0
	SAVING			460,124.00		1,017,534.16		73,556.69		311,085.16	2,147,770.0
	FIXED ASSET		250,758.00		891,595.64				337,707.13		2,147,770.0
		511,323.22	511,323.22	638,937.28	638,937.28	1,316,146.35	1,316,146.35	653,181.37	653,181.37	532,522.03	532,522.03

ตารางที่ 6 : Financial SAM

	Productions	Factors	HH	ENTP	Gov	ROW	Tariff	Taxes	KA.BOT	KA.BANK	KA.HH	KA.ENTP	KA.GOV	KA.ROW	Fixed Asset	Financial Assets							
Productions	Intermediate Inputs		HH consumption		Gov Consumption										Investment								
Factors	Value Added																						
HH		Factor Income	Institutional Transfers																				
ENTP							Tariff Revenue	Tax Revenue															
Gov																							
ROW	Imports																						
Tariff	Tariff																						
Taxes	Indirect Taxes		Income Tax	Income Tax																			
KA.BOT														BOT ΔLiabilities									
KA.BANK														Bank ΔLiabilities									
KA.HH			HH Saving											HH ΔLiabilities									
KA.ENTP				ENTP Saving										ENTP ΔLiabilities									
KA.GOV					Gov Saving									Gov ΔLiabilities									
KA.ROW						ROW Saving								ROW ΔLiabilities									
Fixed Asset																HH Investment	ENTP Investment	Gov Investment	Foreign Investment				
Financial Assets	BOT ΔAsset Portfolio	Bank ΔAsset Portfolio												HH ΔAsset Portfolio	ENTP ΔAsset Portfolio	Gov ΔAsset Portfolio	ROW ΔAsset Portfolio						

5. การจัดสร้าง Financial SAM

หลังจากที่ได้ข้อมูลของภาคเศรษฐกิจจริง (real sector) ที่อยู่ในรูปแบบของตาราง SAM และข้อมูลของระบบการเงินที่อยู่ในรูปแบบของตาราง Flow-of-Fund แล้ว ข้อมูลทั้งสองสามารถนำมารวมกันเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองภาคโดยจัดสร้าง Financial SAM ซึ่งมีโครงสร้างดังแสดงในแผนภาพที่ 6 ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริเวณที่เป็นสีเทาคือในรูปดังกล่าวคือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่ได้จากตาราง Flow-of-Fund ส่วนข้อมูล ในบริเวณอื่นๆ เป็นข้อมูลมาได้จากตาราง Standard SAM โดยในการจัดสร้างตาราง Financial SAM นั้น ไม่จำเป็นต้องปรับแต่งข้อมูลใดๆ เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากทั้งตาราง Standard SAM และ ตาราง Flow-of-Fund นั้นมีความสมบูรณ์แล้ว ด้วยเหตุดังกล่าว ตาราง Financial SAM จึงมีความสมดุลเช่นกัน